

Kraški Obzorja

GLASILO OBČINE SEŽANA | LETNIK XXV | ŠTEVILKA 2 | APRIL 2023 | TISKOVINA | POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 6210 SEŽANA



OBČINA
SEŽANA

IZ VSEBINE:

- Razpis Priznanja Občine Sežana za leto 2023
- 50 let Enote Sežana Vrtca Sežana
- Podelitev priznanj naj športnika Krasa in Brkinov za leto 2022
- Tekmovanje mladih glasbenikov Republike Slovenije

PRIHAJA NA ODRE KOSOVLOVEGA DOMA SEŽANA



sreda, 12. april 2023, ob 20.00
FANTOVŠČINA
gledališka predstava, komedija
Prodaja vstopnic tudi na www.eventim.si in na Eventimovih prodajnih mestih.



petek, 14. april 2023, ob 15.00
FILMŠULA: film s pogovorom
OLGA (Olga)
športna drama, Švica/Francija, 2021, 87 minut



GRINDHOUSE/KINO KINO
petek, 14. april, ob 20.00
NEDOLŽNI (De uskyldige)
triler, Norveška/Švedska/Danska, 2021, 117 minut



sobota, 15. april 2023, ob 10.00
Lea Ita Menard
KAKO JE LISICA DOBILA ZLATI REP
lutkovna predstava za otroke, 3 +



torek, 18. april 2023, ob 20.00
SNG Drama Ljubljana
PARTY
črna komedija, prva slovenska uprizoritev
Za Gledališki abonma in izven.



četrtek, 20. april 2023, ob 20.00
BOŠTJAN PERTINAČ TRIO
koncert, Srednja dvorana



GRINDHOUSE/KINO KINO
petek, 21. april, ob 20.00
NE POVEJTE NIKOMUR
(Speak No Evil)
triler, Danska/Nizozemska, 2022, 97 minut



GRINDHOUSE/KINO KINO
torek, 25. april, ob 20.00
VIEJOS (The Elderly)
triler, Španija, 2022, 95 minut



četrtek, 4. maj, 20.00
UMOR NA TNEIRO EXPRESSU
gledališka predstava ŠC Srečka
Kosovela Sežana



sobota, 6. maj 2023, ob 20.00
DRAGO MISLEJ MEF IN NARODNOO-SVOBODILNI BAND
koncert

Več na: www.kosovelovdom.si

Program in informacije: www.kosovelovdom.si.
Spremljajte tudi naša FB profila KINO Sežana in
Kosovelov dom Sežana.

Izdaja:
Občina Sežana

Odgovorni urednik:
Miha Ravbar Vidmar

Namestnica odgovornega urednika:
Ivica Podgoršek

Uredniški odbor:
**David Terčon, Bojana Škabar,
Klementina Križman, mag. Peter Štoka,
Olga Knez**

Lektorica:
mag. Magdalena Svetina Terčon
(razen oglasnih sporočil)

Grafično oblikovanje:
DTP studio, Čeh Damijan s.p.

Tisk:
Grafika Gracer d. o. o.

Število izvodov:
5350

Glasilo je vpisano v Razvid medijev,
ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS,
pod zaporedno številko 388.

ISSN 2536-3832

Informacije v zvezi z izdajo občinskega
glasila dobite na tel. št.: 05/ 73 10 148,
e-mail: glasilo@sezana.si,
Petra Arko Kovačič.

Slika na naslovnici:
Sportida

Glasilo si lahko ogledate v el. obliki na:
www.sezana.si - Kraški obzornik

Drage bralke, dragi bralci!

Pomlad nam je prinesla nov začetek in svežino, kar se kaže tudi v tej številki Kraškega obzornika. Če lahko sklepam, da pestrost in širina prispevkov kaže na plodno leto, si lahko nadejamo veliko zanimivih vsebin.

V uredniškem odboru smo se veliko posvečali vprašanju, kakšno naj bo glasilo v prihodnje. Predvsem si želimo, da vsebine čim bolj opišejo obdobje, ki je preteklo od prejšnje številke, in pa ponudijo napovednik o prihajajočih dogodkih ter razvojnih projektih Občine Sežana v okvirih sprejete programske zasnove. Odziv avtorjev v tej številki nam potrjuje, da je načrtovana pot pravilna. Prejeli smo res veliko prispevkov. Nekatere smo združili ali skrajšali, nekaj pa tudi, žal, izpustili. Verjamem pa, da boste prav vsi našli nekaj zase ali izvedeli kaj novega, predvsem pa spoznali raznolikost in posebnosti našega okolja, o katerem pripovedujejo prispevki v nadaljevanju. Zagotovo vsi članki ne bodo dosegli prav vsakogar, kot tudi posamezna mnenja ne spadajo v splošne tematike, je pa v tem spoznanju moč razširiti naša obzorja in sprejeti bogastvo različnosti, saj je vsak od nas dragocen del naše skupnosti.

Pripravljamo tudi nekaj novosti, ki jih uvajamo postopoma v letošnjih izdajah. Največji izziv je preureditev rubrike Obveščamo vas, kjer nastaja koledar prireditev in dogodkov v Občini Sežana. V rubriki imajo mesto vse aktivnosti in projekti, ki se bodo zgodili v prihodnjih dveh mesecih oziroma do naslednje številke glasila. Ob tej priložnosti vabimo vse organizatorje dogodkov in aktivnosti v naši občini, da pošljete svoje napovednike za poletje 2023 na naslov glasilo@sezana.si.

Sedaj pa prijetno branje in vse dobro!

Miha Ravbar Vidmar

OBVESTILO AVTORJEM:

Prosimo vas, da nam vse prispevke in fotografije pošljate na elektronski naslov **glasilo@sezana.si**. Rok za oddajo gradiva za naslednjo številko je 26. 5. 2023. Članki naj obsegajo največ 3000 znakov s presledki, vsebovati pa morajo naslov članka ter ime in priimek avtorja oziroma avtorjev besedila in fotografij. Fotografije morajo biti v jpeg formatu, ustrezne ločljivosti (300 dpi, najmanjše velikosti 1MB in ne večje od 3 MB), neobrezane in neoblikovane. Uredniški odbor si pridružuje pravico do zavrnitve neprimernih prispevkov, do spreminjanja besedila v smislu lektoriranja, krajšanja in združevanja prispevkov ter pravico do obdelave poslanih fotografij. Z oddajo gradiva se pošiljatelj strinja z njegovo objavo.





Številka: 094-2/2023-2

Datum: 15. 2. 2023

Na podlagi 9. člena Odloka o priznanjih Občine Sežana (Uradni list RS, št. 43/97, 18/99, 36/2000, 23/04, 58/06 in 163/21) Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja pri Občinskem svetu Občine Sežana razpisuje

PRIZNANJA OBČINE SEŽANA ZA LETO 2023

1. Nagrada Občine Sežana je najvišje občinsko priznanje, ki se podeli posameznikom, delovnim skupinam, krajevnim skupnostim, podjetjem in drugim organizacijam in skupnostim za življenjsko delo oz. za izjemne uspehe na področju življenja in dela, ki prispevajo k nadaljnjemu razvoju in ugledu Občine Sežana. Nagrada se sestoji iz ustrezne listine in denarne nagrade, katere višino določi občinski svet. Za leto 2023 razpisujemo eno (1) nagrado Občine Sežana.

2. Priznanje Občine Sežana se podeli posameznikom, skupini posameznikov, društvom ter drugim organizacijam in skupinam za enkratne – izjemne dosežke in kot spodbudo za nadaljnje strokovno delo ter aktivnosti na posameznih področjih življenja in dela.

Za leto 2023 razpisujemo eno (1) priznanje Občine Sežana

3. Plaketa Srečka Kosovela se podeli posameznikom, skupinam, organizacijam in skupnostim za dolgoletno uspešno in ustvarjalno delo ter za vidne dosežke s področja kulture in umetnosti v občini in v širšem prostoru.

Za leto 2023 razpisujemo eno (1) plaketo Srečka Kosovela.

4. Naziv častni občan se podeli za opravljeno življenjsko delo občanom in drugim državljanom Republike Slovenije, kakor tudi državljanom tujih držav, ki imajo posebne zasluge za napredek znanosti, umetnosti in kulture ter za druge izjemne dosežke

Predloge za podelitev priznanj lahko podajo posamezniki, podjetja, zavodi, politične stranke ter druge organizacije in skupnosti, društva ter organi lokalne skupnosti. Predlog mora biti posredovan v pisni obliki ter obrazložen s podrobnim opisom doseženih uspehov predlaganih kandidatov.

Predlog za razpisana priznanja naj predlagatelj pošlje na naslov: Občina Sežana, **Komisija občinskega sveta za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja, Partizanska cesta 4, 6210 Sežana, do vključno ponedeljka, 8. maja 2023, do 12. ure**, na elektronski naslov obcina@sezana.si.

3. seja Občinskega sveta Občine Sežana

9. marec 2023

Sprejeti sklepi in drugi akti

1. Spremembe Poslovnika Občinskega sveta Občine Sežana.
2. Odlok o enkratni denarni pomoči ob rojstvu otroka v občini Sežana.
3. Proračun Občine Sežana za leto 2023.
4. Sklep o višini sredstev, ki se zagotovijo v občinskem proračunu za leto 2023 za financiranje politič-

nih strank in delovanje svetniških skupin oz. samostojnih članov občinskega leta (mandatno obdobje 2022–2026).

5. Sklep, s katerim se županu oz. nadzornemu odboru občine naroči, da čim prej opravi nadzor oz. revizijo izvedbe naslednjih investicij: pločnik Lokev, pločnik Vrhovlje, kanalizacija Stara vas v Sežani in obnova vstopne poti v naselje Avber ter o tem poroča občinskemu svetu na eni prihodnjih sej.

6. Sklep o brezplačni odsvojitvi nepremičnega premoženja.

7. Volitve in imenovanja:

- Sklep o imenovanju Sveta za varstvo uporabnikov javnih dobrin.

Gradivo k točkam dnevnega reda, ki jih je Občinski svet Občine Sežana obravnaval na 3. seji, dne 9. marca 2023, je dostopno na spletni strani www.sezana.si.

4. seja Občinskega sveta Občine Sežana

23. marec 2023

Sprejeti sklepi in drugi akti

1. Sklep o potrditvi Elaborata o oblikovanju cen storitev javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki v občinah Sežana, Hrpelje - Kozina, Komen, Divača št. IT/310-23, februar 2023.
2. Sklep o določitvi cene programov javnega vzgojno-izobraževalnega zavoda Vrtec Sežana.
3. Zaključni račun proračuna Občine Sežana za leto 2022.
4. Letni program športa v občini Sežana za leto 2023.
5. Letni program izobraževanja odraslih v občini Sežana za leto 2023.

slih v občini Sežana za leto 2023.

6. Sklep o ukinitvi statusa grajenega javnega dobra na nepremičnini katastrska občina 2440 Veliko Polje: parcela 3301/20 (ID 7263760) in parcela 3301/19 (ID 7263762).
7. Sklep o izdaji soglasja k zadolžitvi javnega podjetja Kraški vodovod Sežana, d. o. o.
8. Volitve in imenovanja:
 - Sklep o ugotovitvi prenehanja članstva v Svetu javnega zavoda Zavod za šport, turizem in prosti čas Sežana in Sklep o spremembi Sklepa o imenovanju treh članov – predstavnikov ustanovitelja v svet javnega zavoda.

- Sklep o imenovanju članov Nadzornega sveta Inkubator, d. o. o., Sežana za mandatno obdobje 2023–2027.
- Sklep o imenovanju člana in namestnika člana v Skupščino javnega podjetja Kraški vodovod, d. o. o., Sežana za mandatno obdobje 2023–2027.
- Sklep o izdaji mnenja kandidatu za direktorja javnega socialnovarstvenega zavoda Dom na Krasu Dutovlje za mandatno obdobje 2023–2028.

Gradivo k točkam dnevnega reda, ki jih je Občinski svet Občine Sežana obravnaval na 4. seji, dne 23. marca 2023, je dostopno na spletni strani www.sezana.si.

Občinski svet sprejel proračun za leto 2023

Občinski svet je v četrtek, 9. marca 2023, na svoji 3. redni seji sprejel po skrajšanem postopku proračun za leto 2023. Proračun predvideva 23,5 milijona odhodkov. Od tega jih bo 42 % namenjeno za investicijske odhodke in transfere. Prihodki so načrtovani v višini 21,9 milijona evrov. V letošnjem proračunu so tudi predvidena sredstva za izvedbo postopka participativnega proračuna. Gre za proces demokratičnega soodločanja, pri katerem o porabi dela proračunskih sredstev neposredno odločajo občani in občanke.

Odlok o proračunu je bil sprejet brez glasu proti. Občinski svetniki so pozdravili investicijsko naravnost proračuna

in zaželeli, da bi se uspešno izvrševal.

Na seji so sprejeli še Predlog Sprememb Poslovnika Občinskega sveta Občine Sežana. S spremembo se je število članov Odbora za kulturo, šolstvo in šport, Odbora za gospodarske dejavnosti in premoženjske zadeve, Odbora za turizem in Odbora za čezmejno in regionalno sodelovanje povečalo iz sedanjih pet na sedem članov.

Po hitrem postopku so sprejeli Odlok o dodelitvi enkratne denarne pomoči, ki med drugim zvišuje višino denarne pomoči na 280,00 EUR.

Sprejeli so še sklep o višini sredstev, ki se zagotovijo v občinskem proračunu za leto 2023 za financiranje političnih

strank in delovanje svetniških skupin oz. samostojnih članov občinskega leta (mandatno obdobje 2022–2026), poseben sklep, s katerim se županu oz. nadzornemu odboru občine naroči, da čim prej opravi nadzor oz. revizijo izvedbe naslednjih investicij: pločnik Lokev, pločnik Vrhovlje, kanalizacija Stara vas v Sežani in obnova vstopne poti v naselje Avber ter o tem poroča občinskemu svetu na eni prihodnjih sej. Potrjen je bil tudi sklep o brezplačni odsvojitvi nepremičnega premoženja ter Sklep o imenovanju Sveta za varstvo uporabnikov javnih dobrin.

V Dutovljah so se iskrile ideje



Občina Sežana je v sodelovanju z ORA Krasa in Brkinov, d. o. o., ki opravlja tudi vlogo vodilnega partnerja LAS, začela s ciklom delavnic Kakšne občine si želimo?

Delavnice so namenjene predstavitvi aktualnih projektov in predvsem posvetovanju s prebivalci po krajevnih skupnostih o prihodnjem razvoju. Prva v ciklu delavnic je potekala v torek, 31. januarja 2023, v Dutovljah, kjer so se v zelo velikem številu zbrali prebivalci Krajevne skupnosti Dutovlje ter Krajevne skupnosti Pliskovica.

Naj naštejemo le nekaj predlogov, ki so jih podali udeleženci:

- Ureditev vaških jeder vasi Pliskovica in Dutovlje;

- Pregled ponudnikov ter nadgradnja Kraške vinske ceste;
- Ureditev parkirišč ter počivališč za avtodome;
- Krepitev blagovne znamke Kras;
- Ureditev osnovne infrastrukture v vaseh (vodovod, pločniki, ekološki otoki ipd.);
- Dogovor o vsebini ter ureditev stavb nekdanjih šol (npr. Pliskovica, Skopo);
- Širjenje klekljarskega znanja in tradicije;
- Preoblikovanje Praznika terana in pršuta;
- Vzpostavljanje infrastrukture in možnosti za trajnostno mobilnost prebivalcev;
- Promocija Pepinega vrta in Pahorjeve sobe na Bunčetovi domačiji v Dutovljah ter ureditev degustacijskega prostora v nekdanji ledenici in sob za prenočitev;
- Prepoznane potrebe, razvojne priložnosti in posredovane ideje bodo

vključene v Strategijo lokalnega razvoja do leta 2027, ki je osnova lokalnih partnerstev za črpanje sredstev Lokalne akcijske skupine (LAS).

Po zaključku celotnega cikla delavnic po krajevnih skupnostih bo pripravljen seznam vseh pobud in potreb prebivalstva, ki bodo tudi podlaga za prihodnje razvojne projekte Občine Sežana. Prizadevali si bomo, da bodo prihodnji projekti v čim večji meri pripravljeni v sodelovanju z občani.

Obilica izzivov tudi na delavnici v Tomaju

Tudi druga delavnica Kakšne občine si želimo?, ki je potekala 2. februarja 2023 za območje krajevnih skupnosti Križ in Tomaj, je v tomajski kulturni dom privabila veliko udeležencev.

Na delavnici sta bila poleg LAS Krasa in Brkinov predstavljena tudi projekta Geomob, kolesarska povezava med Sežano in Komnom ter projekt KONSTRUKTURIZEM – Kosovelova dediščina med Sežano in Tomajem.

V treh tematskih delavnicah o izzivih in priložnostih v okviru destinacije Kras in Brkini, občine Sežana in obeh krajevnih skupnosti so izšle naslednje glavne teme:

- Ustrezna umestitev Kosovelove domačije;
- Dogovor o vsebini samostana (leva stran cerkve) – CŠOD, medgeneracijski center;
- Označitev in ureditev obstoječih kolesarskih in pešpoti ter označitev objektov (informacijske table, zemljevidi, zgibanke, pitniki, parkirišče za kolesa);
- Vas Tomaj kot kulturno središče občine (Kosovelova krožna pot);
- Vzpostavitev kampa med Križem in Tomajem;
- Kapitalska družba, ki bo združila objekt pri cerkvi (hostel, konferenčni dvorana, muzej) – viri financiranja: lastniki, država, EU;
- Ureditev parkirišča za obiskovalce v Tomaju;
- Obnova vaškega doma v Križu.



Idej in predlogov je bilo veliko. Seznam vseh pobud in potreb prebivalstva bo pripravljen ob zaključku celotnega cikla delavnic, kar bo tudi podlaga za razvojne projekte Občine Sežana. Občina Sežana ter ORA Krasa in Brkinov si bosta prizadevali, da bodo prihodnji projekti v čim večji meri pripravljeni v sodelovanju z občani.

Na delavnici v Štjaku iskali tudi vsebine za vaške domove

Občina Sežana v sodelovanju z ORA Krasa in Brkinov, d. o. o., ki opravlja tudi vlogo vodilnega partnerja LAS, nadaljuje s ciklom delavnic Kakšne občine si želimo? Že tretja v ciklu (šestih) delavnic je potekala v četrtek, 16. februarja 2023, na Štjaku, kjer se je zbralo skoraj 40 prebivalcev Krajevnih skupnosti Avber, Štjak in Vrabče.

Naj naštejemo le nekaj priložnosti, ki so jih poleg ureditve manjkajoče osnovne infrastrukture v vaseh (vodovod, kanalizacija, urejeni ekološki otoki ipd.) ter izpostavljene problematike zaraščanja gozdov, podali udeleženci:

- Razširitev cest oz. gradnja ločenih kolesarskih in pohodniških poti;
- Obnova porušeni mlinov (npr. Klanjšček) v dolini reke Raše;
- Ureditev tematskih poti po mlinih (Jakobova pot, Otmarjeva pot) in promocija pohodov;
- Ureditev parkirišč ter počivališč za avtodome po vaseh;
- Ureditev kolesarskih poti med vasm, krožne kolesarske poti Vrhe ter ureditev pitnikov in počivališč/razglednih stolpov na razglednih točkah na Vipavsko dolino in Kras;
- Muzej kamnarstva v Avberju.

Delavnico v Štjaku smo usmerili tudi v oblikovanje nabora potencialnih vsebin za vaške domove. Udeleženci so nanizali naslednje možnosti za njihov razvoj:

- Medgeneracijski center, ki omogoča dnevno varstvo starejših in je namenjen druženju vseh generacij;
- Lokalna knjižnica oz. prostor za knjigobezne;
- INFO točka kraja;
- Prodajni prostor lokalnih izdelkov ter gostinski prostor;

- Prenosišča (hostel);
- Prostor za izvedbo raznih tečajev in dogodkov (kuharski, izmenjava semen in sadik ...);
- ČŠOD (ogled kmetij, živali, obisk Škrate potip ipd.);
- Središče za inovacije;
- Zeliščni center.

Delavnice so namenjene informiranju in predvsem posvetovanju s prebivalci po krajevnih skupnostih o prihodnjem razvoju ter evidentiranju projektnih predlogov, ki bodo predmet ostalih lokalnih, nacionalnih in evropskih razpisov v programskem obdobju 2021–2027. Prepoznane potrebe, razvojne priložnosti in posredovane ideje bodo vklju-



čene v Strategijo lokalnega razvoja do leta 2027, ki je osnova lokalnih partner-

stev za črpanje sredstev Lokalne akcijske skupine (LAS).

Kakšne občine si želijo Danci in Sežanci?

Kot vas že redno obveščamo preko naše spletne strani, Občina Sežana v sodelovanju z ORO Krasa in Brkinov, d. o. o., ki opravlja tudi vlogo vodilnega partnerja LAS, izvaja cikel delavnic Kakšne občine si želimo?

Četrta v ciklu (šestih) delavnic je potekala v torek, 7. marca 2023, v Veliki sejni dvorani na Občini Sežana. Za razliko od delavnic po manjših krajevnih skupnostih se je tokrat zbralo nekaj manj prebivalcev KS Dane pri Sežani in Sežana.

Tokrat ni bilo veliko pobud, povezanih z osnovno infrastrukturo (vodovod, kanalizacija ipd.), kot v vaseh, so pa udeleženci podali predloge, s katerimi bi bilo naše okolje bolj prijazno in varno tako za domačine kot tudi obiskovalce. Izpostavljamo le nekatere:

- Dokončanje pločnika ter avtobusne postaje in krožišča v Vrhovljah;
- Ureditev prometa, postavitve hitrostnih ovir ter prehoda za pešce pri

- avtocestnem nadvozu v Danah;
- Vzpostavitev kolesarske povezave Sežana–Merče–Povir;
- Podhod pod ali čez tire pri športni hali oz. na Orleški cesti v Sežani;
- Nadgradnja Športnega parka pri Ljudski univerzi v Sežani;
- Ureditev objektov na meji,
- Postavitve otroških igrišč (Ograde, Kidričeva soseska, Dol pri Vogljah, Voglje, Vrhovlje).

Posebej se je na delavnici angažirala civilna iniciativa Ograde, ki je predlagala izgradnjo igrišča, balinišča in družabnega prostora v Ogradah. Pogrešajo pa še mini avtobus, ki bi olajšal povezovanje Ograd s sežanskim urbanim središčem.

Delavnico v Sežani smo usmerili tudi v pridobivanje mnenja prebivalcev o družabnem življenju, ki si ga želijo. Udeleženci so nanizali naslednje možnosti za njegovo poživitev:

- Več dogajanja v amfiteatru, ki bi ga

- bilo potrebno pokriti;
- Povezovanje društev v občini – več promocije, skupnih projektov, poznavanje njihove ponudbe;
- Tržnica je neustrezna (premajhna) in ni na pravem mestu;
- Premalo kulinarčnih dogodkov (degustacije ipd.);
- Oživitve dogajanja v parku pri Starem gradu;
- Silvestrovanje na prostem,
- Skupna promocija dogajanja je prešibka (ni skupnega informatorja);
- Postavljene (kovinske in kamnite) klopi so neuporabne, opazno je tudi pomanjkanje javnih stranišč;
- Prostor/park med Bolnišnico Sežana, Domom upokojencev in vrtcem je potrebno nadgraditi v medgeneracijski park (otroško igrišče, košarkarsko igrišče, balinišče itd.).

Po koncu celotnega cikla delavnic po krajevnih skupnostih bo na naši spletni strani objavljen pregled vseh pobud. Prepoznane potrebe, razvojne priložnosti in posredovane ideje bodo vključene v Strategijo lokalnega razvoja do leta 2027, ki je osnova lokalnih partnerstev za črpanje sredstev Lokalne akcijske skupine (LAS). Poleg tega pa so delavnice namenjene informiranju prebivalcev in predvsem posvetovanju s prebivalci po krajevnih skupnostih o prihodnjem razvoju ter evidentiranju projektnih predlogov, ki bodo predmet tudi ostalih lokalnih, nacionalnih in evropskih razpisov v programskem obdobju 2021–2027.

Prizadevali si bomo, da bodo prihodnji projekti v čim večji meri pripravljeni v sodelovanju z občani.



Kultura, to smo mi

Občina Sežana je v sodelovanju s študentskim Iskra tudi v mesecu marcu nadaljevala z delavnicami v sklopu priprave Lokalnega programa za kulturo z naslovom Kakšne kulture si želimo? Ena izmed dveh delavnic je bila namenjena deležnikom nevladnih organizacij, ki delujejo na področju kulture v lokalni skupnosti, druga pa javnim zavodom na področju kulture oziroma tistim organizacijam, ki so z njo povezane. Akterji so skozi različne metode participacije podali številne konstruktivne predloge, uvideli veliko skupnih priložnosti ter lokalni skupnosti podali tudi nekatere izzive. Skozi štiri različna področja, kot so sodelovanje, finance in infrastruktura, čezmejno povezovanje in razvojni projekti so se zapisovale, dopolnjevale in bistrile različne ideje, ki bodo zajete v strateškem dokumentu na področju kulture za obdobje štirih let.



Priprave na Mladifest 2023 so že v teku

Župan Andrej Sila se je 24. februarja 2023 srečal s predstavniki Kluba študentov Sežana. Mladi so županu predstavili

zasnovo projekta Mladifest 2023. Mladifest je tradicionalen, trdno uveljavljen in prepoznaven festival, ki se vsako leto

odvija v Sežani in njeni okolici. Letošnje že 28. festivalsko dogajanje, se bo odvijalo med 20. julijem in 6. avgustom 2023.

Klub študentov organizira festival v sodelovanju z Mladinskim centrom Podlaga, partnerstvu s Kosovelovim domom Sežana in v programskem sodelovanju s Klubom zamejskih študentov in Zavodom za šport, turizem in prosti čas Sežana.

Program je zasnovan z željo, da ponudi aktivnosti za vse generacije, pri čemer ostaja vizija festivala nespremenjena: popestritev poletnega dogajanja v sežanski občini, povezovanje mladih v kraški regiji in spodbujanje pestrega nabora glasbe.

Čeprav je bil sestanek v prvi vrsti namenjen predstavitvi zasnove letošnjega poletnega festivala, so se udeleženci v živahni razpravi dotaknili še številnih drugih tem, ki zadevajo predvsem mlade.



Maškare so pobarvale Sežano

Letošnji pustni čas je bil v Sežani resnično razigran.

Prvo otroško pustovanje, ki se je odvijalo v soboto, 18. februarja 2023, v telovadnici na stari šoli, je preseglo vsa pričakovanja. Tri ure igrivega programa, animacije, glasbe, plesa in zabave so navdušile številne otroke in njihove starše. Obiskovalce so zabavali anima-

torji, Kamišibaj zgodbe, Plesno društvo Be Funky, OsèRosè, ŠKUD 15. februar, Mehki čevlji in Boštjan Pertinač. Male obraze so poslikale pridne roke članic društva Poskokec in predstavnikov Osnovne šole Srečka Kosovela Sežana. V slast je šlo ogromno krofov, pustočink in piškotov, taborniški čaj in velik karnevalski pršut. Kot se za pravo pustovanje

spodobi, se je rajanje zaključilo z izbiro najboljših mask in razveseljujoče je, da je bilo v Sežani toliko lepih mask, da so prav vsa čudovita pravljici bitja, strašne živali, pogumni superjunaki in celo pralni stroj ter Titanik prejeli nagrade.

Veselo pa je bilo tudi na pustni torek, saj so mestne ulice obarvale razigrane pustne maske iz Vrtca Sežana in

Osnovne šole Srečka Kosovela Sežana. Živahne in pisane maskare so obiskale tudi Občino Sežana, kjer sta jih na ploščadi pred občinsko stavbo v ločenih skupinah pričakala podžupanja Vanja Jelen in župan Andrej Sila s sodelavci iz občinske uprave. V spremstvu vzgojiteljic in učiteljic so maske z veseljem in smehom preganjale zimo in naznanjale pomlad. Na nas pa niso pozabile niti barvite rožice iz Doma na Krasu in domiselne barvice Društva Vezi. Tudi tokrat so nas pustne šeme razveselile z glasbo in petjem. V zahvalo za obisk pa smo se skupaj nekoliko posladkali in se fotografirali, da ne bi pozabili tega prijetnega druženja.



Mednarodni dan turističnih vodnikov in začetek nove turistične sezone na območju Krasa in Brkinov

V torek, 14. februarja 2023, je v Interpretacijskem centru kraške vegetacije Botaničnega vrta v Sežani potekala tiskovna konferenca z naslovom Mednarodni dan turističnih vodnikov in začetek nove turistične sezone na območju Krasa in Brkinov.

Na pobudo Društva turističnih vodnikov Krasa in Brkinov so svoja razmišljanja o vlogi in pomenu turističnih vodnikov na območju matičnega Krasa in Brkinov, kot tudi stanje in perspektive lokalnega turizma, predstavili: Špela Jovanovič Gaberšek, predstavnica Direktorata za turizem Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport; Aleš Vodičar, direktor Območne razvojne agencija Krasa in Brkinov; mag. Ariana

B. Suhadolnik, direktorica Javnega zavoda Miren Kras; mag. Tatjana Vošinek Pucer, direktorica Holdinga in Kobilarne Lipica; Stojan Ščuka, direktor Parka Škocjanske jame; Andrej Sila, župan Občine Sežana ter Bogdan Macarol, predsednik Društva turističnih vodnikov Krasa in Brkinov.

V sklopu novinarske konference je Marjetka Kljun Terčon, vodja Botaničnega vrta Sežana, predstavila projekt Vrtovi Krasa, v katerega se povezuje pet vrtov na destinaciji z izjemno vrtno-arhitekturno dediščino. Projekt opozarja na zgodovinski, krajinski, arhitekturni in botanični pomen Botaničnega vrta Sežana, Pepinega kraškega vrta v Dutovljah, Ferrarijevega vrta v

Štanjelu ter Zeliščnega vrta Domačije Belajevi v Kačičah, predvsem pa na njihov prispevek k ohranjanju naravnih in kulturnih virov ter spodbujanju zavesti o potrebi po ohranjanju narave in okolja. V okviru projekta je nastal istoimenski skupen produkt.

Poleg simboličnega odprtja nove turistične sezone ter predstavitev stanja in načrtov za letošnje turistično leto na ravni destinacije je bil eden od osrednjih povodov za dogodek letošnja obeležitev 21. februarja, mednarodnega dneva turističnih vodnikov. Za enega od nosilnih stebrov turizma, turistične vodnike, predstavlja ta dan eno od prvih in hkrati najpomembnejšo promocijsko aktivnost v koledarskem letu. Svetovna zveza društev turističnih vodnikov WFTGA je bila ustanovljena 21. februarja 1985. Od leta 1990 se ta dan obeležuje kot Mednarodni dan turističnih vodnikov. Na ta dan se mnogi turistični vodniki po vsem svetu predstavijo javnosti z lastnimi promocijskimi brezplačnimi vodenji.

Geslo letošnjega praznovanja je: **Predruagačenje turizma – oživitev našega dela** (*Rethinking tourism: Regenerating our profession*).

Promocijski akciji, s katero bodo obeležili praznik, se je letos pridružilo 11 kraško-brkinskih vodnikov. Društvo od začetka leta pripravlja kratke napovedne videoposnetke ter program tematsko in prostorsko raznolikih vodenj, ki so se odvijale med 18. februarjem in 5. marcem 2023.



Na praksi v Sežani

V okviru programa Erasmus + smo v prejšnjem tednu na trimesečno delovno prakso v Sežano sprejeli sedem dijakov Združenja šol Camilo Castelo Branco iz portugalskega mesta Famalicão. Štiri dekleta in trije fantje bodo s pripravo zvočno vizualnih izdelkov in grafičnim oblikovanjem sodelovali z Občino Sežana, Zavodom za šport, turizem in prosti čas Sežana, Kosovelovim domom Sežana, Kosovelovo knjižnico Sežana, Kosovelovo sobo, Območno razvojno agencijo Krasa in Brkinov in Botaničnim vrtom Sežana ter posameznimi podjetji. Dijaki so ta teden v spremstvu učiteljev obiskali vse delodajalce in z navdušenjem raziskovali našo občino in njeno bližnjo okolico.



Delovno srečanje v zvezi z izgradnjo državnega centra za požare v naravnem okolju

Župan Občine Sežana Andrej Sila s sodelavci, poslanka v Državnem zboru Republike Slovenije Andreja Živic in poveljnik Zavoda za gasilno in reševalno službo Sežana Blaž Turk so se v četrtek, 23. februarja 2023, na delovnem sestanku v Sežani srečali z državnim sekretarjem na Ministrstvu za obrambo Rudijem Medvedom in vršilcem

dolžnosti direktorja Uprave za zaščito in reševanje Leonom Behinom.

Namen delovnega sestanka je bil pogovor o načrtovani izgradnji vseslovenskega centra za požare v naravnem okolju, ki naj bi ga v Sežani zgradili do konca naslednjega leta, in o sodelovanju med ministrstvom in občino. Po pojasnilih državnega sekretarja in v. d.

direktorja URSZR bodo v sežanskem centru za požare uredili sodobno infrastrukturo in vadbene pogoje za gasilce iz celotne Slovenije, ki bodo sodelovali v specializiranih programih usposabljanja in pri vzdrževanju usposobljenosti. Cilj je hitro in učinkovito ukrepanje ob velikih požarih v naravnem okolju. Center bo skrbel tudi za vzdrževanje pripravljenosti

operativnih gasilcev za odziv na požare v naravnem okolju. Projekt vključuje izgradnjo poslovnega objekta oziroma

prostorov za pripadnike odzivnih enot in udeležence usposabljanj, situacijskega centra, garaž, zagotovitev sodobnih uč-

nih pripomočkov, simulatorjev in drugega, so sporočili z ministrstva.

Župan Sila je izrazil zadovoljstvo, da bosta občina in ministrstvo skupaj ob ureditvi komunalne infrastrukture začela uresničevati dva strateška cilja, in sicer državnega s protipožarnim centrom ter občinskega z izgradnjo gasilskega doma za sežanske prostovoljne gasilce, v katerem bodo imele prostore tudi druge lokalne reševalne službe in humanitarne organizacije.

Izgradnjo vseslovenskega centra za požare v naravnem okolju je vlada vključila v nacionalni načrt za okrevanje in odpornost, potrdil pa ga je tudi svet Evropske unije, Občina Sežana pa si bo za investicijo prizadevala pridobiti sofinancerska sredstva.



Srečanje, ki obeta uskladitev interesov države in upravljavcev jam

Na pobudo Jamarskega društva Sežana so se že januarja srečala jamarska društva Dimnice Koper, Gregor Žiberna Divača, Sežana in Temnica, da bi uskladila skupne interese, oblikovala predloge in strategijo nadaljnjega povezovanja in aktivnega sodelovanja. Doseči želijo skupni cilj, to je oplemenitenje aktivnosti na območju nastajajočega čezmejnega geoparka in s tem tudi prepoznavnosti naravne in kulturne dediščine Krasa v mednarodnem merilu.

Prvo srečanje so zaključili z namenom, da obogatijo turistično ponudbo, skladno s svetovnim trendom odkrivanja skri-

tih zakladov (hidden-gems) podzemnega sveta, ki vodi v odgovoren in trajnosten pristop do razvoja zelenega turizma.

V petek, 24. februarja 2023, je v Sežani potekalo drugo srečanje jamarskih društev, ki so se ga udeležili tudi predstavniki nekaterih kraških občin, javnega zavoda Park Škocjanske jame, Območne razvojne agencije Krasa in Brkinov, d. o. o., Jamarske zveze Slovenije, Zavoda RS za varstvo narave ter Ministrstva za naravne vire in prostor.

V prijateljskem in zelo konstruktivnem pogovoru so obravnavali več tem s področja jam, jamarstva, zakonodaje,

varstva in ohranjanja, promocije in trženja ter skrbništva oz. upravljanja turističnih in neturističnih jam. Upravljalci jam in jamarska zveza so izpostavili problematiko vstopanja v jame, ki nimajo upravljavca ali skrbnika, in podeljevanja licenc za raziskovanje jamarjem iz drugih držav. Slovenski jamarji opozarjajo, da je način pridobitve licence v Sloveniji neprimerljivo zahtevnejši, kot je za jamarje iz tujih držav.

Kot zelo koristno se je izkazalo, da so se srečanja udeležili predstavniki resornega ministrstva in pristojnega zavoda, saj je nujna sinergija med državnimi in lokalnimi interesi tudi pri oblikovanju podzakonskih aktov za namen skrbništva in komercialne rabe jam. Nena zadnje so vse jame naravne vrednote državnega pomena in naravno javno dobro ter v lasti države.

Navzoči so se strinjali, da se skliče naslednje, tretje srečanje, ki bo čezmejno. Oplemenititi želijo aktivnosti, povezane z rabo in varstvom jam v čezmejnem geoparku Kras-Carso, kar se bo nadaljevalo v okviru strateškega projekta KRAS-CARSO II, sofinanciranim s strani Programa Interreg VI-A Italija-Slovenija 2021–2027.



Kroshi obzorja

Bihać praznoval 763 let prve omembe

Na povabilo prijateljske občine Bihać se je delegacija Občine Sežana v ponedeljek, 27. februarja 2023, udeležila slovesnosti ob prazniku Mesta Bihać.

Dopoldne je v mestni hiši najprej potekal sprejem, ki je bil v prvi vrsti spoznavno srečanje dveh novoizvoljenih županov. Elvedin Sedić je bil za župana (gradonačelnika) Bihaća namreč



potrjen ravno v petek, 24. februarja. Prav tako pa je bilo srečanje namenjeno tudi preverjanju možnosti za poglobitev sodelovanja med občinama. Sogovorniki so našli veliko možnosti za sodelovanje na področju turizma in promocije, kulture, športa in gospodarstva. Poseben interes pa je bil izražen tudi za sodelovanje v partnerskih evropskih projektih,

glede na to, da je bil Bosni decembra 2022 podeljen status kandidatke za članstvo v Evropski uniji.

Srečanju na občini je v tamkajšnjem kulturnem centru sledila slavnostna seja mestnega sveta s podelitvijo priznanj in nagrad za leto 2023, na kateri je kot govornik nastopil tudi sežanski župan Andrej Sila.

Prijatelji iz Zvornika ponovno na obisku

Po treh letih je Šolski center Srečka Kosovela Sežana ponovno gostil skupino dijakov in profesorjev iz partnerskega srednješolskega centra Petar Kočić iz Zvornika. Tudi letos so se dijaki obeh šol udeležili tokrat že 20. mednarodnega festivala Več znanja za več turizma, ki je potekal v sredo, 15. februarja 2023 na sejmu Alpe-Adria na temo Športna doživetja bogatijo mladinski turizem. Na

festivalu se je s predstavitvijo na turistični tržnici predstavilo 33 srednjih in višjih šol iz sedmih evropskih držav.

Po nastopu na sejmu, kjer so dijaki obeh šol dosegli srebrna priznanja, so Zvorničani obiskali še Sežano. Ob obisku šole in sežanskih znamenitosti so se srečali tudi z županom Andrejem Silo. Po krajšem uvodnem nagovoru s predstavitvijo občine je župan izrazil za-

dovoljstvo nad dolgoletnim sodelovanjem med šolama in obljubil podporo Občine Sežana pri nadaljnjem povezovanju. V sproščeni razpravi so se utrnile različne ideje za nadaljnje skupno delo, med drugim tudi za predstavitev programov Višje šole Sežana in možnosti študija dijakov iz Zvornika v Sloveniji.



Začenja se urejanje kolesarskih poti na Krasu v sklopu projekta GEOMOB

V občini Sežana in občini Komen pričujemo izvajati investicijski projekt Regijske kolesarske povezave na Krasu – Projekt Geomob. Predmetna investicija bo vplivala tudi na nemoteno življenje prebivalcev, zato vas želimo na ta način seznaniti z nekaterimi ključnimi informacijami glede poteka investicije.

Kaj obsega projekt Regijske kolesarske povezave na Krasu – Projekt Geomob?

Investicija, katere cilj je vzpostavitev kakovostnih kolesarskih povezav med Sežano in Komnom ter ureditev pripadajoče cestne infrastrukture, zajema naslednje:

- Pot se izvede v makadamski izvedbi širine 3,5 m (minimalna dopustna širina za motorna vozila) s protiprašno utrditvijo sredinskega pasu širine 2,5 m (minimalna širina za kolesarsko pot). Ureditve zadnjega dela trase pri Sežani (od smetišča do pokopališča) se predvidi kot asfaltirana pot širine 3,5 m, zaradi konfiguracije terena in več prometa.
- Priključke kolesarske poti na asfaltirane lokalne in državne ceste, ki predstavljajo ob enem tudi pričetek/zaključek kolesarskih poti, se poleg horizontalne in vertikalne prometne signalizacije dodatno označi s tlakom iz granitnih kock v dolžini 5,0 m.
- V naselju, kjer obstoječa cesta nima zadostne širine, dvosmerna min. 5,5 m, se uredi mešan promet.
- Vsa prečkanja z državnimi cestami bodo pravokotna z neoznačenimi prehodi, z ustrežno prometno signalizacijo, najavo kolesarjev in optično

zavoro na glavni cesti ter opozorilom na kolesarski poti.

- V projektu so določena mesta za počivališča (nadstrešek s klopjo, nekatera tudi z mizo) in kolesarnico.

Projekt GEOMOB zajema na območju občin Komen in Sežana traso Sežana–Komen, ki jo sestavlja 14 odsekov v skupni dolžini 19,93 km. Na traso se dodatno vežejo še trije odseki: Volčji Grad–križišče pred Coljavo, Tomačevica–Gabrovica–križišče za Coljavo, Kobjeglava–Velika Rovna, v skupni dolžini 7,22 km. Skupno bo urejenih 27,15 km kolesarskih poti.

Kdaj se bodo izvajala dela?

Pričetek del je bil predviden v petek, 3. februarja 2023. Dela bodo trajala devet mesecev, in sicer do konca oktobra 2023.

Kako in kje bo potekala gradnja?

Gradnja bo potekala po posameznih fazah, tako da bosta promet in dostopnost za lokalno prebivalstvo čim manj motena. Potek obnove je v prvi fazi predviden na naslednji način:

- V petek, 3. februarja, 2023 so se začela izvajati pripravljala dela na odseku gozdne ceste, ki se navezuje na cesto Sežana–Vrhovlje in se nadaljuje v smeri proti Krepljam s priključitvijo na cesto Voglje–Kreplje.
 - Po 14. februarju 2023 pa še v občini Komen na odseku med Kobjeglavo in Veliko Rovno.
- V času gradnje bo gradbišče organizi-

rano na način, da bodo zapore urejene samo v odsekih, kjer bodo neposredno potekala dela. O prekinitvah bo izvajalec komunikacijskih aktivnosti, t. j. ORA Krasa in Brkinov, d. o. o., prebivalce obveščal vnaprej.

Ključni podatki o investiciji

Celotna investicija je vredna 3.824.899 EUR in je delno financirana s strani Evropske unije, in sicer iz Evropskega sklada za regionalni razvoj* (v višini 80 % upravičenih stroškov investicije) in iz nacionalnih sredstev (v višini 20 % upravičenih stroškov investicije).

Glavni izvajalec del je podjetje Komunala Sežana, d. d., ki je bilo na javnem razpisu izbrano skupaj s partnerjema oz. sponudnikoma Kostak, d. d., in Hartis, d. o. o. Gradbeni nadzor nad izvedbo del izvaja Andrej Kovačič, projektantski nadzor pa bo izvajalo podjetje Krasinvest, d. o. o.

*Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa za izvajanje kohezijske politike v programskem obdobju 2014–2020, prednostne osi 4, Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja, tematskega cilja 4, Podpora prehodu na nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih, prednostne naložbe 4.4, Spodbujanje nizkoogljičnih strategij za vse vrste območij, zlasti za urbana območja, vključno s spodbujanjem trajnostne multimodalne urbane mobilnosti in ustreznimi omilitvenimi prilagoditvenimi ukrepi, specifičnega cilja 1, Razvoj urbane mobilnosti za izboljšanje kakovosti zraka v mestih.

Obveščanje

O poteku gradnje vas bomo obveščali preko spletnih strani občine Sežana in občine Komen, oglasnih desk ter preko drugih medijev.

V primeru kakršnih koli težav nam lahko pišete na elektronski naslov info@ora.si ali nas pokličete na telefonsko številko 05 734 43 62.

Ker se zavedamo, da vsako gradbišče posega v običajni način življenja v neposredni bližini, se bomo potrudili, da bo izvajanje del čim manj moteče. Vljudno vas prosimo za strpnost in razumevanje.

Izvajalec Izvajalec komunikacijskih aktivnosti projekta GEOMOB ORA Krasa in Brkinov

ORA Krasa in Brkinov



Ureditev krožišča na območju ceste A 3, Kamionske ceste Fernetiči

V letu 2021 je podjetje Log A Center, d. o. o., pričelo graditi poslovni objekt za potrebe njihove stranke TEDI, ki leži neposredno ob meji z Italijo. Občina Sežana je pri pripravi prostorskih dokumentov s soglasjem k projektni dokumentaciji naložila investitorju Log A Centru, da uredi priključevanje vseh prometnic neposredno na Kamionsko cesto, ki vodi od izhoda na avtocesti Sežana – zahod preko terminala v Se-

žani do italijanskega terminala.

Ministrstvo za infrastrukturo je naročilo izdelavo projektne dokumentacije za Ureditev krožnega križišča Fernetiči ter izvedlo razpis za izgradnjo. V projektno dokumentacijo je bil vključen tudi projekt Občine Sežana, ki je predvideval izgradnjo novega vodovodnega omrežja, ki bo služilo novi industrijski coni.

Občina Sežana je ločeno za ta del pridobila gradbeno dovoljenje, vendar je

sama izvedba vodovoda potekala istovrstno z izgradnjo krožišča.

Ministrstvo za infrastrukturo je pripravilo tripartitno pogodbo za izvedbo skupnega projekta, s katero je Občina Sežana prevzela obveznosti v višini 122.352,26 EUR.

Po končanih delih bo Ministrstvo izvedlo komisijki pregled novozgrajenega krožišča, nakar bo cesto predalo v uporabo.

Popolna zapora makadamske ceste od Sežane do Centra za ravnanje z odpadki

Podjetju Komunala Sežana se izda dovoljenje za popolno zaporo odseka občinskih cest JP 874821 (smetišče–Sežana) in JP 874823 (smetišče–Sežana).

Gre za makadamsko pot od pokopališča v Sežani do Centra za ravnanje z odpadki Sežana. Dovoljenje za zaporo se izdaja zaradi izvajanja projekta Re-

gijska kolesarska povezava na Krasu. Trajala bo od 1. marca 2023 do 31. maja 2023.

Obvestilo o javnih razpisih v letu 2023

Občina Sežana bo tudi v letošnjem letu objavila javne razpise za sofinanciranje različnih programov oziroma projektov iz občinskega proračuna, in sicer na področju športa, mladine, kmetijstva, sociale in zdravstva, turizma, kulture, kulturnih spomenikov, suhozi-

dne gradnje, veteranskih in domoljubnih organizacij, zaposlovanja, naravnih virov, spodbud za dijake in študente ter sofinanciranje programov oz. projektov, ki niso predmet javnih razpisov iz naštetih področij, temveč so proračunska sredstva namenjena za enkratne

finančne pomoči. Posamezen prijaven program oziroma projekt je lahko sofinanciran le iz enega javnega razpisa.

Objave javnih razpisov spremljajte na spletni strani Občine Sežana na www.sezana.si, pod zavihkom Javni razpisi, naročila, natečaji.

Obvestilo lastnikom psov

Spoštovane lastnice in lastniki psov, v skladu z zakonodajo je na javnih površinah na območju občine obvezno čiščenje pasjih iztrebkov. Vendar pa v zadnjem času opažamo in na občino Sežana ponovno prejemamo obvestila o velikem številu pasjih iztrebkov na javnih površinah, kot so pločniki, parki, igrišča in sprehajalne poti. Posebej občutljiva so območja vrtcev in šol, zato je še toliko bolj pomembno, da lastniki psov upoštevajo čistočo in ohranijo te površine čiste tako za otroke kot tudi za ostale ljudi.

Ob vseh javnih obvestilih in nadzoru se mnogi sprehajalci psov očitno še vedno ne zavedajo svojih dolžnosti, da je čiščenje iztrebkov za svojim hišnim ljubljencem naloga in hkrati obveznost, ki si jo je vsak lastnik zadal z dnem, ko se

je odločil za psa. Ob tem velja opozorilo, da pasji iztrebki niso le moteči na pogled, ampak so lahko tudi polni bakterij, ki so škodljive za naše zdravje in okolje, v katerem živimo. Pasji iztrebki lahko vsebujejo številne bakterije, viruse ter parazite (salmonele, E.coli, odpadne koliformne bakterije, pasja kuga, hepatitis, gliste, trakulja, ipd.), in lahko povzročijo nevarnost za zdravje ljudi in živali.

Glede na to vse lastnike oz. sprehajalce psov pozivamo, da skrbno čistijo za svojimi psi in iztrebke odlagajo v za to predvidene koše, ki jih je v Sežani veliko. Če na javni površini ni nameščenega koša za pasje iztrebke, jih je treba odložiti v koš za mešane komunalne odpadke. Nikakor pa iztrebki domačih živali ne sodijo med biološke odpadke. V kolikor v posameznih predelih košev

ni, nas o tem obvestite in jih bomo postavili.

Zagotovo je posameznikov, ki ustrezno počistijo za svojimi psi več kot tistih, ki iztrebke puščajo na javnih površinah. Peščica teh nemarnežev, ki se sicer imajo za ljubitelje psov, s svojim neskrbnim početjem ustvarjajo negativen odnos družbe do teh čudovitih živali. Če se stanje na terenu ne bo izboljšalo, bomo primorani zoper neskrbnost posameznih lastnikov oz. sprehajalcev psov dodatno ukrepati. Da pa ljubljenci ne bi bili vzrok za slabo voljo ob prejemu kazni lastnike in sprehajalce psov pozivamo, da z odgovornim ravnanjem prispevajo k čistejši, prijetnejši in s strani ostalih sokrajanov, do psov bolj strpni okolici.

Andrej Sila, župan

V občinski upravi Občine Sežana imamo novo sodelavko

Februarja je v občinski upravi Občine Sežana z delom pod posebnimi pogoji pričela Barbara Ostrouška. Kot se za prvi delovni dan spodobi, je novo sodelavko sprejel župan Andrej Sila, spoznala pa je tudi ostale zaposlene v občinski upra-

vi. Navdušenje je bilo obojestransko. Uslužbenci so novo pomoč pri delu z veseljem sprejeli, Barbara pa je z iskrico v očeh povedala, da je prvi vtis odličen, saj »so prav vsi zaposleni na Občini zelo prijazni«.

Od danes bo Barbara enkrat tedensko med svojim delom v kabinetu župana razvrščala pošto, pomagala pri urejanju dokumentov, fotokopirala in rezala stare dokumente ter sodelovala na sestankih, seveda pa bo na pomoč priskočila tudi ostalim oddelkom.

Čeprav je bilo prvo srečanje namenjeno predvsem spoznavanju novega okolja in dela, ki ga bo opravljala, je bila Barbara tako zavzeta, da se je že prvi dan lotila dela. Izkazala se je kot zelo natančna, dosledno je upoštevala navodila in je že samostojno uporabljala rezalnik papirja in fotokopirni stroj. Uvajanje na delovnem mestu pod posebnimi pogoji je potekalo v spremstvu Ivanke Jemec Cossutta, vodje sežanskega VDC.

Barbara sicer obiskuje Varstveno delovni center Koper, Enoto v Sežani, ki je pridružen partner Občine Sežana v projektu Employability of young people with mental disabilities in local communities (Zaposlovanje oseb s posebnimi potrebami v lokalnem okolju) v okviru programa Erasmus +.



Približajmo drugačnost družbi in družbo drugačnosti!

Občina Sežana je na letošnji konferenci za razvoj slovenskih občin – Zlati kamen sodelovala s primerom dobre prakse – Spodbujanje zaposlovanja oseb posebnimi potrebami.

V predstavitvi so bili poleg vsebine in rezultatov projekta Employability of young people with mental disabilities (v okviru programa Erasmus +) prikazani tudi praktični načini, kako se je Občina Sežana v sodelovanju s pridruženimi partnerji lotila vključevanja v družbo, spodbujanja zaposlovanja in iskanja rešitev (z mislijo na ohranitev pravic iz javnih sredstev) za osebe s posebnimi potrebami v lokalnem okolju.

Udeleženci konference so sežanskim izkušnjam prisluhnili z zanimanjem, seveda pa je največ pozornosti požela naša nova sodelavka Barbara, ki je povedala, da se ji, odkar dela na Občini Sežana, dogajajo same neverjetne stvari.

Tudi organizator nam je poslal zahvalno pismo, iz katerega izhaja, da mu je bilo v izjemno veselje in čast, da smo skupaj soustvarjali dogodek Zlati kamen, ki se je odvijal 28. februarja v hotelu Four Points v Ljubljani. Po-

sebne pozornosti je bila na dogodku deležna naša sodelavka Barbara, saj je navzočim s svojo predstavitvijo segla prav v srce. Organizator je med drugim pozdravil našo pobudo, v upanju, da jo povzame čim več občin.

Izrečene pohvale in pozitiven odziv nam še dodatno vlivajo optimizem

in dokazujejo, da smo na zelo dobri poti, ki bo ustvarila res dolgoročno uspešno zgodbo na področju vključevanja oseb s posebnimi potrebami v vsakdanje sfere našega življenja. Navsezadnje je ravno različnost tista, ki naredi svet lep, zanimiv in ga bogati.



Stari krajepisi Krasa: starodavni kraški konji in nastanek Kobilarne Lipica

Sklop člankov Stari zapisi Krasa ureja in prevaja mag. Peter Štoka. Zapis o lipicancih in kobilarni Lipica je prevod iz virnika, ki ga je zapisal Ireneo della Croce. Historia antica e moderna; sacra e profana della città di Trieste. In Venetia, appresso Girolamo Albrizzi, 1698, str. 33–34.

Konji z našega Krasa, ki so jih zelo cenili vsi narodi, so bili primerni za vojno, zato je dal tam Dionizij, tiran iz Sicilije, postaviti ogrado. Nadvojvoda Karel Avstrijski je leta 1580 zgradil čudovito ogrado v Lipici za vzrejo žrebet. In blizu Diomedovega templja so starodavni žrtvovali belega konja bogu morja Neptunu.

Da je bila naša dežela za vzgojo konj in mul v velikem spoštovanju in cenjena med vsemi narodi, je zapisal že Strabon: »Posebej se slavi konj, ki izvira od tod.« V naših časih pa je vzreja konj ugasnila zaradi vojn ali nesreč ali zaradi drugega razloga, zato je še dodal zapis: »V tej pravi nevihti je spodletel vsakršni tovrstni poskus vzreje konj.« Dionizij, sicilski tiran, je tudi sam zaradi uporabnosti teh konj naročil, naj postavijo kraj na našem Krasu, kjer bi lahko vzredili znamenito čredo konj za vojskovanje, saj so bile na Krasu vzrejne živali pogumnejše in močnejše, okretnejše in močnejšega duha od tistih v kateri koli drugi deželi. »Dionizij, sicilski tiran, je semkaj naselil tudi

potomce plemenskih konj, kar je vodilo do konjeniških tekmovalj vse do danes, tako da se je plemenitost skozi zelo dobre potomce konj vlekla dolge generacije in si lastila slavo,« je zapisal Panvino. Še en razlog, ki je spodbudil presvetlega nadvojvodo Karla leta 1580, da je ponovno zgradil v Lipici, na ozemlju Trsta, čudovitem kraju, šest milj oddaljenem od mesta, z željo, da bi obnovil na našem Krasu te starodavne konje, tako znane in slavljene v minulih časih, kot je zapisal Enrico Palladio: »Tukaj so črede konj, ki so jih priporočali tako stari kot sodobniki. In Njegovo Veličanstvo Jožef I., rimski kralj, prav tako navdušen nad radodarnostjo kraških konj, je dal lani zgraditi še eno ogrado nedaleč od prej omenjene, da bi tam vzrejal še eno čredo konj, o kateri bomo še izčrpno poročali.«

Starodavni, ki so se zanašali na hitrost in spretnost kraških konjev, so svoje kobile imenovali 'divji volkovi', ker so se odlikovale bolj po hitrosti kot po lepoti, kot pravi Strabon. Prebivalci Krasa so ime-

li običaj, po katerem niso odtujili nobene od svojih kobil, da se ta vrsta konjev ne bi razširila ne razkropila drugod, temveč ostala pri njih pod istim imenom, barvo in zaradi nadziranega razpelojevanja. Kakšna je bila kasneje uporaba in navada vzreje konj in razmnoževanja mul pri tistih, ki so se kasneje naučili ali prevzeli to vadbo v drugih deželah, lahko izrazimo z občutki Panvina, »po zgledu tistih, ki so si prizadevali iz konjev narediti mule. V nadaljevanju pripovedi o teh deželah Strabon potrjuje, da je blizu Timave stal razkošen tempelj, posvečen Diomedu, kjer so starodavni vsako leto na tem mestu žrtvovali belega konja Neptunu, bogu morja. Nedaleč stran od ruševin današnji prebivalci kraja prikazujejo visoko pečino, s katere so starodavni z velikim pompom in slovesnostjo metali žrtve v morje, to je omenjeni konj; Diomedu so dostojno izkazali čast z žrtvovanjem belega konja.

mag. Peter Štoka

Igorjev pohod Od kala do kala

Razvojno društvo Pliska in Mladinski hotel Pliskovica sta svetovni dan mokrišč, ki je 2. februarja, počastila 5. februarja 2023 s 17. tradicionalnim Igorjevim pohodom Od kala do kala.

Sredi vasi, pod Latnikom evropskega prijateljstva, se je zbralo skoraj 110 pohodnikov iz raznih krajev Slovenije in zamejstva. Topel pozdrav jim je poleg vodje pohoda, domačega kamnoseka in prejšnjega predsednika sežanske

obrtne zbornice Jerneja Bortolata, namenil tudi Igorjev oče Marjan Maher, ki je orisal ogromno zapuščino svojega sina Igorja Maherja (1963–2009), po katerem je pohod poimenovan. Igor je bil biolog, raziskovalec, motivator, fotograf, publicist in idejni oče projekta 1001 kal – 1001 zgodba o življenju. Maher je o svojem sinu dejal, da ogromno zapuščino, ki jo je ustvaril, prepušča ustanovam, ki bodo poskrbele, da se znanje

in vedenje vizionarja, diplomiranega biologa, paraplegika na invalidskem vozičku, prenaša naprej. Igor je napisal tudi Veliki kolesarski vodnik po Sloveniji. Bil je tudi pobudnik prvih kolesarskih poti po Krasu in Brkinih. Voden krožni pohod po vasi Pliskovica in njeni okolici je tudi letos povezal kar 18 kalov, najpomembnejših površinskih vodnih ekosistemov na Krasu.

Kali, kjer se je zbiral deževnica in ki so nekoč služili za napajanje živine, so danes pretežno izsušeni, le šest jih še zadržuje vodo na ilovnatih tleh. Na sedem kilometrov dolgi poti so se ustavili tudi pri enem izmed največjih kraških kalov, pri kalu v Mlačni, ki je bil leta 2007 obnovljen s sredstvi Evropskega sklada za regionalni razvoj. Po postanku in okrepčilu s čajem so nadaljevali pot do kala Cerovlje in se po skoraj treh urah hoda vrnili na cilj v Pliskovico, kjer so jih čakale še druge dobre skrbi gospodinj.

Besedilo in slika: Olga Knez



Zmagovalna kožarica Erika Dibitonta

Skupina zagnanih gostincev z Dejanom Stevanovskim na čelu je po dveh letih ponovno obudila tradicionalni dan za krodegine, ki so ga 6. februarja 2023 izpeljali v gostilni Ukmar v Dutovljah. Že šesto leto je prijazna gostinka Nada Slipečević gostila tradicionalno prireditev, na kateri so obiskovalcem od blizu in daleč postregli s kožaricami in njihovimi specialitetami.

Prvo leto (2016) je na ocenjevanje klobas kožaric prispelo 31 vzorcev. Največje število vzorcev beležijo na zadnji organizirani krodegijadi leta 2020, na kateri so ocenili kar 76 vzorcev. Letos je po dveh letih premora prispelo 51 vzorcev, ki jih je ocenila strokovna komisija pod vodstvom Izidore Škerj iz TK Škerlj iz Tomaja in v kateri sta bila tudi svetovalec za dopolnilno dejavnost sežanske KSS Srečko Horvat in novinar Toni Gomišček. Pri vzorcih, ki so prispeli s cele Primorske, so ocenjevali okus, izgled, prerez in strukturo klobase.

Toni Gomišček je predstavil zgodovino krodeginov. Poudaril je, da je krodegin, to je klobasa iz kožarice, najstarejša oblika klobase in sodi med revno različico izdelkov iz svinjine, pri katerih se je uporabljala tudi koža. Iz Italije je najprej prišla v Goriška brda, na Kras in v Brkinje pa mnogo kasneje. Narediti dober krodegin pa je prava umetnost.

Organizatorji so podelili priznanja najboljšim kožaricam. Prvo mesto je prejel Erik Dibitonto iz Tomaja, ki si je delil tudi 2. mesto z Matejem Ožboltom iz Dornberka, 3. mesto pa je osvojil Miha Cigoj



iz TK Arkade iz Črnič. »Ker doma koljemo prašiče večkrat na leto, sem na ocenjevanje dal več vzorcev. Zelo sem vesel, da sem prejel kar dve priznanji za dva vzorca. Mesarije me je učil moj stari oče Jože Večerina, ko sem imel 16 let. Sicer pa prašiče kupimo na Štajerskem, jih na kraški kmetiji dokrmimo z domačo hrano, saj imamo veliko njiv,« pove 34-letni Erik Dibitonto, sicer vzdrževalec na sežanski osnovni šoli. Doda, da mu pri delu pomagata tudi starša Erna in Pavel ter brat Alen ter da poleg kožaric za domačo uporabo in prijatelje delajo še druge suhomesnate izdelke, kot so kraški pršut, vratovina, klobase, panceta, salame idr.

Ob dobri glasbi in zabavi so organizatorji poskrbeli tudi za degustacijo kulinarčnih dobrot v stilu: Krodegin je najboljši protein, kar so imeli tudi zapisano na ma-

jicah. Turistična kmetija Škerlj iz Tomaja je pripravila mineštro ječmenko s krodegini, kuharski mojster Marino Furlan iz Kobjeglave in vodja lipiškega hotela Maestoso je s kuharskim pomočnikom Denisom Ferizovićem predstavil moderno kulinariko, ki vključuje krodegine. Tako so v koruzno lupino (taco) nadevali remo dimljenega krompirja, kuhan krodegin, mostardo (pikantno marmelado) iz kurtine z vloženimi vršički cikorje in okrasili z listom cikorje oz. potrošnika. Betola Na Giru iz Kopra pa se je izkazala z morskimi presenečenjem (krodegin v školjki kape-sante oz. jakobovi pokrovači). Ob dobrotah iz krodeginov pa niso manjkala odlična kraška vina, kot so teran, vitovska ali bela suha vina.

Besedilo in slika: Olga Knez

Poklon petim talcem na Planini nad Sežano



Letos je spomenik padlim na Planini nad Sežano star že 78 let. V Sežani so se namreč nekaj mesecev po 2. sv. vojni odvijale večje komemoracije in odkritje dveh spomenikov padlim. 30. septembra 1945 so odkrili dva spomenika padlim borcem za svobodo ter petim žrtvam nacifašističnega nasilja, ki so bili 15. februarja 1944 ustreljeni na sežanski Planini. To so: Alojz Frančeskin, Ciril Grmek, Karol in Franc Kariž in Jožef Pavlič. Spomenik padlim borcem so postavili pred tedanjo stavbo Okrajnega NOO oziroma pred prostore ZVU (poslopje današnjega okrajnega sodišča). Drugi spomenik pa so imenovanim talcem postavili v borovem gozdu na Planini nad Sežano. Oba spomenika je lani re-

staviral zaslužen sežanski častni občan Srečko Rože, lastnik Vojaškega muzeja Tabor Lokev, ki je na Krasu in Brkinih v zadnjih letih restavriral kar lepo število borčevskih kot tudi sakralnih spomenikov. Pred dnevom mrtvih pa je jamar Ludvik Husu iz Orleka lani ponovno

očistil okolico spomenika na Planini.

Ob 79. obletnici ustrelitve talcev so se predstavniki sežanske borčevske organizacije poklonili žrtvam nasilja pred omenjenim spomenikom petih talcev. Venec sta položila predsednik ZB za vrednote NOB Sežana Bojan Pahor in

Srečko Rože. Ob Kajuhovem letu pa sta Soča Košuta in Olga Knez recitirali nekaj pesmi narodnega heroja Karla Destovnika - Kajuha (13. 12. 1922–22. 2. 1944).

Besedilo in slika: Olga Knez

Pust v Krajevni skupnosti Povir

Otroci so na pustno soboto v domove v vseh vaseh Krajevne skupnosti Povir prinesli dobro voljo, pesem in razigranost. Zbrali so se v Gorenjah, Povirju, Plešivici, Brestovici in Žirjah. Od hiše do hiše se je razlegal njihov smeh, še posebej, ko so se sladkali s flancati, krofi in miškami. Domačini so jih po stari navadi obdarili, pustne šeme pa so jim obljubile, da v vasi že prihaja pomlad.

Besedilo: Vesna Perhavec

Slika: Taja Tavčar



Maškarada v Vasi

Tako so se zbrali mladi v kalu. Postovanja jim je bilo všeč. Zahvala gre vsem, ki so prispevali k letošnjemu pustovanju. Institucije, ki se ukvarjajo s turizmom in

športom, je potrebno usmerjati k upoštevanju etnološke dediščine.

Vedno so in bodo aktualne iskricke iz preteklosti in zlasti sedanjosti. Smeh je

pol zdravja. V letu 2024 naj bo pustovanje še bolj množično in z izvirnimi motivi.

Besedilo: Stanislav Renčelj

Slika: Sergij Čebulec



Kuharica Ivanka in zidar Joško Stopar – zlatoporočenca

Spoštovanja je vredna skupna življenjska pot Ivanke in Joška Stoparja iz Lokve, ki sta jo vzorno in složno prehodila od njune poroke, ko sta si 3. marca 1973 v Sežani obljubila večno zvestobo.

Slavje ob zlati poroki je potekalo 4. marca 2023 v Lokvi. Zlatoporočenca sta najprej stopila v lokavsko cerkev, v kateri je potekal cerkveni obred že pred 50 leti. Tokrat je domači župnik Slavko Obed blagoslovil njun zakon. Po peti sveti maši z domačim cerkvenim pevskim zborom pod vodstvom Stane Umek je sledila družinska slovesnost pri Brajnikovih, kjer je prostor v neposredni bližini vaškega jedra odstopila Anica Pavlovič.

Zlatoporočencema je čestital tudi sežanski župan Andrej Sila in jima izročil darilo. Vnukinja Aneja Rože je poskrbela za projekcijo fotografij in kviz iz njenega življenja. Z glasbo sta goste razveselila Maruša Müllner na kitaro in Lara Stopar na diatonično harmoniko. Ivankina sestra Mara pa je slavljencema spesnila sonetni venec. Vsi zbrani so se razveselili tudi sladke torte, ki jo je spekla vnukinja Anja, in zlatoporočencema nazdravili z dobro kapljico. Vsi pa so bili najbolj veseli, da je bila na obredih in slavlju prisotna tudi Ivankina mama, lokavska kraljica – 100-letna Milena Stopar. Zlatoporočenca sta bila namreč počaščena, da sta zlato poroko dočakala v družbi vsaj enega od svojih staršev, kajti to je dano le redkim zakonskim parom.

Sicer pa se Ivanka in Joško poznata že od mladih nog, saj sta skupaj gulila šol-



ske klopi v lokavski osnovni šoli. Joško (1951) iz Preloži pri Lokvi se je po končani osnovni šoli izučil za tesarja na zidarski šoli v Ljubljani. Po zaposlitvi v gradbenem podjetju je (1984) odprl svoj zidarski s. p. in s svojo ekipo vse do upokojitve (2010) gradil in obnovil številne zgradbe na Krasu in širše. Vojaški rok je služil v vojni mornarici JLA v Pulju ter je postal pripadnik Titove garde na Brionih. Njegova žena Ivanka (1952) iz Lokve se je na gostinski šoli v Izoli izučila za kuharico in bila zaposlena v različnih gostinskih obratih do upokojitve (2007). Poročila sta se 3. marca 1973 v Sežani in nato še cerkveno v domači cerkvi sv. Mihaela v Lokvi. V zakonu sta se jima rodila hčerka Irena in sin Matjaž. Irena se je poročila z znanim zbiralcem Srečkom Rožetom ter

rodila hčerki Anejo in Anjo, ki sta postali zgodovinarke, sin Matjaž pa je starša razveselil z vnukoma Jakobom in Laro, ki sta postala prava glasbenika.

Klub službi, neprestanemu delu na kmetiji, skrbi za družino in mnogim drugim življenjskim preizkušnjam sta ohranila trdno vez in medsebojno ljubezen. Še danes sta nepogrešljiv člen v njuni širši družini, pri vsakodnevnih opravilih in težavah. Skrbita za prevoz vnukov in sta kot 'zunanja sodelavca' v veliko podporo v Vojaškem muzeju Tabor ter snahi Ireni, ki na tržnici nadaljuje delo Ivankine mame Milene Stopar, ki je letos sredi januarja dočakala 100 let.

Besedilo in slika: Olga Knez

Delavnice ob 8. marcu

Članice delavnice ročnih del, ki jih pri Medobčinskem društvu invalidov Sežana že 12. leto vodi prizadevna in neutrudna mentorica Sonja Trampuž, se vsako leto pripravljajo na obeležitev 8.

marca – mednarodnega dneva žena. Ob ponedeljskih popoldan se zbirajo v prostorih Kars-Carso Občine Sežana, kjer ustvarjajo različna ročna dela. Tokrat so pripravile darilca za svoje članice, ki

so jih razveselile 17. marca na priložnostni proslavi. Pripravile so lično izdelano škatlico, v katero so položile presenečenje. Vsaka njihova članica pa je, kot je že tradicija, prejela rdeč nagelj. Za tiste, ki se, žal, zaradi starosti ali drugih razlogov niso mogle udeležiti slovesnosti, so darilo pustile v društvenih prostorih na sedežu Občine Sežana, kjer ga lahko prevzamejo.

V skupini ročnih del pod mentorstvom Sonje Trampuž ustvarjajo: Mirjana Metlikovec, Vida Marinšek, Anita Pipan, Marija Počkar, Minka Ambrožič, Vlasta Skočič in Jožica Pirc. Kot je povedala predsednica MDI Sežana Jelica Grmek, pa so članice ročnih del, ki so v prednovoletnem času polepšale izložbe sežanskih trgovin, izdelale ročna dela, primerna za veličnočne praznike.

Besedilo in slika: Olga Knez



Josip Križaj

Letos poteka 112 let od rojstva Josipa Križaja, slovenskega pilota, španskega borca in letalskega asa.

Križaj se je rodil v Koprivi na Krasu. Najprej se je šolal v salezijanski šoli v Ljubljani, kasneje pa je zaradi propada domače trgovine v Koprivi na Krasu prekinil šolanje in se vrnil domov. Delal je v trgovini na Opčinah, kasneje pri svojem stricu v Ajdovščini. Že v mladih letih je izkazoval veselje do letenja.

Jeseni leta 1929 je italijansko letalstvo razpisalo natečaj za pilote in nanj se je prijavil tudi Križaj. Po uspešnem zaključku šolanja v Capui pri Neaplju je 11. marca 1930 kot 139. od 339 kadetov pridobil licenco pilota in pripadajoči čin podčastnika, nato pa si v civilni šoli tovarne Breda pridobil pilotsko diplomu. Služil je, med drugim, tudi v eskadrilji, ki ji je kasneje poveljeval slavn letalec, maršal Italo Balbo. Skupaj z njim je nastopal na mitingih, ki jih je Balbo prirejal v znak razkazovanja moči italijanskega letalstva svetu. Navkljub odličnim ocenam njegovih sposobnosti letenja (za Križaja je neki njegov poveljnik zapisal, da ni samo izjemen pilot, pač pa tudi zanesljiv in discipliniran vojak) je bila njegova prošnja za profesionalnega vojaškega pilota zavrnjena. Vse, kar so mu bili Italijani pripravljeni ponuditi, je bila uvrstitev v rezervno letalstvo, kar pa ni zadoščalo za apetite mladega, letenja željnega Križaja. Posledično se je tako krepilo njegovo protifašistično razmišljanje in začel je iskati možnosti za prebeg v Jugoslavijo.



Priložnost za prebeg je Križaj izkoristil 25. junija 1932, ko je opravljal redne vojaške vaje, predpisane za rezervne pilote, na letališču pri Vidmu. Križaj Križaj je, namesto da bi pristal na videmskem letališču, preletel državno mejo in v svojem Fiatu AS1 letel vse do Ljubljane. Nekaj časa je krožil nad mestom, nato pa je prepoznal letališče Polje in varno pristal na njem. Po pristanku je takoj zaprosil za politični azil. Jugoslovanske oblasti so ga zaprle in zasliševale ter ga po nekaj mesecih poslale v konfinacijo najprej v Loznico, nato pa v Bjeljino v vzhodni Bosni.

Sprva je življenje v Jugoslaviji pomenilo zanj razočaranje, namesto redne službe se je moral preživljati s priložnostnimi deli. Reven kot miš se je nekaj časa celo hranil v menzi bjeljinske bolnišnice.

Po dveh letih se je vrnil v Ljubljano k sestri Stanislavi. Istega leta so mu podelili jugoslovansko državljanstvo in ga sprejeli v letalstvo, poslali so ga med izvidnike v Zemunu, priznali pa so mu tudi čin narednika.

Leta 1936 se je pričela španska državljanska vojna in Križaj se je prijavil v mednarodne brigade. Sam je že pred tem postal član organizacije TIGR in je bil eden od mnogih Slovencev, ki so bili pripravljeni bojevati se na strani španskih republikancev. Avgusta 1936 je bil že v Španiji, kjer so ga uvrstili v mednarodno eskadriljo Espana pri Madridu, kjer je kmalu dočakal prve boje. Letel je v prek sto bojnih misijah, v dveh od njih pa so ga sestrelili.

Aprila 1938 se je vrnil v Jugoslavijo in se najprej zaposlil kot tajnik aerokluba v Somboru, kjer se je tudi usposobil v letenju s jadralnim letalom. Kot inštruktor letenja je poučeval na predvojaški pilotski šoli v Smederevski Palanki, kjer je leta 1939 izšolal tamkajšnji prvi razred gojencev jugoslovanskega vojnega letalstva. Ob napadu na Jugoslavijo 6. aprila 1941 je bil mobiliziran in poslan na letališče pri Sarajevu, kjer pa zaradi vsesplošnega kaosa in nesposobnosti sploh ni bilo letal. Padel je v nemško ujetništvo in bil poslan v ujetniško taborišče, od koder mu je uspelo pobegniti in se vrniti v porušeni Beograd.

Do konca druge svetovne vojne se je udeleževal bojev na sremski fronti, za kar so ga avgusta 1945 odlikovali z redom za hrabrost in medaljo za hrabrost ter povišali v čin podporočnika.

Po koncu vojne je njegova enota operativno delovala na letališču Velika Gorica pri Zagrebu, od koder je 9. ju-



nija 1945 z letalom DH 82 Tiger Moth poletel proti Ajdovščini. Po pristanku na ajdovskem letališču so ga navdušeno pozdravili domačini.

Maja 1947 je bila Križajeva skupina premeščena v Ljubljano. Lovci so vzletali z letališča Polje in iz letališča Pula. Križaj je takrat že imel čin kapetana, bil je pomočnik komandanta divizije za letenje ter odgovoren za operativo.

8. oktobra 1948 je bil poslan na izvidniški polet, ker so se na območju Karlovca pripravljale vojaške vaje vojske FRJ. Ker je bilo vreme zelo neugodno za letenje, sprva Križaj ni bil pripravljen vzleteti,

vendar je po ukazu poveljnika divizije le poletel z napol pripravljenim letalom Jak-3. Letalo naj bi tisti dan že letelo in ni imelo dovolj goriva za polet. Sicer je bil na letališču na obisku tudi visoki general, ki je za vsako ceno vztrajal pri svoji odločitvi o Križajevem poletu, saj je bil ta zelo izkušen pilot in je imel več naleta kot vsa njegova eskadrilja skupaj. Po Križajevem vzletu se je nebo nad Ljubljano stemnilo in zelo pooblačilo. Križaj je nekaj časa krožil nad letališčem, zatem pa se je kot izkušen pilot usmeril proti Primorski.

Letalo je na poti strmoglavilo na južno

pobočje Snežnika. Po izginotju letala so z letališča Polje organizirali iskalno akcijo in so po treh dneh le našli razbitine letala.

Križaja so z vsemi vojaškimi častmi pokopali na pokopališču Žale v Ljubljani. Njegov častni vod so sestavljali njegovi najboljši piloti.

Danes se po Josipu Križaju imenuje aeroklub v Ajdovščini.

V njegov spomin so postavili tudi doprni kip, ki stoji pred aerodromom Portorož.

Besedilo in sliki: Nadja Počkar

Po staroverskih obrednih prostorih

Boris Čok iz Lokve je prepoznavni obraz Krasa, ki je že v srednji šoli pričel zbirati ljudsko izročilo. Že pred dobrimi desetimi leti je izdal knjigo V siju mesečine, v letošnjem juniju pa bo predstavil novo knjigo o ljudskem izročilu Od Kolpe do Terske doline. Jadran Sterle je z njim posnel kar 12 dokumentarnih filmov za RTV SLO. Med prvimi je leta 2009 postal vodnik Krasa in Brkinov in je v okolici domače vasi Lokev na Krasu zasnoval kar tri tematske poti.

Več kot 30 pohodnikov je na Gregorjevo (12. marca 2023) v počastitev mednarodnega dneva turističnih vodnikov popeljal na raziskovanje staroverskih obrednih prostorov v okolici Lokve. Najprej so si ogledali Triglavco, jamo z zdravilno vodo, s katero so prerokovali, z dolinico z naravnim oltarjem, kjer so napovedovali vreme. Med potjo v Ruščevo dolino, ki jo varuje kušcar zelenec, so spoznavali pastirsko dediščino – pastirske hiške, ki jih je bilo na omenjeni parceli Ruščeve doline nekoč sedem, sedaj jih je še pet. Ruščevo dolinica je



bila nekoč mesto vedeževanja. Posebno obredno mesto je bil tudi spodmol Triglavca, ki je bil stoletja prizorišče poganskih obredov. Skoraj do leta 1830 so domačini ohranjali obred poganskega kulta plodnosti, kajti prav Triglavca, ki je ime dobila po božanstvu Triglav, je izredno močna energijska točka, kar

je potrdil tudi radiestezist in geomant Jože Munih. Čok je zbranim predstavil, kako so potekali obredi plodnosti, ko so staroverci prosili božanstvo Devo za rodnost in zaščito žit pred negativnim božanstvom Moro.

Ob zaključku so si mimo previsne stene ogledali še Gluhi dol pri jami Vilenica. Ker je bilo preveč prijavljenih, je Čok, ki je tudi mentor kraške suhozidne gradnje in je prispeval večino gradiva za priročnik Kraške suhozidne gradnje, ponovil promocijski dogodek čez teden dni.

Po štirih letih bo po besedah predsednika Društva turističnih vodnikov Krasa in Brkinov Bogdana Macarola turistična destilacija Krasa in Brkinov dobila nove turistične vodnike. Šesta generacija kraških in brkinskih turističnih vodnikov se pravkar usposablja in poleg preizkusa iz teoretičnega znanja morajo opraviti še izpit za pridobitev uradne licence za vodenje.

Besedilo in sliki: Olga Knez



Valentin Matija Živic-narodnjak in politehnik

V vašem domu v Skopem so 18. marca 2023 predstavili knjigo z naslovom Valentin Matija Živic, kraški inženir in izumitelj, ki je izšla pri Založbi Buča v Ljubljani. Knjiga je delo mag. zgodovinskih znanosti, publicista in avtorja ter soavtorja več del s področja kulturne in krajevine zgodovine Ivana Vogriča. Kot je povedal predstavnik vasi Skopo in bivši predsednik sežanske skupščine občine Ivan Vodopivec, je izid knjige, ki jo je prejelo vsako gospodinjstvo v Skopem, poleg Vaške skupnosti Skopo omogočila še Občina Sežana. Pesnik, bivši programski vodja Kosovelovega doma in urednik omenjene knjige Aleksander Peršolja je pojasnil, da je prišlo že pred dobrimi 13 leti do sodelovanja z Vogričem, ko je leta 2012 izdal knjigo Lovro Žvab, Levstikov prijatelj, ki so jo predstavili v Dutovljah, kjer je bil leta 1852 omenjeni literarni zgodovinar in publicist rojen. Na predstavitvi, kjer je številno občinstvo pozdravil tudi urednik založbe Samo Vadnov, je imel glavno besedo avtor knjige. Uvodno besedo je napisal dr. Sandi Sitar, ki je leta 1983 v reviji Življenje in tehnika prvič objavil pregled Živicevih patentov. Sitar je dokumentacijo o patentih pridobil v avstrijskem patentnem uradu na Dunaju. Valentin Matija Živic, ki se je rodil pred skoraj 200 leti (1828) v Skopem, je šest desetletij svojega življenja deloval v hitro rastočem pristaniškem mestu Trst, kjer je leta 1917 umrl. Kot inženir politehnike in izumitelj je patentiral kar 11 patentov. Bil je pionir letalske tehnologije na Slovenskem,



a njegov 12. patent, ki se je nanašal na letalstvo, mu ni bil podeljen.

V Trstu je do upokojitve pri 70 letih vzdrževal in vodil tehnično trgovino. Njegovo podjetje je prevzemalo velika in zahtevna načrtovanja ter gradbena dela. V te namene je uporabljal obsežno znanje iz geodezije, gradbeništva, strojništva, hidrotehnike idr. Njegov največji projekt je bil vodovod v Cetinju v Črni gori, ki mu je prinesel mednarodno priznanje ter zasluženi sloves. Omembe vredno je tudi njegovo trasiranje železniških prog (med drugim tudi od Trsta do Ajdovščine), cest in industrijskih proizvodnih objektov. Bil je izvedenec za požare in potresno problematiko ter odličen poznavalec posebne problema-

tike krasa. Patentni urad na Dunaju pa hrani dokumentacijo njegovih 11 patentov, namenjenih uporabi v vinogradništvu, kmetijstvu in energetiki. Živčev aeroplan oziroma letalnik ni nikoli vzletel niti ni bil dokončan v pravi velikosti, da bi omogočil letenje. To je preprečilo tudi slabo gmotno stanje načrtovalca, ki se je še poslabšalo med 1. sv. vojno. Patentni urad na Dunaju je Živicu zavrnil omenjeni patent in njegovo podjetje je propadlo. Vogrič je še posebej poudaril Živicevo sodelovanje s slovenskimi rojaki v Trstu, saj se je zavzemal za ohranitev in razvoj slovenskega življa in javno rabo slovenščine.

Besedilo in slika: Olga Knez

V Trst nesem sladko mleko



Z napevom Jaz prva zjutraj vstanem, še prej ko dan zvoni, v Trst nesem sladko mleko, da z njim se pogosti, ki ga je na začetku predstave zapela Nika Korosec in nas tako z mlekaricami popeljala v čas, ko sta bila mlekarstvo in prodaja drugih domačih pridelkov glavni vir zaslužka. Predstavo, v kateri smo oživili delček preteklosti s šaljivimi anekdotami, igro, plesom in petjem, smo doslej uprizorili že v Štorjah, Povirju in Rojanu pri Trstu. Da bi bila zgodba vesela in hudo mušna, smo v goste povabili članice KŠD Šator Štorje, ki so po pripovedi Cilke Godina in v režiji Svetlane Škrk-Kosmač uprizorile mlekarice na poti v Trst, in dramsko skupino TŠKD Urbanščica z

igro Hitrič. Pripovedovalki štorij Ljuba Štok in Lidija Uršič sta povedali nekaj anekdot o mlekaricah, pevke smo zapele nekaj ljudskih pesmi pod vodstvom Neže Bandel, člani folklorne skupine KD Borjač pa smo pod mentorstvom Tomaža Gantarja zaplesali ples iz Prekmurja in splet primorskih plesov V soboto zvečer, ki prikazuje družabne plesne igre slovenskega podeželja na začetku 20. stoletja.

Mlekarstvo je bilo za naše kraje že po letu 1900 zelo pomemben vir zaslužka. Ljudje iz naših krajev so dnevno nosili v Trst vse, kar se je takrat dalo prodajati: mleko, maslo, sadje, jajca, zelenjavo, drva, mah. Bližina Trsta je Kraševcem v največji meri omogočila zaslužek s prodajo mleka. Mlekarice so namreč prav vsak dan v letu hodile v Trst – tudi, če je

zmrzovalo, če je pihala burja ali je deževalo. Vse vasi na Krasu so poznale mlekarice, ki so na vozičkih prevažale mleko v Trst, ki so ga zbiral po vaseh od vseh vaščanov. Vstajale so zgodaj zjutraj, ko je bila še trdna tema, in naložile vrče z mlekom na karjole, kajti strmina od Opčin do Trsta je tako huda, pravili so ji škala šanta, da ženska ne bi mogla vzdržati tako težkega tovora, kot je bilo po nekaj vrčev mleka. Z zaslužkom pa so kupovale predvsem gospodinske potrebščine in kakšno obleko.

Nekaj časa je v zgodnjih jutranjih urah v Trst vozila celo posebna litorina, vrsta motornega vlaka. Sedeži v tej litorini so bili leseni in med njimi je bilo dovolj prostora za vrče z mlekom. V Sežani so vozili mleko tudi z vozom tako, da je več kmetov mleko dalo na voz, ki ga je v Trst

izмениčno vozil en dan vol, drugi dan konj. Kasneje pa so nekatere mlekarice vozile mleko v Trst tudi z mlekarskim biciklom. Kmetice so svoje pridelke naložile tudi v koš ali jerbasa in ga nosile na glavi. Glavo so imele zavito v ruto, nanjo pa so dale še svitek, ki je vsaj delno ublažil težo trdega in težkega jerbasa.

Najlepše se zahvaljujemo vsem, ki so nam pri tem projektu pomagali: Svetlani Škrk-Kosmač, Adrijani Štok-Godina, Cilki Godina in dr. Stanislavu Renčlju, ki je izdal neprecenljivo delo Mlekarice, potovke in prevozniki na poti v Trst.

Besedilo: Margit Grošelj-Miklavc,
KD Borjač

Slika: Dušan Grošelj

Ženska in njena izpoved v prepletu proze, poezije in giba

Športno, kulturo in umetniško društvo Kopriva je v sodelovanju z vaško skupnostjo 19. marca 2023 pripravilo v vaškem domu v Koprivi prisrčen kulturni dogodek, ki so ga naslovili Ženska in njena izpoved v prepletu proze, poezije in giba. Na prireditvi, na kateri so se zbrali številni domačini in ljubitelji kulture tudi iz sosednjih vasi, so počastili mesec marec, v katerem dogodka posvečamo, ženam, materam in zaljubljenem.

V ospredje so postavili bolj ali manj poznane sovaščanke, ki pripadajo različnim starostnim obdobjem. Upokojena logopedinja Dušanka Kosmač se je kot predstavnica tretjega življenjskega obdobja predstavila s svojo tankočutno poezijo, ki je dolgo časa ležala v preda-

lu. »Naj iskreno izpovedana občutenja in čutenja utrinkov spomina tvojega in mojega potovanja pustijo sled spoznanja, da najina bivanjska resnica živi živost življenja,« je eden izmed verzov njene poezije. Tokrat je izbrala svoje pesmi, ki se nanašajo na težke življenjske preizkušnje, saj je tudi vodila pogovor z žensko v polnosti življenja Katjo Škerlj o njenem prvencu V moji koži. Spregovorila je o doživljanju radoživega, igrivo nagajivega otroštva do prelomnega trenutka, ki jo je zaznamoval in odtisnil neizbrisno sled na telesu, duhu in duši. Tragični dogodek, ki se je zgodil v njenem otroštvu, Katji ni preprečil in zaprl nadaljnje življenjske poti, temveč je prelomno preizkušnjo, ko se je pri 11 letih opekla pri peki kostanja in pres-

tala osem operacij, preobrazila v izziv: Zmorem in moram se odpirati življenju, ki hoče potovati in ne obstati, da vselej odkrivam sebe in tudi tebe. Pokazala je, kako zmore in zna neumorno iskati ljubezen v odnosu do sebe in medsebojnih odnosih in prebujati rodovitnost življenja.

Kot najmlajša se je z džez baletom predstavila 13-letna Hana Kosmač, ki obiskuje 8. razred OŠ v Dutovljah in šesti letnik baletne šole v Sežani. Hana se rada giba: teka, poskakuje, skače, preskakuje ovire, pleza na drevo ipd. S tem občuti svoje telo kot svobodno, se sprosti in veseli. »Z baletom sem vstopila v drugačno doživljanje gibov, prepustim se vodenju naučenih gibov. Ko gib izvajam ob glasbi, ko se prepustim ritmu, začutim, kako se gibi povežejo v ples. Počutim se dobro, sproščeno in svobodno,« pove baletka Hana.

Vsem predstavnicam nežnega spola, ki so podelile in predstavile svoj notranji intimni svet na svoj lasten ustvarjalni način, se je s cvetjem zahvalil predsednik domačega društva Alan Kosmač, tudi sam uspešen fotograf, katerega fotografije z motivom Koprive krasijo domači vaški dom. Po kulturnem programu, ki ga je povezovala Mateja Kosmač, je sledilo druženje s pogostitvijo, ki so jo pripravile domače gospodinje.

Besedilo in slika: Olga Knez



Pohod po Kosovelovi poti

V nedeljo, 19. marca 2023, je Planinsko društvo Sežana v sodelovanju s Kulturnim društvom Srečko Kosovel Tomaj izpeljalo že 22. tradicionalni pohod po Kosovelovi poti iz Sežane do Tomaja. Udeležilo se ga je približno 120 pohodnikov iz različnih krajev Slovenije. Pohod se je začel pred Kosovelovo rojstno hišo – Ljudsko univerzo Sežana, kjer so si zbrani že pred začetkom pohoda lahko ogledali Kosovelovo sobo. Pod vodstvom planinskih vodnikov so se pohodniki podali iz Sežane, mimo Šmarij,

po kraški gmajni in med borovci, mimo vinogradov do Kosovelove domačije v Tomaju.

Po prisrčnem kulturnem programu učencev tomajske podružnične šole so pohodniki lahko obiskali Kosovelov grob in si ogledali Kosovelovo domačijo, ki je imela ob tej priložnosti dan odprtih vrat. Tomajci so pohodnikom ponudili čaj in kozarec terana. Na stojnicah so si lahko kupili domač kozji sir, teran, kraški med in izvirne izdelke iz keramike. Ljudska univerza pa je ponudila knjige

in predmete z motivi Kosovela. Letos so si pohodniki lahko postregli tudi z joto, ki so jo ponudili planinci. Domačin Matej Rogelja je večjo skupino zainteresiranih popeljal na ogled vasi – raznih znamenitosti Tomaja. Ob zaključku so si ogledali še pravo kraško klet.

Pod vodstvom Bogdana Rojca se je skupina pohodnikov v Sežano vrnila peš, po še nemarkirani krožni poti. Za ostale pa je bil popoldne organiziran brezplačni avtobusni prevoz v Sežano. Stroške prevoza je poravnal Zavod za šport, turizem in prosti čas Sežana oziroma Občina Sežana.

Kosovelova pot je lepo speljana po kraški planoti in na več mestih se odpre čudovit razgled na kraško pokrajino z gručastimi vasmimi na nižjih gričih. Vonj borovcev in brinja pa premami čute in spomni na pesem, v kateri Kosovel pravi:

*... Zakaj v tej pokrajini kamniti
je vse lepo in prav,
biti, živeti, boriti se
in biti mlad in zdrav ...*

Planinci se zahvaljujejo vsem, ki so prispevali k uspešni izvedbi dogodka.

Besedilo: Tatjana Jug
Slika: Danjela Žerjal

Postavitev spominskega obeležja v Vogljah

Vaška skupnost Voglje in Združenje borcev za vrednote NOB Sežana sta 19. marca 2023 postavili spominsko obeležje na bunker, kjer je delovala skupina borcev minerskega voda Bazoviške brigade.

Bunker se nahaja na griču Govc nad vasjo Voglje. Borci so ga napravili z izkopom jame v velikosti sobe (cca 4 x 4 m).

Jamo so pokrili s pločevino in to zasuli z zemljo. Ker se nahaja v borovem gozdu, so na vrh posuli borove iglice, tako da je bil teren nespremenjen. Manjši vhod so zapirali z brinjem. V bunkerju so delovali naslednji vaščani Vogelj: Ivan Gerlanc (vodja skupine), Stane Škabar, Rado Ravbar. Poleg njih pa sta bila še Stano

Tavčar iz Godenj ter tovariš iz Trebč. Poveljnik minerskega voda brigade je bil Stane Lavrenčič. Glavna naloga skupine je bila izvajanje minerskih akcij na železniški progi na relaciji Fernetiči–Opčine. Izvedli so nekaj uspešnih akcij. Strelivo so dobivali od partizanskih enot v Trnovskem gozdu (Otlica). Hrano so prinašali vaščani Vogelj. Borci so jo prevzemali na robu gozda, da bi tako obvarovali tajnost lokacije.

Postavitev obeležja smo združili s pohodom po vogeljskih gričih, kjer smo si ogledali izvir studenca, prazgodovinsko gradišče na griču Studenec, manjšo jamo s kapniki, karavlo JLA, stražarski stolp in čudovito naravo. Pohoda se je udeležilo približno 60 vaščanov, svojcev borcev in prijateljev. Zaključili smo ga na vaškem trgu (Na Klancu) v Vogljah z družabnim srečanjem.

Besedilo: Milivoj Ravbar
Slika: Danilo Ravbar



Aktivna skupina za ročna dela pri RZ Repentabor

V Razvojnem združenju Repentabor je že vrsto let aktivna skupina za ročna dela. Sestavlja jo deset marljivih članic, ki ustvarjajo vsak ponedeljek zvečer v prostorih zadružnega doma v Dolu pri Vogljah pod mentorstvom Silvine Blažina iz Repna.

Tokrat so na pobudo Ide Križman pričele obujati stare ljudske običaje in v pester izbor velikonočnih ročnih del dodale tudi oljčne vejice, na katere so pripele podobice, okrašene s petimi listki različnih barv. Podobice prikazujejo različne cerkvene motive, primerne za velikonočni praznik. Kot je povedala mentorica, so v preteklosti ženske s Proseka, Kontovela, iz Barkovelj in Škednja

ter drugih krajev, kjer so uspevale oljke, za oljčno oz. cvetno nedeljo prodajale oljčne vejice po Krasu, da jih je župnik blagoslovil. Nekatere članice pa so skvačkale velikonočni križ kot sodobno različico, ki jo prav tako priprnemo na oljčno vejico. Ročna dela z velikonočno vsebino, kot so cvetlice, velikonočna jajčka, piščanci, zajci in metuljčki, pa bodo poslale na mednarodno razstavo z naslovom Cvetje, ki ne ovne. Pripravlja jo Turistično društvo Pragersko. Na razstavi v Pragerskem so sodelovale že lani in pozele veliko občudovanja obiskovalcev.

Razstavljale pa bodo še v Vranskem in termah Snovik. Razstavo bodo popestri-



le tudi s kraško kolono, ki jo bo okrasila njihova članica Majda Može, in kraškim parom, ženinom in nevesto, ki sta oblečena v kraško narodno nošo. Seveda je novica in novico spretno in tankočutno pripravila izkušena Silvana Blažina, ki je ena redkih žensk, ki pridno šiva in veže narodne noše. Članice repentabske sekcije ročnih del si želijo razstavljati tudi v drugih kraških vaseh.

Besedilo in sliki: Olga Knez



V Križu bo Latnik kraljic terana

V preteklih koronskih letih, ko nismo smeli na potovanja v tujino, sem na različnih izletih obiskal nekatere čudovite kraje naše prelepe Slovenije. Eden takih izletov me je popeljal tudi v Maribor,

kjer sem si na Lentu ogledal najstarejšo trto na svetu in obiskal vinoteko ob njej. Takrat sem pomislil, da imamo tudi v Križu na urejenem in tlakovanem Placu p'r štirnah latnik s sedemnajstimi trtami

različnih sort, ki pa v sedanji ureditvi nima nobene prave vsebine oziroma zgodbe, ki bi privabila obiskovalce. Tam na placu se ustavi le redkokateri popotnik, ki največkrat s kolesom prečka našo vas v iskanju zanimivosti po Krasu. Glede na to, da starejši predel vasi Križ na jugovzhodnem delu obdajajo vinogradi, in ob dejstvu, da je v naši vasi aktivnih kar precej vinogradnikov, med katerimi se jih nekaj z vinarstvom ukvarja profesionalno, se mi je utrnila ideja, da bi lahko tudi naš latnik na placu nadgradili ter bi tako zaživel v novi vsebini in pisal novo zgodbo. Predvsem pa imamo v Križu bivšo kraljico terana Jasmino Kacin (takrat Marcarol), ki je častni naziv kraljice terana prejela na izboru leta 2007 in tako eno leto, do naslednjega izbora, zastopala vinogradnike in vinarje s Krasa ter našo žlahtno teranovo kapljico na sejmi



in vinskih dogodkih po celi Sloveniji. Po posvetu z vaško skupnostjo in bivšo kraljico terana je tako padla odločitev, da bomo naš latnik uredili v Latnik kraljic terana, ob katerem si želimo v prihodnosti organizirati prijetna druženja in dogodke, povezane z vinom. Ureditve latnika z novo vsebino bo zajemala posaditev novih trsov, katerih cepe bomo pridobili v vinogradih sedemnajstih kriških domačij iz njihovih

najstarejših teranovih trt. S tako ureditvijo bomo potomke najstarejših teranovih trt iz Križa združili na enem mestu ter obenem vsaj simbolično povezali tudi naše domače pridelovalce terana. Prepričani smo, da bomo z Latnikom kraljic terana obiskovalcem ponudili dodatno zanimivost za obisk naše vasi.

V povezavi z zeleno oživitvijo in ureditvijo sosednje Tončinove domačije v Hišo terana in pršuta pa bi ta prostor

sploh dobil prepoznavnost in izjemno zanimivo vsebino. Obiskovalci bi si v spomladanskih, poletnih in jesenskih mesecih v vinoteki (prostor bivše vaške trgovine) naročili kozarec vina in ga spili v prekrasnem ambientu na Placu p'r štjrnah v senci Latnika kraljic terana.

Besedilo in slika: Matjaž Može

Širitev gasilskega doma ob 50-letnici štjaških gasilcev

Dom prostovoljnih gasilcev na Štjaku poka po šivih. To se je izkazalo tudi na volilnem zboru PGD Štjak 11. februarja 2023, ko je bila dvorana premajhna za tako veliko število udeležencev (domačih gasilcev in gostov). Člani PGD Štjak, vseh je 112, bodo prihodnje leto slavili 50. obletnico svojega delovanja in po 40 letih, odkar so zgradili gasilski dom (1974), je ta postal premajhen. Gasilci, ki jih že dva mandata vodi predsednik Marko Orel, si želijo širitve svojih prostorov in tako pridobiti prostore za garažo, garderobe in skladišče. Pomoč pri realizaciji njihovih načrtov jim je obljubil tudi sežanski župan Andrej Sila na nedavnem volilnem zboru članov na Štjaku. Poudariti velja, da je PGD Štjak, ustanovljeno 1974. leta, eno izmed zelo aktivnih štirih gasilskih društev v sežanski občini oz. eno od osmih prostovoljnih gasilskih društev Krasa in Brkinov, ki so združena v Kraško gasilsko zvezo.

Na zboru članov je predsednik Orel podal poročilo o opravljenem delu. Tako so gasilski dom prebelili, namestili nove luči in polico za pokale v dvorani. V juliju so sodelovali na največjem požaru v zgodovini Slovenije, ko so se kar 14 dni borili z ognjenimi zubli na gori-



škem Krasu. Sodelovali so ob 130-letnici sosednjega PGD Podnanos. Po besedah poveljnika Boštjana Sorte so sodelovali na 30 intervencijah. Največ (12) je bilo požarov v naravi, manj pa požarov na objektih, nesreč v cestnem prometu idr. Kar 27 operativnih gasilcev je od skupaj 32 sodelovalo pri gašenju požara na goriškem Krasu. Gasilci se tudi redno izobražujejo, udeležili so se tekmovanja KGZ v Povirju ipd. Pri intervencijah, vajah operative in za izobraževanje so porabili 3.540 prostovoljnih delovnih ur. Če jim

primanjkuje veteranov, jim priskočijo na pomoč mladi, ki jih je v njihovih vrstah kar 30. Mladi se, po besedah predsednice mladinske komisije Špele Lipanje Sorta, ki je tudi vodila volilni zbor, še zlasti veselijo tradicionalnega poletnega letovanja ob Kolpi, kostanjčkovega piknika v oktobru, v decembru so so izdelovali božično-novoletne čestitke.

Po besedah poveljnika KGZ Petra Jerine štjaški gasilci dobro sodelujejo tako z zvezo kot tudi z Zavodom za gasilno in reševalno službo Sežana. Na volilnem zboru članov so ponovno za petletni mandat izglasovali zaupnico dosednjemu predsedniku Marku Orlu in poveljniku Boštjanu Sorti.

Podelili so tudi napredovanja v čine, priznanja GZS 1., 2. in 3. stopnje ter priznanja za 10, 20, 30 in 40 let dela v gasilskih vrstah. Priznanja za okrogle obletnice delovanja so prejeli: Stojan Benčina (10), Anica Aralica, Mirjana Seražin in Marko Orel (20), Sandi Mislej (30), Sebastjan Funa in Primož Seražin (40).

Čestitke društvu sta izrekli tudi predsednici KS Štjak Jana Drožina in KS Vrabče Irena Lekše ter predstavniki sosednjih PGD.

Besedilo in sliki: Olga Knez



Jožica Milavec – čestitke za 90 rojstni dan

Jožica Milavec je v mesecu marcu praznovala častitljivi 90. rojstni dan. Najbolj jo poznamo kot članico PD Sežana, v katerega se je včlanila 1. avgusta 1956 in mu ostala zvesta do danes. Najprej je opravljala delo blagajničarke in knjigovodje. Leta 1964 je bila izvoljena za predsednico društva. Njen mandat je trajal 14 let. V njenem mandatu je bilo veliko sodelovanja med primorskimi in zamejskimi planinskimi društvi. S številnimi planinskimi prijatelji se je udeleževala srečanj, ki so jih organizirala tako domača kot zamejska planinska društva. Tako je ugled PD Sežana ponesla tudi čez mejo. Bila je aktivna pri organizaciji in izvedbi orientacijskih tekmovanj po Sloveniji, ki se jih je tudi udeleževala in z ekipami dosegla zavidljive uspehe. Poudarjala je aktivnosti mladinskega odseka in sodelovanju z mentorji v osnovnih šolah. Opravila je tudi tečaj za gorskega stražarja. Pomagala je pri organizaciji in vodenju številnih planinskih izletov. Dvakrat je prehodila Slovensko planinsko pot od Maribora do Ankarana, Pot prijateljstva treh dežel in veliko krajših transverzal, ki jih imajo planinska društva. Vsakoletno se je udeleževala spominskih pohodov.



Organizatorji in udeleženci so jo zelo dobro poznali. Aktivno je sodelovala pri gradnji koče na Kokoši. Po poteku mandata predsednice je bila članica upravnega odbora do leta 2005, od takrat pa do leta 2021 je bila predsednica nadzornega odbora PD Sežana. Sedaj je članica nadzornega odbora. Še vedno se udeležuje lažjih pohodov

v organizaciji društva in individualno.

Zelo rada pripoveduje o zgodovini Planinskega društva Sežana in je prava zakladnica informacij o njem.

Čestitke Jožici Milavec za častljivi 90. rojstni dan.

Besedilo in slika:
Člani Planinskega društva Sežana

KRAŠKE TRGOVINE

PODPRITE LOKALNO

MITSKI PARK RODIK Rodik 6 6240 Kozina 070 569 882 info@mitski-park.eu	TIC DUTOVLJE Dutovlje 65 6221 Dutovlje 05 764 15 49 dutovlje@visitkras.info	TIC LOKEV Lokev 139 6219 Lokev 05 762 10 17 lokev@visitkras.info	TIC SEŽANA Partizanska cesta 4, 6210 Sežana 05 731 01 28 sezana@visitkras.info	TIC ŠTANJEL Štanjel 1a 6222 Štanjel +386 5 769 00 56 stanjel@visitkras.info
--	--	---	---	--

www.visitkras.info

O čarobni skali – pesmice in druge pripovedke

V Danah pri Sežani so 3. februarja 2023 predstavili že četrto knjigo avtorja Andreja Jelačina, znanega pod psevdonimom Toni Karjola, z naslovom O čarobni skali – pesmi in druge pripovedke, ki jo je likovno opremil ilustrator in odlični karikaturist Radko Oketič iz Dan pri Sežani. Številne zbrane, še zlasti otroke, katerim je namenjena predstavljena knjiga z okrog 80 stranmi, ter njihove starše in stare starše, je uvodoma nagovoril predsednik KS Dane pri Sežani Janez Pangerc. V nadaljevanju pa se je prof. slovenskega jezika Vesna Tomc Lamut, ki je knjigo tudi lektorirala in uredila, pogovarjala z avtorjema knjige in razstave. Za prijetno vzdušje je z glasbo poskrbel Franc Novak na diatonično harmoniko, ki je ob zaključku prireditve zaigral tudi skladbo V naši kantini, katere besedilo je za narodnozabavni ansambel Otavija Brajka napisal prav Jelačin. Večer so sklenili ob kozarčku rujnega in čaja igmanskega marša ter sladkih dobrot, ki so jih napekle domače gosposdinje.



Knjigo krasijo 24 prekrasnih ilustracij Radka Oketiča, ki je končal šolo za oblikovanje v Ljubljani in si leta 1995 pridobil status samostojnega kulturnega delavca. Oketič je član Društva slovenskih likovnih umetnikov in KUD Kliničnega centra in Medicinske fakultete dr.

Lojz Kraigher. Za sabo ima okrog 50 samostojnih in še več skupinskih razstav in likovnih kolonij doma in v tujini, kjer je prejel več mednarodnih nagrad.

Besedilo in slika: Olga Knez

Spomin na Jolko Milič v Trstu

V petek, 10. februarja 2023, ob 18. uri, so v čitalnici Narodne in študijske knjižnice v Trstu v sodelovanju s Slavističnim društvom Trst-Gorica-Videm slovenski kulturni praznik obeležili s prireditvijo v spo-

min Jolke Milič, ki velja za eno izmed prvih posredovalk med slovensko in italijansko kulturo. Kot uvod v večer je svoj spomin na Jolko podala pesnica Magdalena Svetina Terčon, osrednja gostja večera, lite-

rarna zgodovinarica Marija Pirjevec, pa je nato v predavanju Prizadevanje prevajalke Jolke Milič za uveljavitev Kosovelove poezije med Italijani predstavila pomen prevajalskega dela Jolke Milič za predstavitev slovenske umetnosti Italijanom in povezovanje italijanske in slovenske kulture nasploh, pri čemer je posebej poudarila izid Jolkinih prevodov v knjigi Poesie di velutto e integrali leta 1972. Dotaknila se je tudi občutljivih razmer po drugi svetovni vojni, težav Slovencev na tržaškem in dokončne utrditve stikov med obema narodoma. Večer je obogatilo branje pesmi Srečka Kosovega v prevodu Jolke Milič in odlomki iz zapisov Pavleta Merkuja in Aurelie Gruber Benco – brali sta profesorica Olga Lupinc in prevajalka Darja Betocchi.

Besedilo: Izak Štok
Slika: David Terčon



Krošči obzorja

Plesna skupina Mehki čevlji ponovno uspešna na tekmovalnih odrih

Plesno leto za skupino Mehki čevlji, ki deluje pod okriljem Kulturnega društva Jožeta Pahorja, se je začelo v januarju z državnim plesnim tekmovanjem mladih ustvarjalcev Opus 1 – plesna miniatūra v Ljubljani. Glavna tema za oblikovanje plesne koreografije je letos bila 'nekaj lepega'. Na tekmovanje smo prijavili tri duete: Ailin Ramirez in Elenor Bratož s plesno točko Topli objemi, Gaia Baldé in Ema Može Malalan s plesno točko Skozi moje oči, ter Urška Klun in Lara Šuber s plesno točko Nogavička 1, Nogavička 2, vse plesne točke pa so bile strokovno vodene pod mentorstvom Petre Štolfa.

Plesno tekmovanje Opus 1 – plesna miniatūra je tekmovanje na državni ravni, kjer podpirajo mlade plesalce pri oblikovanju avtorskih plesnih točk s podporo in smernicami njihovih mentorjev in mentoric. Vse tri plesne točke so bile pri strokovni žiriji zelo dobro sprejete. Na

zaključno prireditev, ki je potekala 19. februarja v dvorani Španskih borcev v Ljubljani, sta se s plesno točko uvrstili Lara in Urška. S svojim odličnim nastopom sta prepričali žirijo in si priplesali zlato odličje. Konkurenca je bila močna, saj sta plesali v starejši kategoriji S, kjer so kriteriji za odličje veliko strožji.

Njuna plesna točka je lahkotna in humorna ter tehnično dovršena. Zgodba govori o tem, kako ima eno dekle dve nogavički, medtem ko drugo dekle nima nobene. Skozi preplete in zaplete pa se na koncu prijateljsko dogovorita, da si nogavičke delita. Nauk te zgodbe je, da je nekaj najlepšega, ko lahko stvari deliš z drugimi.

V aprilu se bo skupina Mehki čevlji že tradicionalno udeležila Območnega srečanja plesnih skupin v Izoli s tremi koreografijami – Košara v izvedbi najmlajših plesalk, Di-ren-DAJ no! s srednjo skupino ter Če bi bile ptice... s starejšimi osnov-



nošolkami. Tekmovanja se bo udeležila tudi skupina za izrazni ples iz OŠ Dutovlje s plesno točko Kfe. Pod vse koreografije se kot mentorica podpisuje Petra Štolfa.

Besedilo: Milojka Širca
Slika: Anka Simončič

Javljanje iz Kosovelovega doma Sežana

Zima je zaspala, čisto zares. Na vrata trkajo mnoge zaključne prireditve naših domačih društev, pihalnih orkestrov, plesnih skupin, gostili bomo plesalce iz Italije, zaigral nam bo Mef, in v zadnjih pomladnih mesecih bomo zaključili abonmajsko sezono s Ptičjo farmo v koprodukciji Gledališča Koper in Slovenskega stalnega gledališča v Trstu.

TEATRALNO

Kulturni praznik v Veliki dvorani Kosovelovega doma Sežana je z nami praznoval naš nekdanji direktor Gojmir Lešnjak Gojc. Gojčev nov, aktualen gledališko-glasbeni dogodek Moj život je ROKentROL nam je predstavil življenjsko metamorfozo

rock generacije. Predstava je zagotovo neobičajen premislek, obračun in povzetek slehernika, ki ob tem družbi, svetu in predvsem sebi, s pomočjo humorja in samoironije, drži neizprosno zrcalo realnosti.

Zadnje dni februarja smo gostili popolnoma svežo predstavo Nekaj je v zraku, ki je po januarski premieri v SSG Trst že doživela gostovanje na našem odru in navdušila dobršen del abonentov Gledališkega abonmaja in izven. Z glasbeno-gledališko predstavo Bodi gledališče so abonmajsko sezono začinili igralci celjskega gledališča, ki so že drugič v tej sezoni stali na našem odru. V januarju so z odlično dramo Oče na izjemno življenjski

in mestoma pretresljiv način spregovorili o demenci, medtem ko je predstava Bodi gledališče, ki je nastala ob 70-letnici SLG Celje, popoln antipod. Z glasbeniki na odru in pevske vložki igralcev so razgrela občinstvo, ki jih je po vsaki točki nagrajevalo z bučnim aplavzom. V aprilu k nam prihajajo prvaki ljubljanske Drame: Nataša Barbara Gračner, Igor Samobor, Marko Mandić, Polona Juh, Zvezdana Mlakar, Saša Pavlin Stosić in Timon Šturbej, ki bodo odigrali Party v režiji Ivice Buljana, enega najvidnejših režiserjev pri nas.

Ponosni na mladino domače sežanske srednje šole, ki je premiero predstave Umor na Tneiro Eksperssu odigrala na velikem odru, z veseljem napovedujemo ponovitve. Pod scenarij in režijo se je podpisala naša sodelavka Petra Štolfa in z igralsko ekipo dopoldne navdušila šolsko, nekaj ur kasneje pa tudi večerno občinstvo.

Na otroških sobotnih matinejah so se v februarju na predstavi Lev in miška otroci srečali z velikimi lutkami, ki so jih otipali tudi od blizu. V marcu pa sta na oder v interaktivni prestavi pripotovala Cecilija in zmaj, kjer smo otrokom sedišče uredili tik ob njima, na odru samem. Kmalu, že v aprilu, bo lisica dobila zlati rep. Kako, bomo še videli v istoimenski



lutkovno igrani predstavi Kako je lisica dobila zlati rep.

Na velikem odru je s svojo predstavo gostoval tudi Vid Valič, s Festival-icem smeja pa Papič, Avdič, Babič, Baltić in Šarič.

GALERIJSKO

V februarju sta se zvrstili dve razstavi. Na predvečer kulturnega praznika smo odprli razstavo tržaškega slikarja in Prešernovega nagrajenca Klavdija Palčiča, kiparja, scenografa in kostumografa, ki se je v Trstu poslovil konec septembra 2021. Kustosinja Anamarija Stibilj Šajn je zbirko naslovlila s pomenljivim naslovom Dela, ki živijo. Razstava retrospektivnega značaja je tako zajemala pomembna avtorjeva ustvarjalna obdobja, od začetkov pa do zadnjih likovnih prizadevanj. V Mali galeriji Mira Kranjca smo na valentinovo odprli gostujočo razstavo kolegov iz Fondacije de Clarici Dornpacher z naslovom Tisoč obrazov Pasolinija. Zvrstilo se je 13 diptihov, torej 26 del, ki so nastala po navdihu velikega italijanskega umetnika Piera Paola Pasolinija ob stoletnici njegovega rojstva.

Galerijsko dejavnost sta v marcu sklenili razstavi Mojce Fo Kintsugi: Vdih sreče in Mesto Andreje Gregorič. Mojca Fo je s svojo pravljico in pripovedno naravo skozi slike vnesla toplino in svetlost v prostore Velike galerije Ivana Varla. Japonska umetnost Kintsugi je tista, ki na novo sestavi, kar se zdi nepopravljivo razbito. Mojca sestavlja in na novo postavlja podirajoče se svetove. Gradi uravnotežene kompozicije in vanje postavlja simbolna bitja, kot so beli konj ali beli feniks, pa luna, predstavljena skozi različne cikle, in drevo, ki je vzklilo iz semena. Zlati lističi, kot las tanke linije, žlahtne povrhnjice s prefinjenimi strukturami, svetlobe in sfumature so nepogrešljiv del njene samosvoje likovne poetike.

V Mali galeriji Mira Kranjca nas Andreja



Gregorič popelje po Ljubljani, ki je njen življenjski in ustvarjalni prostor, ki jo ne-nehno navdihuje. Spogleduje se z znanimi vedutami in odkriva manj znane in skrite koticke. Na podlagi hitrih skic – krokijev ustvari risbo, katere temeljno likovno izrazno sredstvo je črta. V risbo, s katero vzpostavi podobo mesta, vstopajo tudi barve, ki vzpostavijo atmosfero. Posluhuje se tudi tehnike akrila na platno. Vselej odpira pogled na arhitekturo, umetnost in zgodovino.

FILMSKO

V letu 2022 je 233 projekcij obiskalo kar 6.421 filmskih navdušencev. Veseli smo, da se trend vračanja obiskovalcev v kinodvorano vztrajno nadaljuje. Programi, kot so Kino Kino, CICIkino, Filmšula in Filmarija, spodbujajo ogled kakovostnih filmov, ki presegajo standarde filmskih uspešnic (blockbuster). Tem programom radi dodamo moderirane pogovore med občinstvom in filmskimi ustvarjalci ter kritiki, obiskovalci pa se tovrstnih dogodkov radi udeležijo. V januarju smo se o teži ustvarjanja celovečernega dokumentarnega filma Sarajevo safari pogovarjali z režiserjem Miranom Zupaničem. Na Filmšuli smo s slovenskim filmskim kritikom Maticem Majcnom razpravljali o nadaljevanju znanstvenofantastične megauspešnice Avatar in o tem, ali je James Cameron vnovič premaknil meje filmskega ustvarjanja. Februarja smo pogovore nadaljevali s kritičnim pogledom na filmska žanra znanstvene fantastike

in romantične komedije, ki se prepletata v filmu Palm Springs. Pogovor je vodila Sara Šabec. Marčevske Filmšulske minute smo posvetili filmu Posrednik, cestni odisejari o družini, ki si jo izberemo, in tisti, ki jo s solzami v očeh pustimo za seboj. Pogovor je tokrat vodil igralec, režiser in scenarist Gašper Markun. Na področju filmske vzgoje za najmlajše letos že drugo leto zapored izvajamo CICIkino. Gre za krajši filmski program s prilagojeno jakostjo zvoka in pogovorom, ki obogati otrokovo prvo izkušnjo obiska kina. Otroci intenzivno sodelujejo pri razpravi, v kateri se večkrat potopimo v njihov čudoviti svet domišljije. Vrhunec marčevskega filmskega programa smo obeležili s predvajanjem nemega filma Nosferatu z glasbeno spremljavo v živo.

MUZIKALNO

Sezono Glasbeno-plesnega abonmaja je s koncertom v februarju sklenil Akademski pevski zbor Tone Tomšič, ki je milo in z veliko mero subtilnega pričaral vrhunski večer zborovske glasbe. V marec smo vstopili s plesno predstavo Baletnega društva Sežana in intimnim, poetičnim koncertom klavirsko-vokalnega dueta, ki sta ga sestavljala Tomislav Jovanović - Tokac, frontman glasbene skupine Dan D, in pianistka Emanuela Montanič. Tokac je s svojim izjemnim vokalom, ki mu je klavirska spremljava kot desna roka služila za čustvene in življenjsko izpovedne pesmi, skoraj da ne obnemel občinstvo. In Nosferatu. Poslastica te sezone. Film, posnet pred 100 leti, grozljivka, ki danes deluje mestoma celo komično, spremljan neverjetno sinhrono s strani pianista Andreja Goričarja in članov Orchestra of the Imaginary. Recept, kako podaljšati življenjsko dobo starih filmov iz nitratnih nosilcev in jih ne samo ohranjati, ampak jih predstaviti na tak način, da si ob dvigu luči in izklopu projektorja suvereno rečeš: »Ni kaj, klasika je klasika.«

Z veseljem smo ponovno gostili prireditel Športnik Krasa in Brkinov za leto 2022 v organizaciji Športne zveze štirih kraških občin, prireditev za krvodajalce jubilate v organizaciji Rdečega križa Sežana, Območno srečanje otroških in mladinskih pevskih zborov v organizaciji JSKD Sežana in predavanje Dejana Sotirova: Novi otroci, novi časi: Mavrični bojovníki v organizaciji Ljudske univerze Sežana.

S tem zaključujemo javljanje in vas prijazno vabimo na naše prihajajoče dogodke.

Besedilo: Helena Čehovin Gerželj,
Nives Zadel in Katja Jordan
Slike: Marko Pleterski, Olga Knez



CICIkino je zagotovo moj najljubši dogodek v Kosovelovem domu. Rada imam celoten proces. Od dneva, ko do-
bim na vpogled izbrane animirane filme
in premlevam vprašanja, do dneva iz-
vedbe, ko pred pričetkom projekcije še z
rahlo tremo preverjam, ali mikrofon de-
luje. In potem je tu kar naenkrat ne vem
koliko parov otroških oči, ki me gledajo.
Pozdravim in steče. Skupaj z otroki se
potopimo v magični svet kratkih animi-
ranih filmov, kjer je mogoče vse – pred-
meti, ki oživijo in zganjajo norčije, prija-
teljstvo med živalmi, ki se v naravi rajši
izogibajo med seboj, igranje v podvod-
nih svetovih, super junaki ... Lahko se
zgodi, kar koli si zamislimo in vse, česar
si še ne moremo. Vsakemu animiranemu
filmu sledi pogovor, da si lahko med se-
boj podelimo, kaj nam je bilo zelo všeč
in kaj ne. S spretno izbiro vprašanj ot-
rokom pokažemo pot do razumevanja
ogledanih filmov, do tistih, na prvi pog-
led, mogoče malo bolj skritih pomenov.



Vsekakor pa otrok ne gre podcenjevati.
Kakšno stvar razumejo precej bolje kot
mi, ki si včasih ne pustimo dovolj odpr-
tega pogleda na svet. Otroška iskrenost
me pri odgovorih kdaj pa kdaj presene-
ti, vedno pa navda z navdušenjem. Vsak
pogovor je svojevrstna in neprecenljiva
izkušnja, iz katere se vsi veliko naučimo.
CICIkino je pripravljen posebej za otro-

ke, s prilagojeno jakostjo zvoka in animi-
rani filmi, ki jim odpirajo nova obzorja,
spodbujajo radovednost in razvijajo do-
mišljijo. Tako da, če se sprašujete, kdaj z
otrokom prvič v kino, vas lepo vabim na
CICIkino v naslednji sezoni.

Besedilo: Urška Perhavec
Slika: arhiv KD Sežana

Morilci, morilke, Poirot, predvsem pa - dvojčici

16. marca 2023 je na odru Kosovelo-
vega doma Sežana premierno zaživela
predstava dijaške gledališke skupine
pod mentorstvom Petre Štolfa. Umor
na Tneiro Expressu je naslov, ki nakazuje
žanr predstave, saj temelji na romanu
Aghate Christie Umor na Orient Ekspre-
su, vendar jo je Petra Štolfa s sugestijami
dijakov povsem priredila v komedijo
zmešnjav.

Petra Štolfa je svoje šolanje po opravljeni ekonomski gimnaziji nadaljevala na University of Highlands and Islands v Invernessu (Škotska, VB), ter dopolnila svoje znanje na zasebni akademiji The MGA Academy of performing arts v Edinburgu (Škotska, VB). Svojo prvo

plesno-gledališko predstavo je na oder postavila lani, pod okriljem KD Jožeta Pahorja v izvedbi skupine za izrazni ples Mehki čevlji. Petra je namreč kot mentorica prevzela plesno skupino, ki jo je vse od začetka vodila Milojka Širca.

Junakinje in junaki predstave so dija-
kinje in dijaki, ki so svoje talente poka-
zali v različnih vlogah. V predstavi na-
stopajo: Neža Jerina (Poirot), Tonija Rep
Jerina (Viktoria Hubard), Jaša Vodičar
(Johannes Hubard), Črt Pfeifer (Fabian
Hardman), Nika Grmek (Ana Dragomi-
roff), Monika Trebec (Anna Dragomiro-
ff), Ana Mržek (Agnes Debenham), Ajda
Opara (Gloria Debenham) in Nuša Vodi-
čar (Leni Šmid).

Skupina se je oblikovala jeseni, inten-
zivno pa so vaje potekale vse od janu-
arja. Eno izmed mnogih sobot, ki so jih
preživeli skupaj, je popestrila Urša Stre-
har Benčina, mentorica, ki svoje delo z
mladino v večini opravlja v Pionirskem
domu v Ljubljani. Kljub napornim ted-
nom pred premiero pa v ekipi ni manj-
kalo smeha, tako na odru kot v zaodruju.

Kostume je izbrala Petra s pomočjo
Milojke Širca, Renate Nikolić ter dijakov.
Enostavna scenografija, po navdihu rev-
nega gledališča (Jerzy Grotowski), v luč
postavi izrazna sredstva mladih igralcev.
Tehnično podporo je predstavi nudila
tehnična ekipa Kosovelovega doma
Sežana pod vodstvom Matjaža Černeteta.

Šolski center Srečka Kosovela Sežana
je tudi v prejšnjih letih na oder postavil
različne izvedbe predstav, zadnja leta
predvsem muzikale, kjer so bili akterji
dijaki, pri čemer so aktivno vlogo men-
toric prevzemale profesorice ŠC Srečka
Kosovela Sežana. Tokrat se je pod Pe-
trinim mentorstvom nastala dramska
predstava z elementi komedije, ki je
očarala, mestoma pa tudi nasmejala ra-
znoliko občinstvo. Ponovitev predstave
si lahko ogledate 4. maja, ob 20.00 v Ko-
sovelovem domu Sežana.

Vabljeni!

Besedilo: Nina Ukmar
Slika: Marko Pleterski



Svetlana Slapšak v gosteh pri Sončni uri

Dan po letošnjem kulturnem prazniku je bralni študijski krožek Sončna ura v Kosovelovi knjižnici v Sežani gostil priznano antropologinjo, doktorico antičnih študij in pisateljico Svetlano Slapšak. Prvotno načrtovano srečanje marca 2020 z večkratno nagrajenko (med drugim je leta 2016 prejela literarno nagrado mira, ki jo podeljuje Ženski odbor Slovenskega centra PEN, leta 2005 pa bila z gibanjem 1000 žensk za mir nominirana za Nobelovo nagrado za mir), avtorico številnih strokovnih, esejističnih in leposlovnih del, znano borko za mir in za pravice žensk, nam je preprečila pandemija, ki je nasploh zavrla delovanje našega krožka. Do ponovnega rednega srečevanja v živo je naš krožek deloval predvsem dopisno. Tudi 20-letnica Sončne ure je zbledela v obdobju koronskega mrtvila.

Z oživitvijo naših druženj pa se je obudila tudi želja, da končno uresničimo srečanje s Svetlano Slapšak, z avtorico, ki je kar nismo nehale prebirati. To nam je uspelo v dobro obiskani čitalnici Kosovelove knjižnice. Če smo se pri snovanju prvotnega srečanja osredotočile na knjigo Kuhinja z razgledom, torej



na kulinarčno tematiko, smo se tokrat posvetile predvsem mitološkim temam v povezavi s sedanjim življenjem in vlogo žensk nekoč in danes. Med prebiranjem Antične miturgije, pa tudi knjig Volna in telo, Ženke ikone 20. stoletja in ostalih del Svetlane Slapšak, so se nam porodila številna vprašanja, na katera nam je naša gostja v svojem znanem zanimivem in duhovitem slogu odgovarjala na srečanju, beseda pa je tekla tudi o njenem literarnem snovanju.

Da v našem okolju ne manjka bralnih navdušencev, ki posegajo po kakovostni literaturi, so dokazali tudi člani bral-

nega kluba Berem, poslušam in se pogovarjam s koordinatorko Nadjo Mislej Božič, ki so se pridružili občinstvu na večeru, ki ga je z doživetim prebiranjem odlomkov iz del Svetlane Slapšak popestrila naša članica Malči.

Za kanček kulinarčnega pridiha smo članice Sončne ure poskrbele s pogojitvijo, na kateri ni manjkalo niti pomarančno pecivo po receptu naše gostje iz knjige Kuhinja z razgledom.

Besedilo: Maja Razboršek

Slika: arhiv Kosovelove knjižnice Sežana

Luči in sence Azije

Čeprav so že v začetku februarja v čitalnici sežanske Kosovelove knjižnice postavili na ogled fotografsko razstavo z naslovom Luči in sence Azije, so 14. februarja 2023 pripravili tudi uradno odprtje razstave in predstavitev istoimenske knjige portretov, ki so nastajali na potovanjih po azijskih državah. Avtor razstave je Paolo Magnoni, ki je diplomiral iz arhitekture na ljubljanski in tržaški univerzi, učitelj in grafični oblikovalec knjig, ki se ukvarja z oglaševanjem in oblikovanjem razstav. V 10 letih poto-

vanj, ki jih je opravil s soprogo Sonjo Bukavec, je nastala obsežna zbirka fotografij, ki jih je zakonski par ujel v fotoaparatu in predstavil na razstavi. Posebno raznoliko je bilo potovanje po sledih Marka Pola, po znameniti Svileni poti od Turčije do Kitajske. Trijezičen zbornik z besedili v slovenščini, italijanščini in angleščini je ob prisotnosti avtorjev predstavil predsednik Fotovideo kluba Trst 80 Marko Civardi, ki je skupaj s prejšnjim predsednikom tržaških fotografov Luko Vugo tudi napisal uvodno besedo

h knjigi. Razstava predstavlja le delček fotografij, ki so nastale na 10-letnem potovanju z ene strani zemeljske poloble na drugo s pustolovskimi in norimi epizodami (kot je 36-urno potovanje z avtobusom iz Pekinga v Istanbul). Rezultat potovanja so barvne fotografije, več kot sto posnetkov pa je združenih v knjigo, ki jo je predstavil odličen tehnik, podvodni snemalec in fotograf Marko Civardi. Razstava, ki jo je na pot pospremil tudi direktor knjižnice Marko Matičetov, pritegne marsikaterega obiskovalca, ki na posnetkih uzre veliko paleto barvnih nians in razkošje portretov moških, žensk, starcev, otrok, menihov, pastirjev, prodajalcev idr. Magnanijevi posnetki so nagnjeni k iskanju povezav, ki nas združujejo, od enega konca tega planeta do drugega. Zato ima bralec ob prebiranju ilustriranih strani knjige pomirjujoč in stalen občutek, da se počuti kot doma.

Besedilo: Olga Knez

Slika: Igor Fabjan



Krasni Kras in moja vas – Ponikve

Andrej Zlobec – Matjažev Dreja (8. 11. 1899, Ponikve–23. 9. 1981, Ljubljana) je doživel, preživel in opisal pet vojn prejšnjega stoletja. V tem je edini Slovenec, ki je izdal spomine na pet vojn iz prve roke. Nadaljevanje zbirke V vihuri petih vojn je knjiga Krasni Kras in moja vas – Ponikve, ki sta jo pred številčnim občinstvom v Kosovelovi knjižnici v Sežani predstavili Zlobčeva hčerka Dušica Kunaver in vnukinja Darinka Bogdanovič. Uvodni pozdrav je zbranim namenil direktor Kosovelove knjižnice Marko Matičetov, medtem ko je glavno besedo o svojem očetu imela upokojena prof. angleščine in ruščine, 85-letna Dušica Kunaver, sicer bolj znana kot zbirateljica ljudskega izročila in etnološkega gradiva ter avtorica in izdajateljica številnih poljudnoznanstvenih in leposlovnih knjig. Knjiga je nastala v samozaložbi 42 let po smrti njenega avtorja Andreja Zlobca. Ob Dušici in Darinki jo je pripravil danes že pokojni sin Željko Zlobec.

»Moj oče Andrej se je rodil v Ponikvah na Krasu kot najstarejši od devetih otrok na revni Matjaževini. Če bi bil danes še živ, bi bil vesel te knjige, ki v naslovu nosi ime njegove rodne vasi Ponikve in obuja njegove spomine na ljubljeno domačo vas. Ta knjiga prinaša prepis njegovih rokopisov, ki jih je začel pisati v italijanskem taborišču med 2. sv. vojno. Iz njih smo izbrali tista poglavja, ki so tako ali drugače vezana na Ponikve in njegov 'Krasni



Kras', po katerem je hrepenel vse življenje. Dodali pa smo še nekaj njegovih doslej neobjavljenih besedil, predvsem zapis o zgodovini vasi Ponikve, ki ga je napisal leta 1935,« je povedala Dušica, ki se rada vrača na Kras.

Knjigo, ki je bogata s slikovnim gradivom, dopolnjuje še rodovnik Matjažev družine, ki je sicer Andrejevo delo (do leta 1935), s podatki po tem letu pa ga je dopolnila njegova vnukinja Darinka Bogdanovič. Prvi pisno omenjeni član rodbine in domačije pri Zlobcu v Ponikvah je Urban, rojen 1590. leta. Andrej Zlobec je bil zvesti sin Slovenije, čeprav je v slovenskem jeziku končal le štiri razrede enorazredne šole v Avberju, bil je Maistrov borec, član OF, udeleženec 1. in 2. sv. vojne in borec za južno mejo v Albaniji ter grško-turške vojne.

Iz domače vasi je bil prisiljen zbežati leta 1919, potem ko je z vaškimi fanti na avberski šoli razvil prepovedano slovensko trobojnico. Ta je usodno preusmerila njegovo življenje na trnovo pot izseljenega domoljuba. Celotno življenje je preživel v hrepenenju po domači vasi. Čakala ga je trda usoda, a iz revnega kraškega fanta je samorastniško rasel do člana generalštaba starojugoslovanske vojske.

Minilo je 40 let, odkar Andreja ni več med nami, pa vendar njegov sončni nasmeš še vedno razveseljuje življenjsko pot njegovih otrok, vnukov in pravnukov. Če je on ostal nasmejan ob vsem, kar je v 82 letih svojega življenja preživel, bomo tudi mi premagali svoje problemčke, kajne?

Besedilo in slika: Olga Knez

Spregledana slovenščina nagovarja k branju

Kosovelova knjižnica je 16. marca 2023 gostila samostojnega raziskovalca Metoda Žunca, ki se zadnje desetletje posveča preučevanju univerzalnega jezika. Avtor je predstavil svojo obsež-

no knjigo z naslovom Spregledana slovenščina. Z njo razkriva nov pogled na zgradbo slovenskih besed, ki spregovorijo o tem, kako so naši predniki dojemali jezik, čas, prostor, namen in

smisel bivanja, kako so dojemali veselje in usodo idr. Številnemu občinstvu je v čitalniških prostorih sežanske knjižnice osvetlil bogat svet opažanj, spoznanj in modrosti, ki so jih naši predniki skrbno in domiselno vtakli v tvorbo besed in ohranili spomin na to, kdo smo (bili).

»Slovenščina v svojih glasovih, zlogih in besednih jedrih skriva, kar nikoli nismo vedeli, da smo pozabili, a je ostalo zapisano v pomenski zgradbi naših besed. Slovenščina trdi, da ne moremo na-prej, če se ne opiramo na to, kar je bilo prej«, je poudaril Žunec, ki je nazorno predstavil številne primere in jih tudi obrazložil. Trdil se je, da je tujke poslovenil. Med drugim je tudi dodal, da mu je lažje pisati kot se pripraviti na predavanje. A njegova predstavitev knjige, ki je bila v Sežani prva, je bila zelo zanimiva za ljubitelje slovenskega jezika.



Sicer pa je Metod Žunec tudi sociolog in grafolog, ki se je skoraj dvajset let ukvarjal z glasbo. Deloval je na opernih in koncertnih odrih. S triom Eroika je izdal nekaj zgoščenk. V zadnjih letih raziskuje odnose med osnovnimi prvinami univerzalnih pojavov glasbe, matematike, jezika, prostora in zavesti. Knjiga Spregle-

dana slovenščina s 620 stranmi je tako plod njegovega večletnega raziskovanja slovenščine v odnosu do univerzalnega jezika. Pred to knjigo je izdal dve pesniški zbirki, in sicer Celote: evolucija zavesti skozi Celote in Celote II: Ljubezni dveh logik skozi logiki dveh Ljubezni ter dve pravljici: Gams samotar: Celota v pravljici

in Figovo spoznanje ali muc Figo, kdo si?

Po predstavitvi in podanih odgovorih na zastavljena vprašanja je avtor tudi podpisoval svojo knjigo „Spre gledana slovenščina“ s podnaslovom Izvorno ozadje slovenskega besedotvorja.

Besedilo in slika: Olga Knez

Srečanje z Markom Kravosom ob njegovi 80-letnici

Kosovelova knjižnica Sežana je svetovni dan poezije – 21. marec počastila na prav poseben in slovesen način. Direktorju knjižnice Marku Matičetovu in številnim obiskovalcem je bilo v posebno veselje in čast, da so tokrat v goste povabili tržaškega pesnika, pisatelja in prevajalca Marka Kravosa, ki bo letos 16. maja praznoval 80. letnico.

Prireditve v sežanski knjižnici, ki prav letos slavi 60-letnico poimenovanja po pesniku Krasa Srečku Kosovelu, je ob visokem jubileju pesnika in njegovega obsežnega pesniškega opusa nastala v sodelovanju s Kulturnim klubom Koper. Domača bibliotekarka Martha Sotelo Bunjevca je pripravila lepo razstavo Kravosovih knjig, avtorjeve pesmi pa je prebiral dramski igralec Rok Matek. Razgovor z avtorjem sta vodili slavistki Jasna Čebren iz Kopra, ki se je posvetila obsežnemu Kravosovemu opusu (skoraj 30 pesniških zbirk), predvsem namenjenemu odraslim bralcem s poudarkom na ljubezenski tematiki, in Vladka Tucovič Sturman, ki je predstavila avtorjevo otroško in mladinsko literaturo s 16 knjigami. Kravosova dela so prevedena v številne jezike (29), največ v angleščino, hrvaščino in italijanščino, obsežnejše objave pa tudi v madžarščino, španščino in ruščino. Kravos tudi sam prevaja iz hrvaščine, italijanščine in španščine.



Leta 1982 je Kravos, rojen na jugu Italije (Montecalvo Irpino), prejel nagrado Prešernovega sklada za pesniško zbirko Tretje oko, leta 2000 italijansko državno nagrado za poezijo Astrolabio d'oro, leta 2016 pa slovenski zlatnik poezije za pesniški opus. Prejel je tudi Schwennerjevo nagrado (2019) za pomemben prispevek k razvoju založništva, saj je bil dolga leta urednik pri Založništvu tržaškega tiska. Kravos, ki je od leta 2019 na čelu Društva Bralna značka Slovenije, je na prireditvi v Sežani med drugim prebral svojo otroško knjigo Tri račke, ki je kombinacija proznega in pesniškega besedila, namenjena pa je najmlajšim bralcem in jo je ilustrirala Anka Kočvar.

Med drugim je namignil, da pripravlja zgodbe – domišljijske pravljice na osnovi ljudskih pripovedi. Za glasbeno presenečenje je ob zaključku poskrbela priznana domača pevka Tinkara Kovač, ki je zapela ob kitarski spremljavi Gaje Mljač.

Direktor knjižnice Matičetov se je gostu zahvalil s Kosovelovimi Integrali, vsem sodelujočim pa je poklonil velik Kosovelov plakat. S prireditvijo v Kosovelovi knjižnici, kjer je bil dolgoletni predsednik slovenskega gibanja Bralne značke Marko Kravos vedno zaželen gost, so se tudi simbolično pričele prireditve ob okroglem praznovanju.

Besedilo in slika: Olga Knez

Pogovorni večer z Dragico Sosič

Tomaj

Posvečena čuvajka ne le sten in ila, ampak zgodovine in spomina, vtisnjenega v duh svetih stvari, katerih intimne zgodbe diha kot svoje življenje, nesebična skrbnica poezije in bolesti.

Pesem Tomaj je izšla v dvojezični zbirki avstralske pesnice Shé Mackenzie Hawke Being With You / Biti s teboj v prevodu Barbare Korun in Ive Jevtič. Pesnica Shé jo je posvetila gospe Dragici Sosič, potem ko je leta 2020 obiskala Tomaj, tik

preden je Covid-19 za nekaj časa zaprl vrata Kosovelove domačije.

Pesem je bila čudovit uvod v Pogovorni večer z Dragico Sosič v tednu, ko smo v Kosovelovi spominski sobi obeležili 119. obletnico rojstva Srečka Kosovela. Pesnikovo rojstno sobo so do zadnjega kotička napolnili Dragičini prijatelji, sorodniki, znanci in drugi ljubitelji poezije. Skupaj z gospo Dragico in profesorico slovenščine Ireno Doljak, ki je pogovor vodila, smo se sprehodili po spominih in doživetjih v času njenega skrbništva na

Kosovelovi domačiji. Spominov, dogodkov in zanimivih pripetljajev se je v tem času nabralo res veliko, saj je nečakinja Bojana Ravbarja, moža Srečkove sestre Tončke, skrbela za hišo in vrt dvajset let od njenega odprtja leta 2000 in še dodatnih enajst let pred tem.

Kot mnoge druge obiskovalke in obiskovalce Kosovelove domačije je gospa Dragica tudi avstralsko pesnico navdušila s svojo pristnostjo in seveda predanostjo in ljubeznijo, s katero je skrbela za tomajski zaklad, delila svoje spomine na

družino Kosovel in pri tem razkrila marsikatero posebnost in skrivnost mladega pesnika in družine, v kateri je rasel.

Njeni prvi spomini na družino Kosovel sežejo še mnogo dlje. Stara je bila le šest let, ko je s svojim stricem obiskala gospo Tončko. Po odhodu z obiska jo je stric malce oštel, saj se je pri kosilu zgodil neljubi incident. Med poskusom rezanja piščanca z nožem je ta namreč zletel na drugi konec mize.

Kasneje, ko je že vestno skrbela za hišo in vedno cvetoči vrt, so se zanimivi dogodki kar nizali eden za drugim. Dragica se jih rada spominja in poudari, da so to bila najlepša leta njenega življenja. V Tomaj so prihajali gosti iz Slovenije in celega sveta, pesniki, prevajalci, profesorji s svojimi študenti, dijaki in učenci. Vsi so po obisku domačije s seboj v srcih odnesli košček bogastva, ki ga je Dragica nesebično delila med obiskovalce. V zahvalo so se ji na pogovornem večeru nekateri tudi zahvalili z branjem izbrane Kosovelove



pesmi. Brali so Dragičina vnukinja Tjaša ter pravnuka Luka in Polona, pisatelj, prevajalec in urednik Aleš Berger ter Marijan Rupert in Meta Kojc iz ljubljanske Narodne in univerzitetne knjižnice. Študentka Ajda Furlan pa je prebrala pesem, ki jo je pred tremi leti poslala Dragici. Pesem je napi-

sala sama in jo posvetila Srečku Kosovelu.

Dogodek se je zaključil v sproščenem klepetu, v katerem smo nadaljevali z obujanjem spominov na lepe trenutke, ki smo jih preživeli v njeni družbi.

Besedilo in slika: Mateja Kralj

Uspehi Kraške harmonike

KUD Kraška harmonika Sežana, ki deluje od leta 1986 in šteje več kot 60 članov, sta v lanskem letu vodili dve predsednici. Dosedanja predsednica Danica Pavlič je sredi leta predala funkcijo mlajši Petri Ružič Žvab. Za uspešno delo pri vodenju društva, ki je prepoznano ne samo v kraško-brkinskem prostoru, ampak tudi širom Slovenije, so se jima zahvalili na zelo dobro obiskanem zboru članov, ki je potekal 18. marca 2023 v vinski kleti Pri Starčih v Križu. Na zboru članov, ki se ga je udeležil tudi njihov častni član in ugledni prof. Zoran Lupinc, so pregledali opravljeno delo društva, ki je temeljilo na izobraževanju in na predstavitvi posameznih članov kot tudi harmonikarskega orkestra, ki ga že vrsto let

vodi Matic Štavar, novi podpredsednik društva. Člani društva, so zelo aktivni. Nastopajo na tradicionalnih prireditvah, kot so praznik občine Sežana, Mali kraški maraton, Tekški pozdrav jeseni v Sežani, Traktorski zbor, Praznik terana in pršuta v Dutovljah idr.). Odmeven je tudi Kraški frajtonar. V društvu so oblikovali dve medgeneracijski komorni skupini (Sivi panterji in mladi levi in skupina mlajših članov z imenom Trio Adijo).

Njihovi člani se udeležujejo raznih tekmovanj v igranju na diatonično harmoniko v Sloveniji in tujini ter so na Kras prinesli nagrade in priznanja. To so: Maša Skvarča, Grega Abram, Lara Stopar in Ruben Žvab. Vsi so prejeli prejeli zlata ali srebrna priznanja na

tekmovanju za nagrado Lojzeta Slaka v Mirni Peči in na državnem tekmovanju v Dravogradu. Abram je osvojil zlato priznanje na mednarodnem tekmovanju harmonikarjev Pannonia Accordion v Murski Soboti. Ruben Žvab je bil tretji v kategoriji B na Evropskem prvenstvu v igranju na diatonično harmoniko v Attimis v Italiji, prejel pa je tudi priznanje za doseženo četrto mesto na 30. tekmovanju harmonikarjev Zlata voščenska v Besnici. Na letošnjem 25. Muzikfestu v Praprotnu je njihov orkester osvojil prvo nagrado občinstva in drugo nagrado žirije, komorna skupina Trio Adijo pa prvo mesto strokovne komisije in drugo nagrado občinstva. Na letošnjem 16. mednarodnem tekmovanju za nagrado Avsenik je bil spet zlat. Tudi v letošnjem letu bodo s svojo aktivnostjo prisotni na raznih prireditvah, jubilejih in tekmovanjih.

Društvo ima tudi svojo himno, ki jo je napisal Bojan Podgoršek, katerega plemenito srce je prenehalo biti pred letom dni, 14. aprila 2022. Refren himne se glasi: »Ko kraška harmonika nam zaigra/vihra kakor burja z gora do morja/in poje kot ptica, ki mej ne pozna/in seže človeku v globino srca.« »V slogi je moč,« je povzela delovanje društva marljiva predsednica Ružič Žvab.

Besedilo in slika: Olga Knez



Likovna razstava Sončni Kras v Sončni dvorani Izola

Likovna sekcija FK Žarek Sežana – Zlati žarek gostuje v Sončni dvorani Izola z razstavo, ki nosi naslov Sončni Kras. Predstavnica koordinacije JSKD Izola

Nika Pegan je nagovorila razstavljalke in občinstvo, predsednik FK Igor Petaros pa je predstavil žarkice in njihovo delovanje.

Večer je popestrila pevska skupina KD Korte.

Skupina šestih slikark, ki jo sestavljajo Božica Mihalič, Cvetka Šemrov, Dajana Čok, Jana Štok, Maruša M. Maraž in Tjajana Fičur, deluje že devetnajsto leto.

» Pričujoča razstava z izbiro motivike ne preseneča, saj je slikovita kraška pokrajina nedvomno sugestivna likovna vsebina, ki ustvarjalce s svojo pestro izbiro kontrastov ter neizmerno barvno paletno znova in znova pritegne,« je zapisala kustosinja razstave dr. Mateja Palčič Puzzer in navedla, da je delom, ki so narejena pretežno v akrilni tehniki, skupna izjemna energija in hkrati rahločutna poetika.

Besedilo: Foto klub Žarek Sežana
Slika: Bogdan Čok

Društvo ljubiteljev baletne umetnosti Divača odprlo podružnico v Sežani

Primorsko-kraška regija je od nekdaj znana po svoji ljubezni do plesne kulture. S tankočutno vizijo in posluhom za baletno umetnost je majhna skupina staršev že leta 2000 ustanovila Društvo ljubiteljev baletne umetnosti Divača (DLBU). Starši so želeli svojim otrokom ponuditi dejavnost, ki bi jim nudila zdrav razvoj, samozavest in druženje. Prvega predsednika Dobrivoja Subiča je nasledila Astrid Bastianelli, ki že vrsto let predano skrbi za nenehen razvoj društva.

DLBU Divača je skozi leta svojega delovanja postalo prepoznavno in močno prisotno na slovenskem baletnem zemljevidu, saj aktivno deluje na raznih kulturnih prireditvah, plesnih festivalih doma in v tujini, sodeluje na tekmovanjih in se lahko pohvali z doseganjem odličnih rezultatov. Poleg tega že več let

prireja različne baletne pravljice za predšolske in šolske gledališke abonmaje, organizira plesno gledališke kampe ter se udeležuje plesnih in baletnih seminarjev doma in v tujini. Otroci ob koncu šolskega leta opravljajo izpite v eni od uradnih baletnih izobraževalnih ustanov in si pridobijo spričevalo za določeno stopnjo šolanja po učnem načrtu za obsežnejši in razširjeni program. Tako lahko naši učenci in učenke po zaključenem šestem razredu enakovredno z učenci iz drugih izobraževalnih ustanov opravljajo preizkus sposobnosti in nadarjenosti, ki je potreben za sprejem na Konservatorij v Ljubljani ali Mariboru.

Baletno šolo vsa ta leta obiskujejo tudi otroci sežanske občine in želja vseh je bila, da se dejavnost približa njihovem domu. Septembra smo tako odprli vrata podružnice v Sežani. Nahajamo

se v plesni dvorani, v prostorih Ljudske univerze. Poleg klasičnega baleta smo svojo pedagoško dejavnost nadgradili s treningi sodobnega plesa. V društvu poučujejo priznani mentorji, ki imajo za seboj bogate izkušnje tako iz svojega aktivnega plesnega življenja kot tudi iz pedagoške prakse (Giusi Monza, Giorgia Cappelli, Claudia Sovre, Nika Lipolt, Živa Oštir, Romeo Grebenšek).

Društvo je aktivno ves čas. V decembru smo tako obeležili dvajsetletnico delovanja DLBU Divača s Slavnostnim baletnim večerom v Kosovelovem domu v Sežani. V dvournem baletnem spektaklu smo v razprodani dvorani Kosovelovega doma videli preko 120 nastopajočih. Trenutno otroci Baletne šole Divača s svojimi mentorji aktivno pripravljajo novo baletno pravljico Ostržek, ki bo na sporedu jeseni. V juniju 2023 sledi drugi Dobrodelni otroški plesni festival. Med poletnimi počitnicami nameravamo otrokom zopet ponuditi Plesno-gledališko delavnico z raznolikimi umetniškimi delavnicami, ki bodo potekale od jutra pa do popoldneva.

Pred tem naše učence Baletne šole Divača čaka še nekaj plesnih tekmovanj in priprava na zaključne izpite ob koncu šolskega leta za pridobitev spričevala o zaključenem letniku šolanja.

Besedilo: Tina Kajan
Slika: Daniel Škerjanc



Otroški parlament: Duševno zdravje mladih

Otroški parlament na OŠ Srečka Kosovela Sežana

V četrtek, 9. marca 2023, je potekal že tradicionalni otroški parlament, ki ga v OŠ Srečka Kosovela Sežana izvajajo že vrsto let ne pobudo Zveze prijateljev mladine Slovenije. Letošnja tema Duševno zdravje otrok in mladih je bila zbrana na nacionalnem otroškem parlamentu aprila 2022. Izbor teme je zagotovo pokazatelj družbenega stanja, še posebej tega, v katerem se nahajajo otroci in mladostniki. Zaprtje šol, zaprtje družin med štiri stene, obvezne maske, pomanjkanje socialnih stikov, splošno osiromašenje življenja otrok ter spremenjena družba kot celota je gotovo pustilo sledi.

Priprave na parlament so potekale tako na sestankih Skupnosti učencev kot pri urah oddelčnih skupnosti, večinoma od 6. do 9. razreda. Razredniki so skupaj z učenci organizirali različne delavnice. To aktualno tematiko so na parlamentu predstavili na različne načine, in sicer v skeču, z izčrpnimi poročili, anketami ter plakati in računalniškimi projekcijami. V drugem delu parlamenta je pod vodstvom mentorja stekla zanimiva debata.

Kaj ugotavljajo učenci?

Na njihovo počutje zelo vpliva okolica, šola, družina, sovrstniki in prijatelji.



Veliko nasilja med sovrstniki je plod neprimernega izražanja, celo zmerjanja in žaljenja. Velik vpliv na mladostnike imajo vplivneži ali influencerji, ki se predstavljajo kot popolne osebe in v mladih vzbujajo nerealna pričakovanja. Zanimivo je tudi razmišljanje učencev 9. c, ki pravijo, da si želijo več samostojnosti, na drugi strani pa jih je strah posledic. Strah jih je tudi tega, da jih bodo odrasli kritizirali, se na njih jezili ali pa jih razočarali. Velikokrat gre za izgubo zaupanja, tako s strani staršev kot vrstnikov.

Učenci pravijo, da je zelo stresno tudi obdobje ocenjevanja, čeprav ugotavljajo, da je pogosto vzrok tega nesprotno in kampanjsko učenje.

O ugotovitvah parlamenta bodo razpravljali tudi na sestankih Skupnosti učencev. Ta zanimiva in aktualna tema pa se bo nadaljevala tudi v naslednjem šolskem letu.

Besedilo: Danilo Ravbar

Slika: Zoran Pejić

Šolski parlament Osnovne šole Dutovlje

Letošnja tema otroškega parlamenta je Duševno zdravje otrok in mladih. Odnosi z vrstniki in medsebojna komunikacija gotovo lahko marsikaj prepreči, ponudita olajšanje in vsaj delno odpravita blažje težave. Pri tem ima pomembno vlogo tudi šola. Prav zato so na Osnovni šoli Dutovlje v okviru otroškega parlamenta potekale naslednje dejavnosti: Učenci so na razrednih urah z razredniki in šolsko psihologinjo spoznavali različna čustva, doživljanje in izražanje čustev, podrobneje strah in jezo, različne tehnike soočanja stresnimi situacijami, spoznali in razmišljali so o vsak-

danji skrbi za svoje duševno zdravje, o virih pomoči, kot je npr. povezava na spletnih straneh, kjer nam usposobljeni svetovalci nudijo strokovno pomoč in nam svetujejo v primeru hujše duševne stiske: To sem jaz, TOM telefon ...

Predstavniki šolskega parlamenta so se na delavnicah pogovarjali o duševnem zdravju, izdelali plakate in predstavili še kako aktualne teme: S kakšnimi stiskami se mladi soočajo?, Kaj vpliva na stiske mladih?, Kako skrbeti za duševno zdravje?

Učenci so si v šolski knjižnici se lahko podrobneje prebrali literaturo, ki se

nanaša na omenjeno temo v kotičku, ki je posebej urejen za preučevanje, sproščanje in branje.

Poleg tega na šoli potekajo različne dejavnosti, povezane z letošnjo temo, saj je zelo široka in aktualna. Učenci se udeležujejo predavanj o nasilju, informacije pridobivajo na spletni strani Safe.si, sodelujejo v projektih Zdrava šola in Varno in spodbudno učno okolje.

Andreja Močnik

Medobčinski otroški parlament

Zveza prijateljev mladine v sodelovanju z osnovnimi šolami in lokalnimi društvi prijateljev mladine organizira letos že 33. Nacionalni otroški parlament na temo Duševno zdravje mladih. Na Medobčinskem otroškem parlamentu,

ki se je za regijo Krasi in Brkinov odvijal 22. marca 2023 v Štanjelu, smo se ponovno zbrali osnovnošolci – parlamentarci in njihovi mentorji ter zbrano prisluhnili predstavnikom posameznih osnovnih šol, ki so nam predstavili skle-

pe šolskih parlamentov. Ob navzočnosti in spodbudnih besedah župana Občine Komen Erika Modica in ravnateljice Osnovne šole Komen Dunje Peric smo obravnavali temo, ki je v družbi velikokrat stigmatizirana, prizadeti pa zelo tež-

ko govorijo o svojih težavah, ko gre za duševno zdravje. Po novejših analizah in ugotovitvah je pretekla epidemija močno vplivala na duševno zdravje mladih in zato se je število mladih, obolelih za različnimi oblikami duševnih bolezni, žal potrojilo.

In kaj nam sporočajo mladi? Duševno zdravje in kako ga izboljšati?

V družini potrebujejo več komunikacije, medsebojnega zaupanja, spodbude in podpore ter mirnega razreševanja sporov oz. družinskih problemov. Družino so otroci večkrat omenjali kot osnovni steber svojega zdravja in povedali, da nasilje v družini, različne oblike zasvojenosti, ločitev staršev in tudi finančna nestabilnost družine negativno vplivajo na njihovo duševno zdravje.

Šola kot izobraževalna ustanova je prostor izmenjave znanj, druženja, spoznavanja sebe in drugih, kjer si učenci želijo manj pritiska, bolj sproščenega odnosa med učitelji in učenci ter kotičke za sproščanje. Želijo si, da bi na nacionalni ravni država predvidela več delovnih mest za strokovni kader, kot so psihologi, psihiatri in drugi strokovni delavci, in institucije, ki bi omogočale večjo dostopnost in cenejše storitve za terapije in obravnave v primeru duševne stiske mladih.

Mladi se zavedajo, da so stres, zlorabe zaupanja, različne vrste nasilja, verbalne, fizične in spletne oblike neprimerne komunikacije, lahko vzrok za povzročitev anksioznosti, motenj hranjenja in depresije ter samomora.

Moji viri moči! Kako skrbimo zase in



za svoje duševno zdravje? Kako lahko pomagamo prijatelju, sošolki, vrstniku, ko opazimo, da imajo težave, ki lahko posledično vplivajo na njihovo duševno zdravje?

Dobri odnosi v družini, z vrstniki in okoljem ter dobra samopodoba so pravi recepti za dobro duševno zdravje. Mladi so nam izdali svoje načine za ohranjanje dobre duševne kondicije: zdrava prehrana, redno fizično gibanje in konjički, ki nudijo različne vrste sproščanja in priložnost za ustvarjanje, druženje in posvečanje hišnim ljubljencem kot obliki sproščanja. Vir moči je življenje v sožitju z okoljem in naravo.

Dobri odnosi in zaupanje med vr-

stniki so dober temelj za preprečevanje stresa, gojenje pozitivnega razmišljanja pa je temelj duševne higiene, zato se mladi zavedajo, da lahko za medsebojno pomoč veliko naredijo sami tako, da se trudijo prisluhniti sebi, najbližjim in vrstnikom in pravočasno poiščejo pomoč. Preventiva je vedno boljša kot kurativa, kar še posebej velja za naše zdravje.

Omenjene sklepe Medobčinskega parlamenta bodo parlamentarci Osnovne šole Komen predstavili v skupščini RS na Nacionalnem otroškem parlamentu, ki bo 11. aprila 2023.

Besedilo in slika: Ana Pangos

Igra je še vedno najboljši način učenja

Marko Juhant, specialni pedagog (podočje obnašanja, čustvovanja in osebnosti), bivši ravnatelj, večni vzgojitelj,

oče in avtor številnih najbolje prodanih knjig o vzgoji otrok, je zapisal: »Igra je še vedno najboljši način učenja.« Pra-

vi, da boljšega načina učenja ni še nihče iznašel. »Dovoljeno mora biti tudi izgubiti, ne v prvem poskusu doseči rezultata.« Meni, da je nujno delati tudi napake in kdaj pasti, ne izpolniti pričakovanj. »Otrok odrasča izključno ob izkušnjah, osebnih, ne tujih,« je dodal.

Da bi otroci in mladi lahko odrasli v uspešne, srečne, samostojne, odgovorne in ponosne osebe, jim moramo prisluhniti, podariti svoj čas, dajati dober zgled in jim nuditi priložnosti, s katerimi pridobivajo nove izkušnje, se učijo in krepijo svojo samozavest. Otroštvo je zanimivo zaradi nenehnega raziskovanja in preizkušanja lastnih sposobnosti.

V poligonu številnih prostočasnih dejavnosti in raznolikih vsebin, ki jih otrokom lahko nudimo v prostem času, je učenje skozi otroško igro odlična in za-



bavna metoda pridobivanja izkušenj, saj je to običajno dejavnost, ki si jo otroci sami izberejo, z veseljem sodelujejo in se ob njej zabavajo. Otroci napredujejo, se učijo in razvijajo svoje zmožnosti preko otroške igre in druženja z vrstniki. Neformalne oblike učenja so zato pozitivna in neprecenljiva izkušnja in spodbuda za razvoj otrokovih socialnih, intelektualnih in spoznavnih veščin.

Odrasli ne smemo pozabiti na njihovo pravico do igre in prostega časa in si na vseh ravneh družbenega življenja prizadevati za zagotavljanje ustreznih in enakih možnosti kulturnega, umetniškega, razvedrilnega in prostočasnega udejstvovanja otrok. Člani Medobčinskega društva prijateljev mladine Sežana organiziramo različne dejavnosti

in programe, ki so prilagojeni starosti, potrebam in interesom otrok Krasa in Brkinov. Programi potekajo v skupinah, skozi igro in delo, v praksi, v vsakdanjem življenju, na zabaven način in v družbi vrstnikov. Otroci spoznavajo okolje, se učijo medsebojnih odnosov, vzajemnega spoštovanja, strpnosti do različnih mnenj, izmenjujejo znanja in poglede. Od narave se učijo lepote, meditacije in harmonije, ki je nujna v današnjem iskanju notranjega miru in vse to počnejo pod vodstvom mentorjev, ki razigrani mladini nudijo prave okvirje, znotraj katerih se lahko varno in ustvarjalno gibljejo in pridobivajo nova spoznanja in znanja.

V mesecu juniju organiziramo predšolsko letovanje v štirih izmenah, od 4.

do 16. junija 2023 v Kranjski Gori v sodelovanju z enotami Vrtca Sežana za otroke iz občin Krasa in Brkinov. Otroci bodo letovali z vrstniki, pod budnim očesom strokovnih delavk, ki bodo tudi letos na letovanju poskrbele za bogat program z rekreacijo, zabavo in veliko igre.

Več o programih Medobčinskega društva prijateljev mladine Sežana lahko izveste na sedežu društva, Bazoviška cesta 11, Sežana, tel 05 734 14 86, društvo.prijateljev@siol.net ali na www.mdpm.si.

Besedilo: Ana Pangos

Slika: arhiv Medobčinskega društva prijateljev mladine Sežana



POČITNICE V DOBRI DRUŽBI

LETOVANJA ZA OTROKE

PACUG – 22. 7.–29. 7. 2023

za osnovnošolce in mladostnike
<http://www.zpmvic.si/otrosko-letovisce-pacug/>

FIESA – 23. 7.–30. 7. 2023

za osnovnošolce do 6. razreda
<https://www.csod.si/dom/brezenka>

DO ZDRAVSTVENEGA REGRESA ZA LETOVANJE NA MORJU SO UPRAVIČENI OTROCI IN MLADOSTNIKI DO 19. LETA STAROSTI NA OSNOVI PRILOŽENEGA POTRDILA ZDRAVNIKA, ki imajo v medicinski dokumentaciji zapisano, da so bili dvakrat ali večkrat bolni ali hospitalizirani v času od 12. 3. 2022 do 3. 3. 2023 in imajo stalno bivališče na področju izpostave ZZZS – Območne enote Koper – Sežana.

Kritje prispevka v več kot treh obrokih ali uveljavljanje cenejšega letovanja za otroke iz družin v socialni stiski je mogoče na osnovi pisnih prošelj.

POČITNIŠKO VARSTVO

POČITNIŠKO VARSTVO SEŽANA:

Varstvo bo organizirano od 6.45 ure do 15.30 ure na sedežu Medobčinskega društva prijateljev mladine Sežana, Bazoviška cesta 11 in na Ljudski univerzi Sežana.

1. TEDEN: 26. 6.–30. 7. 2023
2. TEDEN: 3. 7.–7. 7. 2023
3. TEDEN: 10. 7.–14. 7. 2023
4. TEDEN: 17. 7.–21. 7. 2023

POČITNIŠKO VARSTVO HRPELJE:

Varstvo bo organizirano od 6.45 ure do 15.30 ure v prostorih Vaškega doma Hrpelje.

1. TEDEN: 3. 7.–7. 7. 2023
2. TEDEN: 10. 7.–14. 7. 2023

POČITNIŠKO VARSTVO DIVAČA:

Varstvo bo organizirano od 6.45 ure do 15.30 ure v prostorih Glasbenega doma Divača (stara šola).

1. TEDEN: 31. 7.–4. 8. 2023
2. TEDEN: 7. 8.–11. 8. 2023

POČITNIŠKO VARSTVO KOMEN:

Varstvo bo organizirano od 6.45 ure do 15.30 ure v prostorih Krajevne dvorane Komen.

1. TEDEN: 16. 8.–18. 8. 2023
2. TEDEN: 21. 8.–25. 8. 2023

Starši lahko otroke vpišete tudi v druge občine našega delovanja in v vse termine.

Prijavnice in informacije za vse programe dobite na spletni strani, po elektronskem naslovu, pošti ali na sedežu društva:

Medobčinsko društvo prijateljev mladine Sežana, Bazoviška cesta 11, 6210 Sežana
tel: 05 734 14 86; www.mdpm.si / e-pošta: drustvo.prijateljev@siol.net



Ana Pangos,
MDPM Sežana

UNICEF-ove varne točke v občini Sežana

Projekt UNICEF-ovih varnih točk se je začel pred skoraj dvajsetimi leti in je do danes že razširjen po celi Sloveniji. Varna točka je javni prostor, v katerem se nahaja usposobljena oseba, ki otroku v stiski prisluhne, mu nudi trenutno zaščito in po potrebi na pomoč pokliče pristojno institucijo.

Varne točke so se začele vzpostavljati predvsem ob šolskih poteh, skozi čas pa so se razširile na vse točke, na katerih so prisotni otroci in mladostniki. V Sloveniji je v približno 120 krajih skupno več kot tisoč varnih točk, ki jih lahko prepoznamo po modri nalepki na vhodnih vratih.

V občini Sežana imamo 14 varnih točk, katerih lokalni koordinator je Mladinski center Podlaga. Pomemben del projekta je tudi izobraževanje in nenehno informiranje otrok o obstoju Varnih točk. V ta namen sodelavci Mladinskega centra Podlaga vsako leto obiščemo učence Osnovne šole Srečka Kosovega Sežana in Osnovne šole Dutovlje s Podružnično šolo Tomaj ter jim predstavimo Varne točke.

UNICEF-ove VARNE TOČKE v občini Sežana

SEŽANA

- Mladinski center Podlaga
- Policijska postaja Sežana
- Center za socialno delo Sežana
- Klub študentov Sežana
- Zdravstveni dom Sežana – šolski dispanzer
- Medobčinsko društvo prijateljev mladine Sežana
- Kosovelova knjižnica Sežana
- Turistično informacijski center Sežana
- Lidl Sežana
- Hofer Sežana
- Vulkanizacija Aleš Hrvatič, s. p.



DUTOVLJE

- Dom na Krasu

PLISKOVICA

- Mladinski hotel Pliskovica

Varne točke prispevajo k ustvarjanju varnega ozračja in večje varnosti za otroke ter mladostnike. Pozivamo torej vse otroke in mladostnike, da o svojih težavah spregovorijo in se kadar koli

zatečejo v Varne točke, kjer se bomo zagotovo zavzeli zanje.

Besedilo: Ana Vengar, MC Podlaga

Z dobro voljo na Stari tabor nad Lokvijo

Po dolgem času smo se v Vrtcu Sežana, Enota Sežana, spet začeli srečevati v okviru planinske dejavnosti Nahrbtnik, ki jo vodita mentorici planinskih skupin Tijana in Vanda.

In končno je napočil dan, ko so otroci odnesli domov prijavnice na prvi planinski pohod, na Stari tabor nad Lokvijo. Mentorici sva uživali, ko so jih otroci številno prinašali nazaj, saj sva vedeli, da bomo šli. Na dan pohoda se nas je večina zbrala pred vrtcem v Sežani. Od-

peljali smo se v Lokev, kjer nas je pričakalo nekaj otrok in vodnik Marjan Olenik – Gurka, ki zelo dobro pozna lokavsko okolico. Pozdravili smo se, se dogovorili o pravilih in krenili za Marjanom. Pozornost je pritegnilo glasno oglašanje nad nami in opazovali smo jato gos, ki so se vračale z juga. Pot nas je vodila navzgor mimo zadnjih hiš in že smo bili v gozdu, stopajoči po široki, rahlo vzpenjajoči poti. Na ravnini smo se ustavili in si privoščili kratek počitek na kamnih, postavljenih

v krogu. Nadaljevali smo do čudovitega prostranega travnika, po katerem so nas noge kar same nesle navzdol do pastirske hišice in lovske preže. Travniki je kar vabil, da malo posedimo in si privoščimo dobrote iz nahrbtnika – mmmm, kako so tekstile. Po okrepčilu so otroci poiskali skriti zaklad, ki so jim ga pripravili škratki. Našli so vrečo s Cici dnevniki in bomboni. Otroci so bili zaklada zelo veseli.

Zapustili smo travnik in se vrnili na pot, kjer smo morali premagati hlode in naravne ovire na poti. Še nekaj časa in prišli smo do vznožja pravega hriba, kjer se je pot začela strmo vzpenjati po skalah, kar je bilo za otroke zelo zanimivo. In že smo stali na vrhu Starega tabora, ki nam je podaril čudovit razgled od Kaninskega pogorja pa vse do Vremščice. Uzrli smo celo belo čepico Triglava. Na vrhu so otroci dobili prvi žig v Cici dnevnike, na kar so bili zelo ponosni. Sledil je predviden spust do druge pastirske hišice, kjer smo spet uživali v soncu in počitku. Otroci so stopili v pastirsko hišico in spoznavali njen pomen – zgradili so jo pastirji, ki so nekoč na tem ozemlju pasli krave, da bi se zaščitili pred soncem in dežjem ter si v njej pekli krompir.



Kmalu smo prišli na pot, po kateri smo se vzpenjali. Na določenem delu nas Marjan zapustil. Zahvalili smo se mu, da nas je popeljal po tako lepi poti. Hojo smo nadaljevali do izhodišča.

Razšli smo se z nasmehom, prijetnimi občutki in veseljem, da smo se družili

na planinskem pohodu, sklepali nova znanstva in da smo spoznavali nove kočičke blizu naših krajev.

Čez nekaj dni smo si z otroki pri dejavnosti ogledali fotografije s pohoda. Otroci so povedali: vse mi je bilo všeč; sem videl hišo od lovcev (lovsko prežo);

smo najdlji zaklad; ku smo jeli; mi je blo všeč plezat na skale; sem videl vetrnico; sem tekal po travniku; so mi bla všeč una drevesa.

Besedilo: Vanda Femc

Slika: Tiajan Zlobec

Pustovanje v Vrtcu Sežana – Enota Lehte

Po obdobju koronskega virusa smo letos v Vrtcu Sežana – Enota Lehte stopili v pustni čas sproščeno in razigrano v skupnem druženju in veselju. Otroci so že prej ustvarjali na temo pusta, ra-

jali, si izmenjavali in pomerjali pustne kostume, strokovne delavke smo dodale kakšne brke, pike ali rožice, da so bili otroški obrazi neprepoznani. Vrh vsega prijetnega vzdušja je nastopil na pust-

ni torek, ko so zajčki, princeske, miške, kuharji, klovnovi in vsi ostali pokazali svojo pravo podobo v izbranem kostumu. S harmonikarjem smo v strnjeni povorki preganjali zimo in sosedove muce po starem delu sežanskega naselja. Vreme nam je bilo prav tako naklonjeno. Sončni žarki so ob rahlem pišu vetra plapolali v pisane trakove na kostumih, da so pisani klobučki pristajali na majhnih noskih. V okolje so se razlegali smeh, čebljanje, glasba in petje. Vsa nasmejana otroška lička so se obarvala še bolj rdeče pri kosilu v vrtcu, ko so otroci pojedli slasten krof. Hudomušno jim je ta znova risal bele sladkorne brke.

Po običaju smo zimo pregnali, saj so se v dokaz na travnikih in vrtovih kmalu odprli prvi zvončki.

Besedilo: Karmen Kastelic Pipan

Sliki: arhiv enote Lehte



Dan brez multimedije

Zakaj smo se odločili obeležiti ta dan? Naš vrtec je že vrsto let vključen v Mednarodni projekt Fit Slovenija, namen projekta je promocija gibalno-športne aktivnosti za zdravje otrok in mladostnikov ter izobraževalni program za strokovni kader vrtcev in osnovnih šol.

Multimedija je močno vpeta v naše življenje in težko si predstavljamo življenje brez nje. Hkrati pa je njen vpliv škodljiv, saj mnoge raziskave kažejo negativne posledice na psihološki, čustveni in fiziološki ravni, če jo prekomerno uporabljamo. Tudi same zaznavamo negativne posledice zaslonov, zato želimo starše ozavestiti, da so bolj kot tehnologija pomembni igra, stik iz oči v oči, druženje, svež zrak ali skupna opravljanja hišnih opravil.

Namen Fit dneva brez multimedije je ozaveščanje o aktivnem in zdravem preživljanju prostega časa brez mobilnih telefonov, tablic, računalnikov, televizije in drugih igralnih naprav. Ta dan smo v smo v naši Enoti Lehte v dopoldanskem času izvedli različne gibalne

in družabne vsebine. Otroci so ta dan premagovali različne gibalne izzive in razvijali svoje gibalne sposobnosti, šli na svež zrak, se družili s prijatelji drugih skupin, rajali in se igrali. Starše smo nagovorili, da preostanek dneva preživijo brez zaslonov in v druženju. Vsem toplo priporočam, da si preberejo smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih na spletni strani NIJZ. Zapisane so različne rubrike, kot: Časovna pripo-

ročila za uporabo zaslonov v prostem času, Predšolski otroci, Zdrave (družinske) navade uporabe zaslonov, Škodljivi dogodki, povezani z uporabo interneta, Znaki prekomerne uporabe zaslonov, ki potrebujejo pomoč.

(Povezava: Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih/NIJZ.).

Besedilo: Lela Smiljanič

Slika: arhiv Enote Lehte



Ob 21. marcu – svetovnem dnevu poezije

Le kje bi se na takšen dan oko in pogled otroka ustavil, da bi prisluhnil?

»... al lepši od Urške bilo ni nobene, nobene očem bilo bolj zaželeno ob času nje cvetja dekleta ne žene ...«

Povodni mož Prešernove pesnitve je bil podlaga plesni predstavi s spremljajočo recitacijo v izvedbi strokovnih delavcev vrtca Sežana-Enota Lehte in plesnega društva Mehki čevlji Sežana. Omenjeno predstavo so si otroci ogledali v dopoldanskem času. Včasih fotografije povedo več kot zapisane besede, ob tem občutke prepuščamo posamezniku. Te si lahko ogledate na naši spletni strani Vrtca Sežana.

Besedilo: Lela Smiljanić
Slika: arhiv Enot Lehte



Melje, melje mlinček

Otroci iz skupine Žabice smo bili vključeni v Unescov projekt Naša kulturna dediščina. Najprej sva otrokom prebrali pravljico Melje, melje mlinček. V pravljici je petelinček v kleti našel star mlinček, s katerim je mlel pšenico, ječmen ... Ugotovili smo, da imamo doma tudi mi veliko starih predmetov. Otroke sva spodbujali, da sprašujejo in raziskujejo. S pomočjo staršev, babic in dedkov smo doma našli veliko zanimivih predmetov:

vrtalni stroj, mlinčke, fotografski aparat ... Spoznali smo, da so ti predmeti zelo stari in ne rabijo elektrike. Otroci so povedali, da delajo na mišice.

Prepevali in plesali smo Ob bistrem potoku je mlin ter ugotovili, da v Sežani nimamo miti mlina niti potoka. Kje pa so ljudje v Sežani dobili vodo? Tako se je nadaljevalo naše raziskovanje. Sprehajali smo se po Sežani in iskali vodo. Najprej smo odkrili fontano in kasne-

je ogromno vodnjakov. Med našimi sprehodi smo našli zelo star vodnjak z grbom, obnovljene in nove vodnjake ter vodnjake, potrebne obnove. Našli smo okrogle in kvadratne vodnjake. V nekaterih vodnjakih je bila voda, v drugih pa le smeti. Na Vidmišču smo odkrili vodnjak, iz katerega so z ročno črpalko črpali vodo v lijak. V botaničnem parku smo si ogledali dva ribnika.

Spoznali smo tudi, kako pride voda v vodnjak. Ko dežuje, teče voda s strehe po ceveh v vodnjak. Če so ljudje rabili vodo, so jo morali dvigniti s pomočjo verige in vedra ali pa ročne črpalke, kar je bilo zelo težko. Tako smo ugotovili, da je voda zelo dragocena. Za zaključek projekta smo pred našo igralnico pripravili razstavo starih predmetov, fotografij vodnjakov z izjavami otrok ter otroške risbe starih predmetov in vodnjakov.

Bilo nam je zanimivo in lepo, saj smo se med našim raziskovanjem veliko pogovarjali z nonami in nonoti ter spoznavali, kako so ljudje živeli včasih, ko še ni bilo elektrike, televizije in računalnikov.

Besedilo: Leonida Grgič Bizjak
in Saša Teraž
Slika: Leonida Grgič Bizjak



Izkustveno učenje v avtentičnem okolju

Otroci se v predšolskem obdobju lažje učijo takrat, ko so za učenje notranje motivirani, čustveno angažirani, aktivno vključeni v proces učenja preko igre, raziskovanja, manipuliranja z zanimivimi materiali in v pozitivnih interakcijah z ljudmi, ki jih obdajajo. Vsebina naj bi bila primerna njihovi starosti, razvojni stopnji in interesom. Take izkušnje pogosto ponujajo prav družbeno okolje, v katerem otrok raste, živi in deluje, saj osebna konkretna izkušnja omogoča pridobivanje novih hotenj, spretnosti in razumevanj.

Z otroki skupine Netopirčki (3–6 let) preko leta obiskujemo starše in stare starše na njihovih delovnih mestih in se tako seznanjamo z različnimi poklici, delovnimi okolji ter se ob tem na prijeten način povezujemo z družinami otrok. Ob tem se učimo novih stvari.

Tako smo bili pri Vidovi mami v Mercatorju, Irisina mama nas je sprejela na pošti, Metkina pa v Domu upokojencev. Irisin dedek vozi avtobus in je z njim popeljal tudi nas. Po srednji šoli nas je popeljala Larina mama, Tinkarina pa nas je sprejela na občini.

V Kosovelovem domu nas vsak mesec navduši ogled nove zanimive razstave. Po ogledu otroci v vrtcu poustvarjajo



ogledana umetniška dela na svoj način in pripravijo lastne razstave. Prav tako pa smo vedno lepo sprejeti tudi v Kosovelovi knjižnici. S knjižničarkami sodelujemo na različne načine, kar omogoča otrokom pridobivanje novih informacij, znanja in izkušenj, dobrodošlih za življenje.

Izkušnjsko učenje omogoča privzganje vrednot in odnosa do okolja, zara-



di česar bodo lahko otroci v prihodnosti svoje okolje tudi pozitivno aktivno spreminjali.

Povsod smo bili izredno lepo sprejeti, za kar se vsem udeleženi iskreno zahvaljujemo. Naše raziskovanje se še nadaljuje in verjamemo, da se iz takih izkušenj največ naučimo.

Besedilo: Anja Kristan
Slike: Martina Vičič

Zaključek Bralnega palčka

Kosovelova knjižnica Sežana v sodelovanju z Vrtcem Sežana izvaja projekt predšolske bralne značke Bralni palček. Poteka od oktobra do februarja. Kljub temu, da se pomlad še ni čisto začela, so otroci iz Vrtca Sežana s svojim pripovedovanjem pravljic iz seznama Bralnega palčka popestrili zimske dni in pričarali cvetoče in sončne dni z deklamacijo pesmi. Vsi, ki so to obveznost opravili, so zaključili z Bralnim palčkom. V tednu od 6. do 13. marca so se razveselili pohval ob zaključku projekta. Bibliotekarki Marja Filipčič Mulič in Petra Hlača sta obiskali Vrtec Sežana ter enote v Divači, Lokvi, Povirju in Senožečah. Bibliotekarka Marija Umek iz komenske podružnice je obiskala vrtčevske otroke v Komnu, Štanjelu, Tomaju in Dutovljah. Bibliotekarka Patricija Dodič, ki deluje v kozinski knjižnici, pa je obiskala otroke v vrtcu Hrpelje in Materija. Vsi otroci so se obiska zelo razveselili. Tudi nam je v veselje, ko vidimo vesele, zadovoljne in nasmejane otroke. Vsakokrat se potrudimo, da dogodek popestrimo z dramatizacijo pravljice in gromkim aplavzom. Tako otroci kot tudi vzgojiteljice in mi, iz Kosovelove knjižnice, smo tega sodelovanja veseli in si želimo, da bi se nadaljevalo še v prihodnjih letih, kajti pravljice nas bogatijo in rasti s pravljicami je najlepša popotnica otroštva. Kot je dejal medvedek v pravljici Medvedkova knjižnica: »Knjige je lepo brati sam, še lepše pa je, ko jih deliš z drugimi!« In mi si želimo, da bi se knjige v knjižnici čim večkrat delile med otroke in mladino.

Besedilo in slika: Petra Hlača



50 let Enote Sežana Vrtca Sežana

V letu 2023 obeležujemo v enoti Vrtca Sežana na Ulici Jožeta Pahorja poseben praznik. 25. maja, na bivši dan mladosti, bomo praznovali petdesetletnico vrtčevske enote Sežana.

Vrtec, ki deluje na Ulici Jožeta Pahorja 1, je odprl svoja vrata kot novogradnja 25. maja 1973. S ponosom je takratna ravnateljica vrtca Elica Ukmar prerezala trak in vstopila v nove prostore, iz katerih še danes slišimo otroški smeh. Vrtec je bil takrat zgrajen s samoprispevkom Krajevne skupnosti Sežana in s takratnim odprtjem se je število vključenih otrok podvojilo. Enota se je od takrat naprej širila in v začetku 90-ih let je bilo že 18 oddelkov, katerih število pa se je z uvedbo devetletne osnovne šole znižalo.

Ob vstopu v novo tisočletje se je ponovno začela kazati potreba po širitvi vrtca in tako je občina Sežana v letu 2011 odprla še deset novih oddelkov v novozgrajenem Vrtcu Lehte. Novogradnja se je priključila 'jaslim' in tako postala enota z največ oddelki. V Sežani so bili od tedaj vsako leto otroci vključeni v najmanj 22 oddelkov, danes pa se je število oddelkov povečalo na 25 oddelkov. Z novim vrtcem v Lehtah je Enota Sežana postala 'Stari vrtec'.

In ravno ta prvi, zdaj pogovorno 'Stari vrtec', praznuje okroglih 50 let. V teh

letih je skozi vrata vstopalo nešteto otrok, ki so sedaj odrasli in vodijo svoje otroke ali vnuke v isti vrtec, kot so ga obiskovali sami. Vrtec, v katerem se je odvrtelo nešteto predstav, glasbenih dogodkov, gibalnih iger, pravljič ... kjer je bilo ustvarjenih nešteto likovnih del, prižganih veliko iskric veselja, zadovoljstva v otroških očeh ...

V Enoti Sežana je že leta 1998 deloval tudi razvojni oddelek in z njim je bil Vrtec Sežana eden redkih, ki je v sklopu rednega programa izvajal tudi prilagojen program za otroke s posebnimi potrebami in s tem omogočil staršem, da svojih najmlajših otrok niso vozili v oddaljene zavode in centre. V Enoti Sežana deluje tudi uprava Vrtca Sežana, ravnateljica, pomočnica ravnateljice, tajništvo in računovodska služba, ki deluje v prostorih iz leta 1973. Trenutno je v Enoti Sežana vključenih 233 otrok v 11 oddelkih in skupaj s kuharicama in upravo tam lahko vsak dan srečamo več kot 30 zaposlenih.

Petdeset let Enote Sežana bomo letos obeležili na različne načine, predvsem ustvarjalno bogato, kot se za tako obletnico spodobi. V sklopu praznovanja bo v izložbah ob Partizanski cesti razstava likovnih izdelkov otrok, ki so jih ustvarjali v sklopu projektov v tem letu.



Pravo praznovanje pa se bo odvijalo prav na dan otvoritve, 25. maja, ko bo za otroke pripravljeno rojstnodnevno presenečenje na travniku ob 'Starem vrtcu', obiskovalci pa si bomo lahko ogledali razstavo otroških likovnih del na temo pravljič, ki nas bo vodila skozi vrtec, ter si za spomin izbrali kakšen izdelek na bazarju pred vrtcem.

In za konec ... za vse, ki smo ga obiskovali, za tiste, ki ga obiskujejo sedaj in za vse tiste, ki ga bodo na Ulici Jožeta Pahorja obiskovali v prihodnosti ...

Besedilo: Marjeta Škrli
Slike: arhiv Vrtca Sežana



Vrtec je hiša z otroki.

O, z mnogo, mnogo otrok!
Zato je kuhinja v njem!
In veliko prijaznih sob s stolčki
za majcene ritke, ki nemirno sedijo,
kadar prstki živahni barve
na slike lovijo.
V vrtcu doma so igrače
za crkljanje in igre.
V vrtcu lahko se skače,
boža namišljene tigre.
V vrtec gredo prav majhni
otroci – še z dudico in v plenički.
A zrastejo in odletijo iz vrtca.
V šolo. Kot ptički ...

(Barbara Gregorčič Gorenc)



Popoldan pri Srečku na sežanski osnovni šoli

V okviru dela z nadarjenimi, učno uspešnimi učenci in učenci s posebnimi interesi smo učencem od 6. do 9. razreda ponudili več dejavnosti, ki so se odvijale na naši šoli. Učitelji na šoli vemo, da je moramo prav tem učencem nameniti več časa in pozornosti, saj se v njih skrivajo različni talenti in znanja, ki jih je potrebno še posebej spremljati, negovati in razvijati.

27. januarja 2023 smo organizirali Popoldan pri Srečku, kjer so učenci lahko izbirali med različnimi delavnicami glede na svoj interes.

Učenci so se preizkusili v Impro delavnici pod mentorstvom učiteljice Tanje Pangerc Žnidaršič. Preizkusili so se tudi v preprostih vajah improvizacijskih gledališč. Izvajali so vaje, ki spodbujajo zaznavanje okolice, sebe, svojega telesa in soigralcev.

Ustvarjalno delavnico je organizirala učiteljica Sabina Erjavec. Učenci so oblikovali in izdelali knjižic, zloženo z zgibom harmonike, ki je lahko album, prostor za skiciranje, dnevnik, grafična knjiga, knjiga poezije ...

Šifriranje je vodila učiteljica Smiljana

Pavletič. Učenci so spoznali namen šifriranja, kratko zgodovino šifriranja in nekaj metod šifriranja. Izdelali so šifrant za Cezarjevo šifro in ga uporabili za šifriranje svojih sporočil ter dešifriranje sporočil drugih skupin.

V ekipi Malih sivih celic so se soočali z zabavnimi izzivi na različnih področjih. Učiteljica Katja Trampuž jim je pripravila lov na zaklad, ki se je skrival znotraj zaklenjenih skrinjic. Mladi razmišljevalci so se odlično izkazali v prebijanju skozi labirint logičnih, slikovnih in besednih nalog.

V literarni delavnici so učenci s pomočjo 'kock pripovedovalk' v skupini sestavili najprej načrt zgodbe in nato zgodbo še zapisali. Nastali sta dve izvirni zgodbi, nad katerima so bili navdušeni tako učenci kot mentorica Katja Orel.

Kljub temu, da je bila naša aktivnost organizirana na petek popoldan, ko so učenci že malce utrujeni od celotnega tedna, se je dogodka udeležilo 55 učencev. Čas je hitro minil, učenci so bili zelo zadovoljni in izrazili so velik interes, da s podobnimi aktivnostmi nadaljujemo.

Besedilo in slika: Katja Kovač
in Katja Orel



Soba pobega STEM

Kaj bi rad počel, ko odrasteš? S čim bi se rad ukvarjal? ... so vprašanja, ki jih mladim pred izbiro nadaljnega šolanja postavljajo starši, sorodniki in drugi. Zavedajoč se, da so področja tehnično-naravoslovnih ved med najhitreje rastočimi, saj iščejo rešitve za mnoge probleme, ki prežemajo sodobni svet, je zaživel projekt v sodelovanju s socialnim marketingom iz principa. Učence zaključnih razredov osnovne šole, ki so pred izbiro nadaljnega izobraževanja, so želeli navdušiti nad poklici, ki jih te vede ponujajo.

S tem namenom smo se z osnovnošolskimi razmišljevalci podali v sobo pobega, da raziščemo svoje talente s teh področij. V sobi pobega smo se soočali z zanimivimi izzivi na področjih znanosti: fizike, kemije, informatike, matematike in drugih naravoslovno-tehničnih ved. Uspešno smo pobegnili, seveda!



Počutili smo se ponosno.

Po pogovoru s kreatorkama projekta smo spoznali, da tovrstni poklici nikakor niso dolgočasni, ampak združujejo znanje s kreativnostjo in inovativnostjo.

Hvala ekipi Escape room STEM za



nepozabno izkušnjo. Res smo bili navdušeni. Zagotovo so s svojo promocijo spodbudili mlade, da se bodo odločile za iskane poklice prihodnosti.

Besedilo in sliki: Katja Trampuž

Predpočitniški živ-žav

V petek, 3. februarja 2023, je bilo v podaljšanem bivanju še prav posebej veselo. Izpeljali smo predpočitniški živ-žav in preživeli popoldan malo drugače.

Učence prvega razreda je najprej razveselil učitelj Janez s kitaro. Učenci so v malem večnamenskem prostoru skupaj z njim zapeli otroške pesmi. Za konec pa jim je še zaigral pesem, ki jih je sprostila in ponesla v svet sanj. Potem so se razdelili v dve skupini. Prva skupina je najprej zaplesala v indijski deželi. Prelevili so se v indijance in se naučili in zaplesali ples Ole majole. Druga skupina pa je najprej uživala v deželi eksperimentov. Skupaj smo začarali plesoči ba-

lon in prestrašili poper. Z barvami smo ustvarili podvodni ognjemet. Na koncu je izbruhnil še vulkan. Nato sta se skupini zamenjali.

Drugošolci so izpeljali tri delavnice po razredih, kot so razdeljeni v podaljšanem bivanju. V učilnici 2. AB je potekala delavnica ročnih spretnosti, v 2. CB glasbena delavnica in v 2. DB gibalna plesna delavnica. V prvi delavnici so učenci izdelovali cofke iz volne in različne pustne maske klovnov. V drugi delavnici so učenci peli in se naučili pesem spremljati z malimi instrumenti. V tretji delavnici so preverjali svoje gibalne spretnosti v igri dlani in stopala. Oblekli so bunde in

kape in se naučili plesati in peti pesem Delamo snežaka. Ob zaključku se vse skupine predstavile svoje delo drugim učencem in vsi skupaj so še zaplesali na pesem Delamo snežaka.

Učenci tretjega in četrtega razreda so se združili in skupaj izpeljali tri delavnice: Barvite maske, Razigrana kitaro in Poskočna žoga. V prvi delavnici so izdelovali pustne maske, ki že krasijo hodnike nižjih razredov naše šole. V drugi delavnici so se spoznali z električno in akustično kitaro. Skupaj z učiteljem Janezom in učiteljico Amadejo so ob spremljavi kitar zapeli otroške in tudi sodobne slovenske pesmi. Tretja delavnica se je odvijala na igrišču. Učenci so se pomerili v igri Med dvema ognjema. Igra se je odvijala v pravem športnem duhu.

Učenci petega razreda so izpeljali kviz. Razdelili so se v pet skupin in medsebojno tekmovali v treh sklopih vprašanj: Spoznavanje Sežane, Šport in Splošno znanje. Učenci so v kvizu pokazali veliko znanja in zagnanosti. Na koncu niso manjkale nagrade za najuspešnejšo skupino.

Učenci so v popoldnevu uživali, se razigrali in preživeli lep predpočitniški popoldan.

Besedilo in slika: Urška Žerjal



Če se pogovoriš, prijatelja ne izgubiš!

Kako bi bilo lepo, če bi bili vsi prijatelji in bi se med seboj spoznavali, poslušali in podpirali. Čeprav bi imeli različne poglede na stvari in bi različno reševali probleme, bi se vsekakor medsebojno iskreno sprejemali. Podobno izkušnjo so doživeli učenci OŠ Srečka Kosovela Sežana na vikend delavnici na temo mediacije.

V sklopu razširjenega programa je skupina mediatorik organizirala interesno dejavnost vrstniške mediacije. Učenci so imeli najprej 16 ur teoretično-praktične priprave, s pomočjo katere so izboljšali svoje socialne komunikacijske veščine. Globlje so razumeli specifično konflikta in njegovo razsežnost. Osvojili so mediacijske tehnike, postopek mediacije in strategije sklepanja uspešnejših dogovorov. Naučili so se sami reševati spore med sovrstniki, spoznavali in razvijali so spoštovanje do sebe in drugih ter pridobivali spretnosti za strpno sožitje.

Na vikend delavnici v ČŠOD Rakov Škocjan so se učenci različnih generacij družili od 24. do 26. februarja 2023. Spoznavali so se s socialnimi igrami in istočasno urili veščine mediacije. Na različnih delavnicah, ki so jih vodile mentorice Helena, Katja, Maja, Marija in Silvija, so prepoznavali pomembnost



obrazne in telesne mimike ter razlike v jakosti in barvi glasu. Ob tem so se pogovorili o vrstah in vzrokih konfliktov ter o njihovih značilnostih, se konkretnije spoprijeli z aktivnim poslušanjem, s povzemanjem, preokvirjanjem, prepoznavanjem čustev in z drugimi tehnikami. Urili so zapisovanje uspešnega dogovora in odkrivali pomembnost medsebojnega zaupanja in premagovanja strahu. Razmišljali so o različnih rešitvah in se preizkusili v igri vlog, delu v skupinah, zaupanju ter posneli prizore zapleta in razpleta konflikta.

Mentorice bi rade pohvalile njihovo spontanost, izvirnost, požrtvovalnost in vnemo. Čeprav so bile vaje kar zahtevne, so k njim pristopili z veliko mero odgovornosti. Bili so pogumni, radovedni in pri pogovorih zelo iskreni. Pripovedovali so o osebnih izkušnjah in radi prisluhnili izkušnjam mentoric.

Vsi skupaj smo se imeli zelo lepo in mentorice komaj čakamo, da bodo mladi s pridom uporabili svoje znanje.

Besedilo in slika: Marija Štekar Košuta

Čistilna akcija

Na OŠ Srečka Kosovela smo imeli 3. marca 2023 čistilno akcijo. Potekala je v okviru projekta Ti meni danes, jaz tebi jutri, pod okriljem društva Sobivanje. K sodelovanju smo povabili tudi varovance Varstveno delovnega centra iz Sežane. Vabilu so se z veseljem odzvali in tako smo skupaj čistili okolico osnovne in srednje šole. Napolnili smo kar nekaj vreč odpadkov in s tem dodali košček v mozaik k čistejšemu okolju, pri tem pa ozaveščali tudi najmlajše generacije o pomenu skrbi za naš planet.

S čistilno akcijo smo bili zelo zadovoljni in polni vtisov sklenili, da bomo za okolico in naš planet bolj skrbeli ter tovrstne čistilne akcije večkrat ponovili.

Besedilo: Ana Petelin Grubišič
in Nadja Vovk
Slika: Nadja Vovk



Na Osnovni šoli Srečka Kosovela Sežana nastaja Radio Kosovel

V letošnjem šolskem letu smo s štiri-najstimi nadobudnimi učenci, ki obiskujejo izbirni predmet Vzgoja za medije – radio, uspeli ustvariti čisto svoj šolski radio, ki smo ga poimenovali Radio Kosovel. Pravi užitek je spremljati, navdihovati in voditi tako mlado, a uspešno radijsko ekipo, ki jo zanima svet medijev, novinarsko delo in vpliv medijskih novic na mlade in manj mlade poslušalce.

Pri izbirnem predmetu smo se v začetku leta najprej naučili nekaj teoretičnih osnov, spoznali različne vrste radijskih postaj, njihove programe in delovanje, nato pa se še sami preizkusili v ustvarjanju radijskih vsebin. Do sedaj nam je uspelo posneti že dve radijski oddaji, ki vsebujeta informativni program z novicami iz sveta šole, kulturni program in, nenazadnje, tudi zabavni in glasbeni program. Trenutno nastaja naša tretja radijska oddaja, ki bo tako kot prvi dve predvajana po šolskem ozvočenju dan pred počitnicami. Vse dosedanje prispevke sproti objavljamo na šolski spletni strani, v aprilu pa pripravljamo čisto svojo spletno stran, kjer bodo na enem mestu zbrane vse naše radijske oddaje in drugi prispevki.

Delo naše radijske ekipe je pritegnilo tudi prave novinarje iz Radia Koper, ki so



nas v torek, 28. februarja, obiskali s svojim reportažnim avtom. Razkazali so nam, kako poteka snemanje radijskih oddaj na terenu ter z nami posneli pravo radijsko oddajo, ki je bila v nedeljo, 5. marca, predvajana v oddaji Primorski kraji in ljudje, dostopna pa je tudi na njihovi spletni strani. Konec marca bomo ekipi Radia Koper vrnili obisk. Odpravljamo se v njihovo medijsko hišo, kjer nam bodo kaj več povedali o nastanku njihove radijske postaje, nam razkazali svoje snemalne prostore in naprave, fonoteko in velik snemalni studio Hendrix, učenci pa se bodo

lahko preizkusili tudi v branju radijskih poročil.

Učencem idej in motivacije za delo ne zmanjka, zato v prihodnje načrtujemo še več radijskih oddaj in snemanje prvih podkastov, ki so učencem zelo mikavni. Veselimo se novih novinarskih izzivov in spoznanj, ki jih radijsko delo prinaša. Kdo ve, morda pa se bo prav kdo izmed učencev, ki sestavljajo ekipo Radio Kosovel, nekoč navdušil za pravo novinarsko delo.

Besedilo in slika: Monika Gec

Izročilo venčkov sv. Ivana

Projekt Izročilo izhaja iz potrebe po ohranjanju dediščinskih vsebin lokalnega območja Brkinov in Krasa. Stremi k njihovemu prenosu na mlajše generacije, ozaveščanju o pomenu ohranjanja

bogate naravne in kulturne dediščine območja in kaže na novodobne potencialne uporabe teh vsebin za razvoj podjetništva na podeželju.

V projektu bo vzpostavljena inovativ-

na spletna platforma, na kateri bodo dokumentirane dediščinske vsebine LAS Krasa in Brkinov, prednostno v obliki kratkih dokumentarnih filmov. S tem bosta osvetljena njihova vloga v prostoru in času in njihov pomen za prihodnost.

Učno gradivo bo tako preko platforme kot tudi preko delavnic doseglo učence/dijake na lokalnih šolah, poleg tega bo zbirka učnega gradiva, ki bo ustvarjena med izvajanjem projekta, brezplačno na voljo, npr., učiteljem za prenos, da jo bodo lahko uporabljali pri približevanju kulturnega izročila mlajši generaciji.

V okviru projekta Izročilo smo že začeli z izvajanjem dediščinskih otroških delavnic, tokrat so nas povabili na Osnovno šolo Srečka Kosovela v Sežani.

Učencem 3. razreda smo predstavili dokumentarni film Čarobnost venčkov sv. Ivana in jih povezali s kulturno de-



diščino lokalnega območja. Spletanje venčkov sv. Ivana je namreč vpisano kot enota nesnovne dediščine v Register nesnovne kulturne dediščine Slovenije. Šega temelji na ljudskem verovanju v posebno moč rastlin, nabranih na kresni večer, ki naj bi ljudi in domove varovale pred nesrečo. Iz njih se spleta venčki, ki se obesijo na vrata domov, skednjevi ali hleva. Venčki predstavljajo za hišo zaščito pred nesrečami in dobrodošlico ljudem, ki pridejo vanjo.

Najprej so se učenci spoznavali z osnovnimi pojmi kulturne dediščine, nato pa z zanimanjem prisluhnili vsem pripovedovalkam v filmu, saj jih je le

malo poznalo ta običaj. Izvedeli so, iz katerega cvetja se spleta venčki, kako se spleta in za kakšen namen. Prek različnih iger smo nova spoznanja utrdili, za domačo nalogo pa so se učenci preizkusili še v reševanju križanke o izročilu spletnja venčkov.

Veseli smo, da smo učencem predstavili star običaj, ki ga gojijo nedaleč stran v Štanjelu, kamor se bodo lahko podali na vsakoletno prireditev spletnja venčkov ob kresnem času.

Projekt sofinancirata Evropska unija iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in Republika Slovenija v okviru Programa razvoja podeželja

2014–2020. Projekt se izvaja v okviru Podukrepa 19.2: Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost. Za vsebino je odgovoren Zavod Dobra pot. Organ upravljanja, določen za izvajanje Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014–2020, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Partnerji projekta so Šolski center Srečka Kosovela Sežana, Jasmina Klopčič in podjetje SVON.

Besedilo: Sitka Tepeh
Slika: arhiv Zavoda Dobra pot

Nočitev pri Srečku

Z Nočitvijo pri Srečku smo na prav poseben način obeležili 119-letnico rojstva Srečka Kosovela. S skupino šestdesetih učencev (nadarjeni, učno uspešni učenci in učenci s posebnimi interesi) smo noč s petka na soboto (17.–18. marec 2023) preživel na šoli. V dveh dneh so se učenci razporedili v deset različnih delavnic.

V petek je skupina učencev pod vodstvom učiteljic Silvije Oven in Neže Pahor zavihala rokave, si nadela predpasnike in nam v delavnici 'Masterchef' za večerjo pripravila domače rezance z omako ter napekla preko 120 palačink.

V umetniški ustvarjalnici so se učenci s pomočjo učiteljice Sabine Erjavce prvič preizkusili v kaligrafiji in lepopisju. Kosovelove verze in besede, izvzete iz Kosovelovih pesmi, so naslednji dan upodobili še z različnimi slikarskimi pristopi. Uporabljali so različna orodja: kaligrafska nalivna peresa, bambus, furnir, gobice in dvodebelinske čopiče.

V delavnici Šola po moje so učenci pod mentorstvom Katje Trampuž in Vesne Perhavec razmišljali o sodobni šolski arhitekturi za trajnostni način življenja in dela na šoli. Podali so izvirne predloge za oblikovanje družabnih kotičkov, ki si jih na šoli želijo. Zasnovali so osnutek učilnice na prostem, ki bi odsevala kraško naravno in kulturno dediščino ter omogočala izkustveno učenje, okoljsko vzgojo in ustvarjanje na svežem zraku.

Knjižničarka Katarina Weber je skušala vzbuditi ustvarjalne misli v literarni delavnici Ustvari svojo zgodbo, kjer so učenci s pomočjo knjige s samimi ilustracijami, brez teksta, v parih sestavili zanimive zgodbe.

Kosovelu smo se posvetili tudi v literarno-likovni delavnici slovenistke Katje Orel, v kateri so učenci izbrane Kosovelove pesmi upodobili na konstruktivističen način, tako, kot je počel sam Srečko.

V geometrijski ustvarjalnici so učenci pod mentorstvom Smiljane Pavletič ustvarjali in razreševali geometrijske uganke. Priznati so morali, da geometrija ni samo računanje ploščine, obsega in Pitagorov izrek, ampak je lahko prav zabaven in domiseln pripomoček za krajšanje prostega časa.

Socialna pedagoginja Mia Kačič je povezala učenke, ki so se preko različnih socialnih iger spoznavale, med seboj sodelovale in si izmenjale spodbudne besede. Učenke so ob koncu delavnice na evalvaciji povedale, da so se v skupini počutile sprejete, sproščeno in varno ter da so jim bile dejavnosti všeč.

V učilnici fizike je delavnico vodil učitelj Aljaž Mikuž. Učenci so izdelali protistresno žogico in padalo, ki so ga kasneje tudi preizkusili. Z navdušenjem so ugotovili, da njihova padala tudi delujejo, če jih spustiš z ustrezne višine.

Potekala je tudi delavnica mediacije, v kateri so medvrstniški mediatorji pod budnim očesom učiteljice in mediatorke Marije Štekar Košuta izvedli mediacijo in tako tudi ostalim učencem pokazali, kako na umirjen način rešujemo spore. Na šoli se je uspešno rešilo že nekaj medvrstniških sporov, saj so se učenci počutili dobro, varno in razumljeno v družbi sovrstnikov.

Petkov večer nam je popestrila večerna gostja, učiteljica angleščine Blanka Jamšek, ki nam je ob fotografijah



predstavila 22-letno življenje in delo v ZDA. Celoten intervju je potekal v angleškem jeziku. Odlično sta ga vodili učenki 9. razreda Pia Slavec in Aiša Lozej. S številnimi vprašanji so sodelovali tudi ostali učenci in izkazali visoko stopnjo znanja angleščine.

Učiteljica Katja Trampuž in Vesna Perhavec sta za zaključek dvodnevnega druženja pripravili Kosovelovo uganke. Ne prav enostavna vprašanja o delu in življenju našega sobotnega slavljenca so morali člani 15 skupin najprej poiskati po šoli, nato pa razvozlati gesla, ki so jim prinesla eno od skrivnosti uganke. Še vedno trdimo, da je rešitev še kako resnična in jo s ponosom razkrivamo: Kosovel je naš as.

Delo z nadarjenimi, učno uspešnimi učenci in učenci s posebnimi intere-

si bomo nadaljevali tudi v naslednjih mesecih. Učiteljice likovne umetnosti pripravljajo slikarske delavnice na prostem in ogled razstave znamenitega umetnika Banksyja v Trstu. Za celotno skupino pa imamo že rezerviran termin v ČŠOD Soča v mesecu maju (19.–21.

maj), kjer bomo raziskovali reko Sočo in okolico Tolmina. Spoznali bomo bogato geološko pestrost in geografske zanimivosti teh krajev.

Na šoli nismo pozabili niti na nekoliko mlajše učence, saj pripravljajo učiteljice na Ljudski univerzi zanimive

delavnice za učno uspešne učence 4. in 5. razreda, ki jih bodo izpeljale v pomladnih mesecih. Kaj se bo dogajalo, pa naj ostane zaenkrat še skrivnost.

Besedilo in slika: Katja Kovač
in Katja Orel

Lokev – S soncem in pesmijo v pomlad

Na prvi pomladni dan, 20. marca 2023, so otroci iz lokavskega vrtca in Podružnične šole Lokve v Kulturnem domu Lokve pripravili prireditev za starše in ostale obiskovalce. Kot je že vrsto let navada, sta tudi to prireditev oblikovali in izvedli skupno šola in vrtec, saj sodelujejo na vseh pomembnih dogodkih v krajevni skupnosti.

Marec je mesec, ko se prebudi narava, ko praznujejo svoj praznik ženske, še posebno mame, in ko se poklonimo kraškemu pesniku Srečku Kosovelu.

Po pozdravnih besedah ravnateljice vrtca Sežana Teje Čeh Svetina, ravnatelja OŠ Srečka Kosovela Sežana Alena Kofola in predsednika KS Lokve Roberta



Mülnerja so otroci iz vrtca deklamirali Kosovelove pesmi in zaplesali ob pesmi Mamica je kakor zarja. Sledil je glasbe-

ni recital v izvedbi učencev lokavske podružnice. Pesmi Srečka Kosovela so predstavili s petjem, deklamiranjem in gibalno dramatizacijo.

Nato so ob glasbi s plesom priklicali pomlad, mamam pa povedali, zakaj so tako posebne, in jim zapeli pesem Otrok poje.

Vsem ženskam v dvorani so otroci poklonili cvetlico in si za svoj nastop prislužili velik aplavz.

Besedilo: Dijana Čok
Sliki: arhiv PŠ Lokve



Dutomajček v zdravi šoli

Osnovna šola Dutovlje že več kot 10 let sodeluje v projektu Zdrava šola. Z različnimi dejavnostmi spodbujamo in krepiamo zdravje na vseh področjih – telesnem, duševnem, socialnem in okoljskem zdravju. K zdravju pristopamo celostno. Vsebine zdravja posredujemo preko učnega načrta, z različnimi projekti in dejavnostmi, ki so usmerjene v zdrav življenjski slog, s spodbujanjem sodelovanja staršev, lokalne skupnosti, zdravstvene službe in drugih institucij.

V letošnjem šolskem letu smo se vključili tudi v projekt Evropske mreže zdravih šol v sodelovanju z Erasmus + School Health in Europe for Active and Healthy Ageing (SHE4AHA). Cilj projekta je vplivati na zdravo staranje preko promocije zdrave-

ga življenjskega sloga že v otroštvu. OŠ Dutovlje je ena od 15 pilotnih evropskih šol, ki promovirajo zdravje. Konkretno izkušnje in priporočila pilotnih šol bodo ob koncu projekta predstavljene v priročniku Evropske mreže zdravih šol.



Učitelji smo za v namen pripravili posebno knjižico Dutomajček v zdravi šoli. S pomočjo zajčka Dutomajčka bodo otroci na igriv način spoznali vsebine, povezane z zdravim načinom življenja, in se naučili, kako bolje skrbeti za svoje zdravje. Knjižica zajema vsa področja zdravja (gibanje, zdrava prehrana, dobro počutje, skrb za ljudi in naravo, čuječnost, dobrotelost ...) in je zasnovana tako, da se v izbrane aktivnosti lahko vključi cela družina. Namenjena je otrokom od 1. do 5. razreda. V juniju 2023 bomo sodelujoče povabili na zaključni dogodek, na katerem se bomo družili in zabavali ob zdravih aktivnostih.

Besedilo in slika: Lejla Ramirez

Tekmovanje mladih glasbenikov Republike Slovenije



Med 28. februarjem in 17. marcem 2023 je potekalo že 52. Tekmovanje mladih glasbenikov Republike Slovenije. Tekmovanja so potekala na glasbenih šolah Logatec, Vrhnika, Cerknica, Kamnik, Trbovlje, Zagorje ob Savi ter na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Razpisane so bile discipline: trobenta, rog, pozavna, tuba, evfonij, tolkala, harmonika, citre, tamburice, klavirski duo, kitarski duo, komorne skupine z godali in klavirjem ter jazz solo. Tekmovanja se je udeležilo skoraj 700 mladih glasbenikov, ki so tekmovali v sedmih starostnih kategorijah. Našo šolo je zastopalo 13 tekmovalcev, ki so nas razveselili z vrhunskimi rezultati. Trobentač Matic Pavlovič je za svoj nastop prejel 100 točk od 100 mogočih in prvo nagrado v svoji kategoriji ter posebno nagrado za osvojenih 100 točk.

Rezultati naših učencev:

- MATIJA ŽERJAL tolkala, 1. A, 88,00 točk, bronasta plaketa
- MAJ CERGOL, tolkala, 1. B, 95,33 točke, zlata plaketa
- TJAŠ MIHALJ, tolkala, 1. C, 92,33 točke, srebrna plaketa, učitelj: Matija Tavčar, korepetitorka: Tamara Ražem Locatelli

- MATIC PAVLOVIČ, trobenta, 1. B, 100,00 točk, zlata plaketa, 1. nagrada ter posebno priznanje za 100 točk
- MAJ ŠKAPIN, rog, 1. B, 95,00 točk, zlata plaketa, učitelj: Matjaž Meden, korepetitorka: Tamara Ražem Locatelli
- AMALIJA FONDA, rog, 1. A, 97,33 točke, zlata plaketa in 3. nagrada
- VIDA ŠTALC, rog, 1. A 95,33 točke, zlata plaketa, učitelj: Peter Pačnik, korepetitorka: Jana Zupančič
- MIHA SANABOR, trobenta, 1. A, 94,00 točk, srebrna plaketa
- ALJAŽ SKOK, tuba, 1. B, 95,33 točke, zlata plaketa in 2. nagrada, učitelj: Erik Žerjal, korepetitorki: Karin Luin in Tamara Ražem Locatelli
- TINE PIPAN, pozavna, 1. A, 93,67 točke, srebrna plaketa, učitelj: Ivo Bašič, korepetitorka: Tamara Ražem Locatelli
- RENE MARUŠIČ, HARMONIKA 1. A, 95,00 točk, zlata plaketa
- TILEN ŠTOKA, harmonika, 1. B, 91,67 točke, srebrna plaketa
- LUKA BRCAR, harmonika, 1. B, 96,00 točk, zlata plaketa, učiteljica: Sabina D. Trifković

Poleg tekmovanja Temsig pa se lahko pohvalimo še z enim tekmovanjem.

Med 15. in 18. marcem 2023 je potekalo že 20. Mednarodno tekmovanje Davorin Jenko v Beogradu. Iz razreda profesorice Tamare Ražem Locatelli so se tekmovanja udeležili Tina Uršič, Vasja Kregel in Nikita Kregel. Vsi trije so za svoj nastop prejeli 1. nagrado, Tina Uršič je poleg osvojenih vseh 100 točk absolutnega prvega mesta prejela tudi lavreat. Vsi ti vrhunski rezultati so odlični uvod v jubilejno leto, saj bo GŠ Sežana letos praznovala 70-letnico obstoja in delovanja.

Napovednik dogodkov:

- 19. april: Koncert TrioArt, ki ga sestavljajo naši učitelji Tamara Tretjak, Branislav Trifković in Tamara Ražem Locatelli.
- 17. maj: Koncert za vse osnovne šole v našem šolskem okolišu. Pripravljamo C. Saint-Saensanov: Živalski karneval: v ansamblu nastopajo učitelji GŠ Sežana.
- 6. junij: Koncert pianistov učencev GŠ v Srednji dvorani v Kosovelovem domu.
- 14. september: Koncert nekdanjih učencev GŠ.
- 19. oktober: Koncert učiteljev.
- 23. in 24. november: Slavnostni koncert v Kosovelovem domu.

Besedilo: Ivo Bašič

Slike: arhiv Glasbene šole Sežana

Valentina Umek, prejemnica Prešernove nagrade Pedagoške fakultete

25-letna Valentina Umek iz Lokve je bila študentka Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani, študijske smeri Logopedija in surdopedagogika. Za svoje magistrsko delo z naslovom Akustične in perceptive značilnosti transspolne-



ga glasu in govora je februarja prejela Prešernovo nagrado. Ugotovitve raziskave je predstavila tudi na Kongresu otorinolaringologov na Bledu in na Kongresu logopedov v Moravskih Toplicah.

»Magistrsko delo je nastalo pod mentorstvom prof. dr. Irene Hočevar Boltežar, dr. med. Predstavlja prvo raziskavo dožemanja glasu, subjektivne in objektivne ocene glasu transspolnih žensk v Sloveniji. Transspolne ženske so osebe, ki jim je bil ob rojstvu pripisan moški spol, a se identificirajo kot ženske. Pogosto je prav glas tisti, ki vpliva na dožemanje osebe kot ženske oziroma moškega, zato sem raziskovala tudi, katere so značilnosti glasu oz. govora, ki prispevajo k zaznavi ženskosti oz. moškosti s strani poslušalcev. Ugotovitve raziskave bodo lahko služile logopedski obravnavi za feminizacijo glasu in govora transspolnih žensk,« pove Valentina.

Prešernovo nagrado se vsako leto po-

deljuje najboljšim delom študentov. Ta dela morajo presegati redne študijske zahteve, so odraz samostojnosti študenta in kažejo pomemben prispevek k stroki. Z magistrskim delom je mlada magistrica to tudi dokazala.

Valentina je z magistrskim delom zaključila petletni študij in pridobila naziv magistrica profesorica logopedije in surdopedagogike. Po končanem študiju je opravila pripravništvo v zdravstvu in strokovni izpit ter se zaposlila v Zdravstvenem domu Nova Gorica, kjer opravlja poslanstvo logopedinje. Ukvarja se z otroki, starimi od treh let naprej. Pravi, da največ otrok potrebuje obravnavo zaradi motnje izreke enega ali več glasov. Delo ji prinaša veliko izzivov, ob vidnih napredkih otrokovega govora in hvaležnih starših pa občuti neizmerno zadovoljstvo.

Besedilo: Olga Knez

Slika: osebni arhiv Valentine Umek

Izobraževanje o suhozidni gradnji

Da bi ohranjali večšine suhozidne gradnje, vpisane na Unescov reprezentativni seznam nesnovne dediščine človeštva, organiziramo izobraževanje za izvedence suhozidne gradnje.

K vpisu na izobraževanje vabimo mla-

de in druge kandidate s Krasa z obeh strani meje. Izobraževanje bo potekalo v okviru projekta Suhi zid in ohranjanje kulturne krajine, ki ga financira Ministrstvo za kulturo in je za udeležence brezplačno.



Akcija popravila suhega zidu v Križu.



Poligon suhozidne gradnje v Živem muzeju Krasa v Sežani so zgradili izvedenci suhozidne gradnje

V Partnerstvu kraške suhozidne gradnje se zavzemamo za ohranjanje znanja in tehnik suhozidne gradnje. Na novo usposobljeni izvedenci bodo v prihodnje skrbeli za vodenje akcij obnove suhih zidov, izvedbo izobraževanj in popularizacijo veščine ter razvoj tega

pomembnega segmenta dediščine za ohranjanje identitete kraške krajine. Na izobraževanju bodo pridobili temeljito teoretično in praktično znanje. Poleg možnosti vpisa v register nesnovne dediščine bodo osvojili potrebno znanje za pridobitev certifikata nacionalne poklicne kvalifikacije.

Izobraževanje obsega teoretični del: geologija, zgodovinski pregled, tipolo-

gija, tehnika, etika, oblikovanje kulturne krajine, rastline in živali, prostorska zakonodaja, rokovanje z orodjem in varnost pri delu, graditev objektov (skupaj 20 ur), ki ga izvajajo strokovnjaki za posamično področje. Praktični del za pridobitev usposobljenosti za postavitev prostostoječega zidu, podpornega zidu in pastirske hiške vodijo nosilci večine suhozidne gradnje (skupaj 50 ur).

Izobraževanje bo potekalo ob sobotah v maju, prvi polovici junija in v septembru na Poligonu suhozidne gradnje v Živem muzeja Krasa v Sežani, v Lipici in Parku Škocjanske jame.

Prijave sprejemamo do 21. aprila 2023 na naslov: karin.lavin.art@gmail.com.

Besedilo: Karin Lavin

Center medgeneracijskega sodelovanja

Občina Sežana je v letu 2022 za svoje občane prvič namenila sredstva za izvedbo tečajev in delavnic v okviru dejavnosti medgeneracijskega sodelovanja, ki se izvajajo v Občini Sežana in so bile za občane brezplačne.

S tem sledimo resoluciji o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2021–2030, ki opredeljuje nacionalni program izobraževanja odraslih. Ta določa javni interes v izobraževanju odraslih in odgovarja na aktualne družbene izzive, med katerimi je poleg področij tehnološkega razvoja, trajnostnega razvoja, socialne vključenosti, dolgožive družbe, zdravega sloga življenja, medkulturnega dialoga kot pomembno prepoznano tudi medgeneracijsko sodelovanje.

Tako smo v začetku novembra na Ljudski univerzi Sežana začeli z aktivnostmi načrtovanja dejavnosti in z oglaševanjem načrtovanih tečajev in delavnic preko spletne strani Ljudske univerze, e-novičk, strani FB in preko spletne strani Občine Sežana. Svoje članke je o načrtovanih aktivnostih posebej obvestilo še Društvo upokojencev Sežana.

Občanom smo pripravili različne vsebine, ki so omogočile novo učenje, raz-

vijanje spretnosti in druženje. Nekatere vsebine, zlasti digitalno usposabljanje, pa omogočajo tudi boljše delovanje v raznih življenjskih situacijah.

Ljudska univerza Sežana je v novembru in decembru 2022 izvedla naslednje tečaje in delavnice:

- Uporaba pametnega telefona
- Digitalna pismenost
- Bogastvo Kosovelove besede
- Razgibajmo možgane
- Razmigajmo in ogrejmo telo
- Izdelava adventnega venčka
- Izdelava zeliščnih bonbonov
- Svileni objem
- Zdravilni dotik

Vsi tečaji in delavnice so potekali v živo v Domu upokojencev Sežana ali na Ljudski univerzi Sežana. Od udeležencev smo dobili veliko pozitivnih povratnih informacij. Nekateri so izrazili željo po nadaljevanju izobraževanja oziroma po dodatnih aktivnostih.

Tečaja in delavnice je obiskalo več kot 140 udeležencev, kar kaže na velik interes in potrebo po novih znanjih ter po druženju in medsebojnemu spoznavanju. Veseli nas, da so se nam pridružili tudi stanovalci doma upokojencev, ki smo jim popestrili zimske dneve. Občina Sežana namenja tudi v letu 2023

sredstva za Center medgeneracijskega sodelovanja. Ponovno načrtujemo digitalno opismenjevanje, kuharske delavnice, delavnice, ki spodbujajo zdrav način življenja in razvoj spretnosti. Tudi tokrat bodo vse aktivnosti za občane brezplačne. Veseli bomo tudi novih pobud občanov in možnosti izvedbe v okoliških krajih.

Vseživljenjsko učenje in medgeneracijsko sodelovanje in povezovanje ima veliko pozitivnih vplivov, saj omogoča zmanjšanje socialne izključenosti ter spodbuja aktivno sodelovanje v družbi. Vsi si moramo prizadevati povečati vključenost vseh skupin prebivalcev, zlasti pa nizkoizobraženih, starejših, brezposelnih in zaposlenih v manj zahtevnih poklicih ter med seboj povezati različne generacije.

S sodobnimi izobraževalnimi vsebinami neformalnega vseživljenjskega učenja želimo občanom omogočiti dobro usposobljenost za življenje ter višjo kakovost življenja.

Besedilo: Marjeta Stepančič Slavec

Slika: Arhiv LU Sežana



NLB Poslovni paket Celoviti

Svojih financ se lotite kot svojega posla: celovito.

0€
pol leta za nove stranke

NLB Poslovni paket Celoviti vključuje najširši nabor sodobnih bančnih storitev, ki jih potrebujete pri vsakodnevnem poslovanju, kjerkoli in kadarkoli. Več na nlb.si/poslovni-paketi

NLB

Garancije za kredite podjetnikom v Obalno-kraški regiji

Podjetja s sedežem v Obalno-kraški regiji in Občini Ilirska Bistrica imajo na voljo sredstva za posojila z garancijo Garancijske sheme v Obalno-kraški regiji in Občini Ilirska Bistrica (sheme), in sicer v okviru razpisa, ki ga je Regionalni razvojni center Koper objavil v Uradnem listu RS št. 30 z dne 10. 3. 2023 in na svoji spletni strani <https://www.rrc-kp.si/garancijska-shema/>.

Upravičenci, ki so poleg gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov tudi

fizične osebe z dopolnilno dejavnostjo na kmetiji, zasebni zavodi, zadrage, socialna podjetja in društva, lahko pridobijo posojilo za investicije, obratna sredstva in zaposlovanje pri Delavski hranilnici, d. d., Ljubljana. Garancijska shema jim pri izbrani banki nudi zavarovanje za posojilo v višini od 50 do 80 % višine glavnice posojila. Najvišji znesek posojila za investicije znaša 120.000,00 EUR, za obratna sredstva pa 30.000,00 EUR. Odplačilna doba za investicije je največ

sedem let, za obratna sredstva pa tri leta. Posojilo lahko krije do največ 90 % vrednosti upravičenih stroškov projekta. Za razliko mora upravičenec zagotoviti lastna sredstva. Sredstva so na voljo po občinah soustanoviteljicah sheme in se dodelijo iz sredstev občine, v kateri ima prosilec svoj sedež in lokacijo naložbe oz. za prosilce, ki investirajo na območju teh občin. Za upravičence iz Občine Divača in Občine Komen so na voljo sredstva iz OOO Sežana, če so njeni člani.

Razpis je odprt do konca leta 2023. Sredstva po tem razpisu se dodelijo po pravilu de minimis.

Upravičenci lahko informacije dobijo na naslednjih mestih:

- Regionalni razvojni center Koper, Ulica 15. maja 19, 6000 Koper, tel.: 05 6637 583 (Irena Cergol);
- Območna razvojna agencija Krasa in Brkinov, d. o. o., Partizanska 4, Sežana, tel.: 05 734 43 62 (Dolores Kovšca).

Irena Cergol

Razpisanih je 1.000.000 EUR sredstev, od tega po občinah:

OBČINA	RAZPIS RRC GS
Ankaran	30.600,00
Hrpelje - Kozina	5.000,00
Ilirska Bistrica	9.000,00
Izola	79.000,00
Koper	484.400,00
Piran	161.000,00
Sežana	226.000,00
OOZ Sežana	5.000,00

Predstavitev razvojnih projektov in vizije razvoja za gospodarstvo v občini Sežana

Območna obrtno-podjetniška zbornica Sežana je v marcu gostila župana Občine Sežana Andreja Silo, ki je predstavil razvojne projekte in vizijo razvoja za gospodarstvo v občini Sežana.

Kot je v uvodnem pozdravnem nagovoru povedal predsednik sežanske zbornice Marko Svetina, smo dogodek organizirali v želji, da bi tovrstno srečanje postalo tradicionalno sodelovanje lokalne oblasti in podjetnikov, ki v naši občini zagotavljajo številna delovna mesta in skrbijo za gospodarski razvoj. »Temeljna naloga OOO Sežana je zagotovitev čim boljših pogojev poslovanja in delovanja obrtnikov in podjetnikov. Podjetnikom svetujemo, jih izobražujemo in seveda tudi povezujemo. Vse, kar si podjetniki želimo, je stabilno in predvidljivo poslovno okolje, zato smo še toliko bolj zadovoljni, da je z nami župan, ki je po našem mnenju tista oseba, ki nam te pogoje lahko omogoči,« in dodal, »veseli smo, da z županom komuniciramo, da smo vključeni v informiranje in tako iz prve roke izvemo, kaj se bo dogajalo. Takega sodelovanja si želimo čim več.«

Osrednja tema srečanja je bil razvoj občine Sežana, kaj menijo o njenih prostorskih možnostih in kje so rešitve in priložnosti sodelovanja.

V prvem delu srečanja je župan Andrej Sila udeležence seznanil s proračunom občine in z viri prihodkov ter poudaril, da se zaveda pomena in prispevka gospodarstva in da bo v prvi vrsti skušal izpeljati tiste projekte, ki lahko polnijo občinski proračun in omogočajo ena-



komen razvoj občine. »Od gospodarstva je odvisen razvoj celotne regije. Pomembno je, da lokalna skupnost zanj nudi in ustvari prijazno okolje,« je župan opisal namen tokratnega srečanja in poudaril, da je najlažje ugotoviti, kaj gospodarstvo rabi, kadar sede skupaj z njegovimi predstavniki. In teh je bilo na prvem srečanju precej, kar potrjuje dejstvo, da si predstavniki gospodarstva želijo sodelovanja z lokalno skupnostjo. Ker delamo v istem prostoru in za isti cilj, je prav, da je sodelovanje čim bolj čvrsto in povezano, je še povedal župan in s tem gospodarstvu na nek način ponudil roko kot priložnost za večjo uresničitev projektov in ciljev, ki jih imajo pri svojem delovanju. Ob tem pa seveda nikakor ne gre zanemariti sociale in varstva občanov.

V drugem delu je župan predstavil ureditev in dokončanje poslovne cone,

povedal pa je tudi, da si želi do konca leta sestaviti strateški dokument, ki bo usmerjal vizijo razvoja občine za naslednjih 30 let.

Med drugim pa so spregovorili tudi o tem, kaj lahko za boljše ekonomske možnosti stori občina in kaj država, ki bi s spremembo sistema na nekaterih področjih lahko bolj stimulativno vplivala na razvoj in pospeševanje gospodarstva.

Celotno srečanje je povezoval direktor Primorske gospodarske zbornice Robert Rakar, ki je skrbel, da se je pogovor razvijal v pravo smer, ob koncu pa podal iztočnice za naslednje jesensko srečanje.

Besedilo: Klementina Križman
Slika: Petra Weber

Socialno in inkluzivno podjetništvo



Socialno podjetništvo je inovativna in hitro rastoča oblika podjetništva, katere glavni namen je trajno opravljanje dejavnosti, ki ima veliko pozitivnih družbenih učinkov: deluje povezovalno, saj spodbuja sodelovanje ljudi in prostovoljsko delo, kar prispeva h krepitvi solidarnosti v družbi, krepi sposobnost družbe za reševanje gospodarskih, socialnih, okoljskih in drugih problemov, spodbuja socialne inovacije, razvija nove možnosti zaposlovanja, zagotavlja dodatna delovna mesta ter spodbuja socialno vključenost ranljivih skupin ljudi na trgu dela, kar opredeljujemo z izrazom inkluzija.

Inkluzivno ali vključujoče podjetništvo se torej usmerja na aktivno vključevanje ranljivejših skupin prebivalstva (npr. migrantov, žensk in mladih) v gospodarsko dejavnost z ustvarjanjem primernih delovnih mest; s tem ko ljudem pomagamo pridobiti spretnosti in delovne izkušnje, postanejo tudi bolj zaposljivi. Glavni namen je torej zagotoviti, da imajo vsi ljudje, ne glede na njihove osebne značilnosti in ozadje, priložnost za ustanovitve in vodenje lastnega podjetja.

V Inkubatorju, d. o. o., Sežana se zavedamo pomembnosti odgovarjanja na potrebe okolja, zato veliko časa posvetimo tudi inkluzivnemu in socialnemu podjetništvu. V ta namen smo lani v sodelovanju z Zvezo gluhih in naglušnih Slovenije ter Višjo strokovno šolo Sežana razvili Kreativni start-up program: Podjetniško šolo za osebe z izgubo slu-

ha. Gre za prvo tovrstno šolo v Sloveniji in Evropi, ki je prilagojena prav potrebam oseb z različno stopnjo izgube sluha. Pilotski projekt je bil razvit v sklopu programa LIAISE – Better Incubation v partnerstvu EBN – European Business and Innovation Centre Network, Impact Hub in EVPA.

Better Incubation je bil dvoletni program (2021–2022), katerega namen je bil spodbujati vključujoče in socialno podjetništvo v Evropi; osredotočal pa se je predvsem na pet najbolj ranljivih skupin prebivalstva: ženske, starejše, invalide, migrante in begunce ter mlade.

Naša Podjetniška šola za osebe z izgubo sluha je bila kot novost na področju socialnega podjetništva predstavljena na lanskoletnem EBN kongresu v Bruslju ter EBN Techcampu Better Incubation v Lipici, kot primer dobre prakse pa

je izpostavljena tudi v zborniku Better Incubation. Projekt je za svojo edinstvenost prejel nacionalno nagrado EEPA – Evropska nagrada za spodbujanje podjetništva za leto 2022 v kategoriji na področju Odgovorno in odprto podjetništvo. Letos pa se je inovacija uvrstila med finaliste za nagrado Feniks 2022, ki jo podeljuje Gospodarska zbornica Slovenije.

Tudi v letošnjem letu bomo ponovili izvedbo te podjetniške šole. Predvidoma bo potekala v drugi polovici junija ter prvi polovici julija, več informacij pa bo v prihodnjih mesecih na voljo na naši spletni strani ter na družbenih omrežjih (FB, LinkedIn).

Urška Mikuž

Kras in Brkini – 16. mesto na trajnostnem zemljevidu Slovenije

Leta 2021 je ORA Krasa in Brkinov za vse štiri občine (Sežana, Komen, Divača in Hrpelje - Kozina) prvič podala skupno vlogo za pridobitev trajnostnega znaka in konec leta prejela zlati znak v Zeleni shemi slovenskega turizma. V januarju 2023 je Konzorcij Slovenija Green pripravil primerjavo ocen destinacij v Zeleni shemi slovenskega turizma, pri kateri so bile upoštevane ocene 61 destinacij. Destinacija Kras in Brkini je v šestih kategorijah prejela povprečno oceno 8,8, kar jo je poneslo na 16. mesto na trajnostnem zemljevidu Slovenije. V kar treh kategorijah se je uvrstila med prvih pet mest:

- Narava in pokrajina: 1. mesto;
- Poslovanje turističnih podjetij: 4. mesto;
- Družbena klima: 5. mesto.

V obdobju do naslednjega ocenjevanja bo destinacija spremljala stanje na področjih, kjer je bila dobro ali zelo dobro ocenjena ter spremljala ukrepe za ohranitev tega oz. izboljšanje. Na področjih, kjer so bili destinaciji izdana priporočila oziroma je bila slabše ocenjena, pa bo uresničevala ukrepe iz akcijskega načrta za trajnostni razvoj turizma na destinaciji.

Katja Kralj,
ORA Krasa in Brkinov, d. o. o.



Kraška lepotica praznuje

Vilenica je ena najstarejših turističnih jam na svetu. Leži ob lokalni cesti Sežana–Lokev. Leta 1633 je dal lastnik grof Petač jamo v upravljanje lokavski župniji. Določil je tudi, da lahko župnija razpolaga z vsemi dohodki od ogledov jame, zato domačini štejejo, da je njihova jama turistično aktivna že skoraj 300 let. Jamo je leta 1778 obiskal slavn naravoslovec Balthasar Hacquet. Ohranjeni pa so tudi podatki o več kraljevskih obiskih: kralj Neaplja in Sicilije Ferdinand (1790), avstrijski cesarja Leopold II. (1790 in 1791) in Franc I. (1816) ter saški kralj Friderik II. (1836) itd.

Leta 1821 je slikar Peter Fendi na beneški razstavi prejel zlato medaljo (glavno nagrado) za sliko olja na platnu z motivom Vilenice, ki je domnevno prva umetniška slika kakšne jame na svetu. Že za časa Petačev so pričeli v jami prirejati jamska praznovanja, plese in veselice. Zadnji ples je bil leta 1841, zadnji jamski praznik



Litografija Plesna dvorana, Buttoraz Antonio, 1880, na podlagi slike, ki jo je naredil Giuseppe Rieger 1850, Slovene Caves & Karst pictured 1545 - 1914, Trevor Shaw, Alenka Čuk, Sl. 210, str. 160.



Risba Vilenica - Rdeča dvorana, Beduzzi 1748, Slovene Caves & Karst pictured 1545 - 1914, Trevor Shaw, Alenka Čuk, sl. 524 in sl. 525, str. 400.



pa leta 1895, ko so jamo razsvetlili s 1600 svečami. Tradicionalne veselice so domačini prirejali do leta 1920, ko so jih oblasti prepovedale.

Do sredine 19. stoletja je Vilenica slovela kot najlepša, največja in najbolj obiskana jama matičnega Krasa. Dolgo zapuščena je ponovno zaživela leta 1963, ko je skrb zanjo prevzelo Jamarsko društvo Sežana. Člani društva, ki ga sedaj že več kot tri desetletja vodi predsednik Jordan Guštin, so v svojem prostem času postopoma obnovili poti in uredili električno razsvetljavo. Za obiskovalce je Vilenica opremljena in osvetljena v dolžini 450 metrov in dosega globino 72 metrov. Jama je nekoč močno burila domišljijo obiskovalcev in domačini so verjeli, da v njej prebivajo dobre vile. Tako je Vilenica dobila svoje ime. O nastanku govori pripovedka Kako

je ratala jama Vilenica. V vhodnem delu so odkrili arheološke ostanke iz obdobja na prehodu med mlajšo kameno dobo in bronasto dobo.

Leta 1980 so začeli v jami prirejati večere slovenskih književnikov, od leta 1986 pa je v njej mednarodni literarni festival Vilenica – srečanje pesnikov in pisateljev Evrope. Na tej prireditvi podeljujejo mednarodno – srednjeevropsko nagrado za književnost vilenica, in sicer veliko nagrado vilenica in priznanje kristal Vilenice,

Sežanski jamarji bodo obeležili 390-letnico jamskega turizma in 60-letnico ponovnega odprtja Vilenice z več aktivnostmi, ki se bodo začele v maju in nadaljevale vse to leto.

Besedilo: Olga Knez
Slike: Peter Gedei

Predstavitev destinacije Kras in Brkini v tujini

V Območni razvojni agenciji Krasa in Brkinov sledimo strategiji in se aktivno predstavljamo na bližnjih tujih trgih. Sejemski nastopi so odlična priložnost za promocijo naših krajev, za neposredno nagovarjanje morebitnih obiskovalcev ter spoznavanje poslovnih partnerjev, ki Slovenijo vidijo kot vrhunsko agencijsko ponudbo za svoje stranke.

Sejem Special Journeys Amsterdam

Prvi letošnji sejem, ki smo se ga udeležili, je bil sejem Special Journeys Amsterdam. Njegov glavni namen je bila predstavitev 'posebnih' potovanj in destinacij, pri čemer je bil poudarek na izbrani kakovosti in ne na množičnem turizmu. Izkoristili smo tudi sejemski nastop na odru, kjer je strokovna vodja destinacije Katja Kralj doživeto in z videogradivom predstavila prednosti in posebnosti Krasa in Brkinov.

Sejem CMT za turizem in prosti čas v Stuttgartu

Po dveh letih premora je v Stuttgartu spet zaživel največji svetovni sejem CMT za turizem in prosti čas. Destinacija Kras in Brkini je svojo ponudbo predstavljala na vzporedni razstavi Fahrrad & Wander Reisen 2023, kjer smo s ponudbo aktivnega preživljanja prostega časa, kulinariko in ponudbo nastanitev nagovarjali obiskovalce na stojnici Outdoor Slovenia.



Nemški gost je za Slovenijo izjemno pomemben, zato se mu želimo približati s ponudbo z višjo dodano vrednostjo za vse dni v letu. Sejem je v prvih treh dneh doživel rekorden obisk.

Sejem Travel Budapest – UTAZAS

Sejem je eden največjih turističnih dogodkov na Madžarskem. Osrednja tema letošnjega sejma je bila trajnost v turizmu. Izpostavljeno je bilo zlasti zmanjševanje ekološkega odtisa, trajnost in družbena odgovornost – smernice, ki jim sledi destinacija Kras in Brkini. Na sejmskem prostoru nas je obiskal tudi veleposlanik dr. Marjanu Cencen.

F.f.e Munchen – sejem za prosti čas in potovanja

Februarja se je destinacija predstavljala na enem najbolj priljubljenih potrošniških sejmov v južni Nemčiji. Na sejmu, ki so v ospredje postavlja potovanje in rekreacijo, smo se predstavljali na stojnici Slovenia Outdoor, ki je skupaj z ostalimi ponudniki in destinacijami na stojnici Slovenske turistične organizacije zaokrožila pestro ponudbo Slovenije.

Besedilo: Marjeta Semolič

Slika: arhiv ORA Krasa in Brkinov, d. o. o.

Zlati medalji za Komarjeva džina na prestižnem tekmovanju v Londonu

Tina in Ivan Gerželj sta z majhne družinske kmetije Pr' Komarjevih iz Štorij, ki sega v leto 1850 in se ukvarja z meša-

nim kmetijstvom, predvsem z obdelavo trt, pridelavo zelenjave in Komarjevega džina, ki je destiliran iz kraških zelišč po

postopku london dry. Na prestižnem svetovnem tekmovanju World Gin awards v Londonu 23. februarja 2023 sta osvojila kar dve zlati medalji. Njihov gin je dobil zlato Country priznanje za najboljši džin v Sloveniji, pristni Komarjev džin A + je prav tako dobil zlato priznanje london dry gin.

Priznanji jima veliko pomenita, saj potrjujeta, da sta na pravi poti. Štorje sta ponesla na svetovni zemljevid najboljših džinov. Butični kraški kmetiji se tako odpirajo vrata v širni svet.

»Pri nas kuhamo žganje že od nekdaj. Imamo 80-litrski kotel, ki so ga naši predniki uporabljali še pod italijansko oblastjo in med 2. sv. vojno. Kotel smo obnovili. Džin pa sva začela variti po tečaju, ki ga je organizirala naša sovaščanka in zeliščarka Vera Lah z Matejem



Turinom,« razkrije učenje žganjekuhe Ivan. Razlika med brinjevcem in džinom je v tem, da brinjevec fermentira brinj – alkohol nastane iz sladkorja v brinovih jagodah. Za liter brinjevca rabimo dobrih 10 kg brinja. Pri kuhanju džina gre za parno destilacijo, kjer za liter džina porabimo le 10 dag brinovih jagod.

V zadnjih štirih letih sta se Ivan in Tina podala v raziskovanje destilacij in aromato. Tako je v steklenice pritekel njihov prvi Komarjev džin A +, narejen po metodi london dry. Odlikujejo ga kraška zelišča s kančkom mediteranskega pridiha. Odličen je za poletno osveži-

tev s tonikom, ki mu poudari nežne note. »Komarjev medeni džin B + je najina letošnja novost. Osnovni Komarjev A + gin sva oplemenitila z domačim kraškim medom ter nekaterimi kraškimi zelišči. Rezultat je sladko-medeni okus džina, ki je ravno pravšnji za razvajanja,« še dodaja Ivan.

Do Londona sta prišla postopoma. Osvajala sta vidna priznanja na Gin Brin festivalu v Dutovljah v organizaciji Razvojnega društva na Placu, nato še na ocenjevanju džinov na festivalu džinov Pivola v Mariboru, na Ptuj in v Ljubljani. Na Gin Brinu sta v kategoriji džinov

london dry s Komarjevim ginom prejela srebrno medaljo. V kategoriji destiliranih džinov, s staranim džinom, sta prejela zlato medaljo, v kategoriji likerjev na osnovi džina pa srebrno medaljo za Medeni gin. Tako sta zbrala dovolj poguma, da svoj džin pošljeta še na svetovno ocenjevanje v London in uvrstila sta se med najboljše pridelovalce džina na svetu. Iskrene čestitke!

Besedilo in slika: Olga Knez

Četrto brkinsko ocenjevanje salam in klobas

Vaška skupnost Orehek pri Materiji je letos organizirala že četrto tradicionalno ocenjevanje klobas in salam. Strokovna komisija je pod vodstvom Srečka Horvata iz sežanske Kmetijske svetovalne službe, ocenila 32 vzorcev, od tega 27 klobas in pet salam.

Hrpeljsko - kozinska županja Saša Likavec Svetelšek in predstavnik vaše skupnosti Orehek Rok Vatovec sta na

zaključni slovesnosti 17. marca 2023 podelila priznanja ter čestitala zmagovalcem Robertu Miliču iz Skopega za najboljšo salamo in domačinu Jožetu Vatovcu za najboljšo klobaso. Kot je povedal Rok Vatovec, so domačini presenečeni nad kakovostjo klobas in salam, ki so jih ocenjevali po dveh letih premora. Ocenjevanja so priložnost za dvig kakovosti suhomesnatih izdelkov, saj so pridelovalci odpravili napake in povečali kakovost suhomesnatih izdelkov tudi na račun kakovostnejšega mesa. Strokovno komisijo so sestavljali: Srečko Horvat (predsednik), Milena Štolfa in dr. Karmen Bizjak Bat (vsi kmetijski svetovalci), Rok Valenčič in predstavniki občine (Ester Renko, Silvo Žnebelj in Peter Puc). Komisija je ocenjevala po 20-točkovnem sistemu. Podelili so 14 zlatih, devet srebrnih in sedem bronastih priznanj.

Pri salamah je zmagal vzorec Roberta Miliča iz Skopega, v številnejši konku-

renci klobas pa je slavil vzorec brkinske klobase Jožeta Vatovca iz Orehka pri Materiji, ki se domačega ocenjevanja udeležuje že od samega začetka.

»Za izdelavo salame sem uporabil svinjsko meso in delal po domači recepturi iz Kazelj, kjer sem doma in so me že v mojem otroštvu, ko sem prašiča ob zakolu držal za rep, stari kraški mesarji učili, kako narediti dobre salame. Prašiče kupujem v okolici Bizeljskega. Meso očistimo, slanino narežemo na kocke ter dodamo začimbe (sol, poper, česen) in malo dišav (rožmarin, lovor). Sušim najprej v suhem prostoru, nato salame nesem v klet na vlago, ki ustreza salamom. Salame dnevno pregledujem,« pove Milič, ki je bil letos že drugič na ocenjevanju, sicer pa daje svoje suhomesnate izdelke na ocenjevanja v bližnje kraje.

Besedilo in slika: Olga Knez



Oddaja zbirnih vlog za kmetovalce v letu 2023

(od 31. marca do 10. julija 2023)

V petek, 31. marca 2023, se je začela letošnja kampanja izpolnjevanja in oddaje zbirnih vlog, ki se od lanske precej razlikuje, saj sledijo številnim novostim iz novega strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027.

Vloge morajo upravičenci oddati do 10. julija 2023, razen zahtevka za podintervencijo Dobrobit živali – drobnica, za katero je rok oddaje najpozneje do 5. maja 2023. Izjema je tudi pri posebnih kulturah, kjer je rok za oddajo zbirne vloge 30. junij 2023. Zamudnega roka več ni. Prav tako je zaradi uvedbe sistema za spremljanje površin mogoče zah-

tevkke za površinske intervencije (vse, razen operacije KOPOP_BK 6 - Ohranjanje mejic) spremeniti, dopolniti ali umakniti po 10. juliju, vendar pod določenimi pogoji. Nosilci kmetijskih gospodarstev bodo morali vloge oddati elektronsko.

Pravila pogojenosti

Pomembna novost strateškega načrta je t. i. pogojenost. Gre za nabor obveznih pravil oz. standardov, ki so bili do sedaj poznani pod nazivom navzkrižna skladnost in je ravno tako razdeljena na dva sklopa: dobro kmetijsko in okoljsko stanje zemljišč (DKOP) z devetimi standardi in na predpisane zahte-

ve ravnanja (PZR) z enajstimi standardi.

Predvideno je tudi, da se povečajo odstotki znižanj za upravne sankcije pri veliki resnosti namernih kršitev, vključno s popravljivimi in stalnimi posledicami kršitev. To pomeni, da bodo v prihodnje hude in očitno namerne kršitve zakonodaje, ki je del pogojenosti, sankcionirane strožje (tudi 100 %, torej brez izplačila vseh intervencij, ki se uveljavljajo za izbrano leto).

Prejemniki sredstev za obnovo vinogradov so do izteka triletnega obdobja po letu prejema plačila še naprej zavezanci za navzkrižno skladnost. Če poleg obnove vinogradov uveljavljajo še kate-

ro od naštetih intervencij, so poleg tega še zavezanici za pogojenost.

Neposredna plačila

1. Osnovna dohodkovna podpora za trajnostnost – ODPT;

2. Dopolnilna prerazporeditvena dohodkovna podpora za trajnostnost – DPDPT;

3. Vezane dohodkovne podpore:

- za rejo drobnice;
- za rejo govede;
- za krave dojilje;
- za mleko v gorskih območjih;
- za beljakovinske rastline.

4. Sheme za podnebje in okolje:

- Ekstenzivno travinje – EKST;
- Tradicionalna raba travinja – TRT;
- Gnojenje z organskimi gnojili z majhnimi izpusti v zrak – NIZI;
- Naknadni posevki in podsevky – NPP;
- Ozelenitev ornih površin prek zime – ZEL;
- Konzervirajoča obdelava tal – KONZ;
- Zaplate neposejanih tal za poljskega škrlanca – POŠK;
- Varstvo gnezd pribe – VGP;
- Uporaba le organskih gnojil za zagotavljanje dušika v trajnih nasadih – OGNTN;
- Ohranjanje biotske raznovrstnosti v trajnih nasadih – BIORAZTN;

5. Dopolnilna dohodkovna podpora za mlade kmete.

S 1. januarjem 2023 prenehajo veljati plačilne pravice, ki so bile pridobljene na podlagi sheme osnovnega plačila v skladu z Uredbo 1307/2013/EU in Uredbo o shemah neposrednih plačil (Uradni list RS, št. 2/15, 13/15, 30/15, 103/15, 36/16, 84/16, 23/17, 5/18, 10/19, 7/20, 78/20, 3/21, 67/21, 197/21 in 53/22), s čimer ugasnejo vse pravice iz tega naslova.

Kmetijsko okoljska podnebna plačila

Tudi v prihodnje se bodo kmetje lahko vključili v izvajanje večletnih, zahtevnejših, nadstandardnih sonaravnih kmetijskih praks, ki prispevajo k blaženju in prilagajanju podnebnim spremembam ter k varovanju naravnih virov (voda, tla, zrak) in biotske raznovrstnosti. V obdobju 2023–2027 se bodo izvajale tri KOPOP intervencije s skupno 31 operacijami:

- Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila – podnebne spremembe (KOPOP_PS), ki je novost in se nanaša na analizo krme in računanje krmnih obrokov za govedo, prašiče pitance in drobnico;

- Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila – naravni viri (KOPOP_NV), ki prinaša dosedanje operacije v prenovljeni obliki ter tudi nove operacije, kot npr. za integrirano pridelavo, za seneno prirejo;

- Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila – biotska raznovrstnost in krajina (KOPOP_BK), ki ravno tako vključuje obstoječe in nove operacije, pri čemer je ena operacija upravljavsko-rezultatska in ena operacija rezultatska.

Biotično varstvo rastlin

Nova intervencija Biotično varstvo rastlin spodbuja zatiranje škodljivih organizmov in bolezni z nizkimi vnosi kemičnih fitofarmaceutskih sredstev.

Ekološko kmetovanje in Ekološko čebelarjenje

Pomembna gradnika okoljsko naravnane kmetijske politike sta še naprej Plačilo za ekološko kmetovanje in Plačilo za ekološko čebelarjenje, kjer je novost oblika izplačila s spodbujanjem naravi prijaznega načina kmetovanja, posredno pa spodbujanjem tudi povečanja obsega tržne ekološke pridelave in pridelave, kar je pomembno tudi z vidika povpraševanja po lokalno proizvedenih ekoloških proizvodih.

Dobro živali (prašiči, perutnina, govedo, drobnica, konji)

V prihodnje se nadaljuje s podpiranjem nadstandardnih praks za dobro živali. Uvajajo se določene spremembe obstoječih intervencij za prašiče, govedo in drobnico ter hkrati vključujejo nova področja, kot je dobro živali za konje, z letom 2024 pa tudi za perutnino.

Lokalne pasme in sorte

Intervencija Lokalne pasme in sorte, ki spodbuja ohranjanje genskih virov, in sicer avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali in lokalnih sort, ki jim grozi prenehanje reje oz. genska erozija, ni novost, se pa po novem izvaja kot samostojna intervencija izven KOPOP intervencij.

Plačilo OMD

V letu 2023 je predvideno, da se bo plačilo OMD izvajalo v okviru Programa razvoja podeželja 2014–2020. Posledično bodo morali upravičenci do plačila OMD v letu 2023 upoštevati navzkrižno skladnost, kot je veljala za leto 2022, torej tudi zahteve, vezane na živali, ki jih po novem ni v pogojenosti. Prav tako bo kot pogoj za dodelitev plačila OMD veljal pogoj aktivnega kmeta po pravilih za leto 2022. Če pa za leto uveljavljajo hkrati tudi neposredna plačila, pa mo-



raje izpolnjevati tudi pogoj aktivnega kmeta tudi po novih pravilih. Na to morajo biti pozorni nosilci KMG, ki presegajo prag 5.000 EUR prejetih neposrednih plačil za leto 2022, medtem ko so zaradi poenostavitve vsi drugi nosilci KMG tako po novih kot starih pravilih aktivnega kmeta avtomatično šteti za aktivne kmete.

Prenos obveznosti iz Programa razvoja podeželja 2014–2020 v Strateški načrt 2023–2027

Izvajanje obveznosti ukrepov kmetijsko-okoljska-podnebna-plačila (ukrep KOPOP M10) in ekološko kmetovanje (ukrep EK M11) iz Programa razvoja podeželja 2014–2020, prevzetih v letih 2019 in 2020, ki se zaključijo z letom 2023 oz. 2024, se bo preneslo v Strateški načrt 2023–2027. Zato se le-te prilagodijo novemu pravnemu okviru Uredbe (EU) št. 2021/2115 za programsko obdobje 2023–2027.

Navodila za uveljavljanje intervencij iz Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027

Več informacij lahko najdete na:

- Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (<https://www.kgzs.si/zbirne-vloge>);
- Spletni podstrani SKP intervencije (<https://skp.si/skupna-kmetijska-politika-2023-2027/intervencije-skp>);
- Agenciji RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (<https://www.gov.si/zbirke/storitve/oddaja-zbirne-vloge-za-leto-2023/>) ter
- Kmetijsko svetovalni službi.

(Povzetek – KGZS)

Pomembno: Preden se naročite na vnos zbirne vloge, svetujemo, da preverite, ali imate urejene GERK-e.

Besedilo in slika: Milena Štolfa

Podelitev priznanj naj športnicam, športnikom in klubom Krasa in Brkinov za leto 2022

V dolgem obdobju koronskih ukrepov je bilo potrebno tudi na področju športa združiti vse sile in iskati inovativne rešitve vadbe in aktivnosti, ki so ustrezale varovanju zdravja in hkrati omogočale nadaljevanje dejavnosti. Tudi nedovoljeno druženje je prineslo nov in svojevrsten način nadaljevanja in ohranjanja našega skupnega projekta, poimenovanega Športnik Krasa in Brkinov. Kljub težavam in oviram smo organizatorji Občina Divača, Občina Hrpelje - Kozina, Občina Komen, Občina Sežana, Športna zveza Komen, Športna zveza občine Hrpelje - Kozina, Športna zveza občine Sežana v tem času uspešno izpeljali podelitve priznanj najboljšim. Ponosni smo, da se je projekt neovirano izvajal in tako dosegel zavidljivo kontinuiteto.

Letos je končno spet napočil čas, ko smo lahko osrednjo slovesno prireditev izpeljali tako, kot se za take prireditve spodobi.

Polna dvorana Kosovelovega doma v Sežani je dokaz, da smo vsi, športniki, športni navdušenci, podporniki športnih dejavnosti, skratk vsi, ki smo kakor koli povezani s športom na območju štirih sosednjih občin, navdušeno pričaka-



li ponovni zagon kolesja tega projekta s kulturno-športno prireditvijo. V Sežani je zopet zasijal 'praznik športa' s podelitvijo priznanj najboljšim. Letošnja skupna prireditev je bila namenjena tudi obeležitvi desete obletnice poteka skupnega projekta, ki je zaradi znanih razmer nismo mogli slovesno praznovati.

Strokovna komisija, ki so jo sestavljali predstavniki vseh štirih občin, je tudi letos imela težko delo in je izbirala med številnimi prispelimi predlogi ter izbrala najboljše med najboljšimi. V več primerih je bila potrebna presoja rezultatov v otenkih, saj je veliko predlogov mejilo v tesnem sorazmerju. Znova je bilo dokazano, da šport širi in bogati kompe-

tence in vrednote, povezuje in združuje športnice in športnike ter vse, ki se jih področja športa kakor koli dotika.

Priznanja so najboljšim posameznikom in klubom podelili županji in župana naših občin. Prireditev pa že od vsega začetka povezuje naš nepogrešljiv športni komentator in moderator Miha Penko.

Letošnja prireditev Športnik Krasa in Brkinov za leto 2022 je bila tematsko prepletena z zgodovino športa v lokalnem okolju in je obeležila stoletnico Nogometnega kluba Tabor Sežana. Stoletnica ustanovitve, ki jo klub beleži v letošnjem letu. Stoletnica zagotovo pomeni velik mejnik, na katerega smo lahko upravičeno ponosni vsi. Priča o bogati zgodovini športa na Krasu in v Brkinih in pomembni poti prodora v širše okolje. Tudi zato je bil več kot upravičen naziv Naj kluba podeljen omenjenemu klubu.

Župan Občine Sežana, gostitelj letošnje prireditve, Andrej Sila je poleg prisrčne dobrodošlice v nagovoru poudaril pomen podpore udejstvovanju v športu, sodelovanju ter vrednotam, ki izhajajo iz te dejavnosti. Izpostavil je pomen dela in prizadevanj vseh športnikov, njihovih dosežkov in njihovega predstavljanja lokalnega okolja v širšem prostoru.

Predsednik Športne zveze občine Sežana Matej Glavina pa je v nagovoru izpostavil pomen skupne prireditve, ki uspe združiti tako številne športnike in športne navdušence.

Prireditev so z zelo izvirnimi in nadvse zanimivimi točkami popestrili nastopi mladih nogometašev.

NK Tabor Sežana, akrobati Flipping Art in glasbenika Tino in Kristina. Preplet športa in kulture je ponovno dokazal, kako se lahko s prepletanjem vezi različnega ustvarjanja stke čudovito sodelovanje.



Veronika žvanut, naj športnica



NK Tabor Sežana, naj športni klub



Lina Funa, najperspektivnejša športnica



Marko Švara, naj športnik

Izpostaviti je potrebno še en mejnik, ki zagotovo zasluži pomembno mesto. Na prireditvi je bila po dolgem, dolgem času podeljena tudi častna listina. Prejel jo je Marijan Suša iz Sežane. Komisija je ugotovila in soglasno presodila, da je športna pot Marijana pušča v širšem okolju tako bogate sledi in sadove dela, da zasluži posebno mesto. Priznanje je le skromen poklon za dolgoletno pot, ki jo prepleta šport v najširšem pomenu besede. Dvorana se je tej častni zgodovini poklonila z mogočnim aplavzom in iskreno zahvalo vseh generacij pa tudi zagotovo v imenu tistih, ki so bili Marijanovi sopotniki.

Poseben poklon z jubilejnim priznanjem pa je bil posebej slovesno namenjen še enemu zaslužnemu športniku, in sicer Niku Zadniku za desetletno koordiniranje, moderiranje in vodenje projekta Športnik Krasa in Brkinov. Njegova sled pušča globoko in neprecenljivo pot tega projekta v iskrenosti, predanosti, strokovnosti in srčnem odnosu.

Prejemniki priznanj in plaket za leto 2022:

- ČASTNA LISTINA: Marijan Suša
- NAJ ŠPORTNICA KRASA IN BRKINOV za leto 2022: Veronika Žvanut
- NAJ ŠPORTNIK KRASA IN BRKINOV za leto 2022: Marko Švara
- NAJ ŠPORTNI KLUB KRASA IN BRKINOV za leto 2022: NK Tabor Sežana
- NAJPERSPEKTIVNEJŠI MLAD ŠPORTNIK/ŠPORTNICA KRASA IN BRKINOV za leto 2022: Lina Funa
- PRIZNANJE ŠPORTNIK KRASA IN BRKINOV za leto 2022: Teja Gulič, KK Samurai Sežana, Moška Ekipa Agrochem Hrast Kobjeglava, Simon Strnad
- PLAKETA ZA NAJBOLJŠE ŠPORTNE DOSEŽKE KRASA IN BRKINOV 2022: Martin Zdauc, Gašper Povh, Jože Čeper, Jan Luxa
- PRIZNANJE ZA NAJBOLJŠE ŠPORTNE DOSEŽKE MLADIH NA PODROČJU KRASA IN BRKINOV za leto 2022:

Mladinska ekipa U-19 NK Tabor Sežana, Tim Mahne Vatovec, Nik Trobec, Mladinski pogon KK Sežana, Angelina Spera, Črt Pfeifer, Živa Pfeifer, Tija Kocjan, Tinkara Čebulec, Ekipa starejših deklic A Jadran Bluemarin, Pija Miklavac, Žana Gomizelj Leja Kavčič, Hip Hop produkcija Be Funky, Tadej Maver Guštin

- JUBILEJNA BRONASTA PLAKETA

Andrej Prunk, Niko Zadnik

- JUBILEJNA SREBRNA PLAKETA

ŠD Kraški tekači, Športno rekreacijsko društvo Vrhpolje

- JUBILEJNA ZLATA PLAKETA

Mirjam Frankovič Franetič, NK Komen Balinarski klub Hrast Kobjeglava-Tupelčič Dejan Stančič

VSEM ISKRENE ČESTITKE.

Matej Glavina

Slike: Kristjan Stepančič

Tabor Lokev slavil v zimski balinarski ligi 2022/23

Balinarski klub Skala in balinarski klub Pliskovica sta organizirala Zimsko balinarsko ligo Sežana 2022/23. Po treh letih premora zaradi epidemije COVID-19 smo ponovno organizirali in uspešno izpeljali Zimsko balinarsko ligo. V ligi je sodelovalo šest ekip, pet iz Slovenije in ekipa iz zamejstva. Zanimivi dvoboji so od sredine decembra 2022 potekali v balinarski dvorani Darka Guština v Sežani. Tekmovanje se je odvijalo po dvokrožnem ligaškem sistemu in razporedu, ki se je zaključilo z zaključnim turnirjem najboljših štirih ekip iz rednega dela.

Vsa srečanja so bila odigrana v špor-

tnem duhu fair playja. Cilji lige so tudi druženje, rekreacija in promocija športnega balinanja.

V nedeljski zaključni turnir so se uvrstile ekipe: Tabor Lokev, Pliskovica, Zgonik, Skala Sežana.

V velikem finalu so balinarji Tabora Lokev po razigravanju premagali Zgonik z 2 : 1, kajti srečanje se je končalo z rezultatom 4 : 4. Pliskovica je bila boljša od Skale in je zasedla tretje mesto.

V odlični organizaciji si je ligo ogledalo veliko balinarskih navdušencev. Pokale za najboljše, ki jih je prispeval Zavod za Šport Sežana, je podelil predsednik

balinarskega kluba Skala Sežana Ervin Ozbič.

Ob tej priložnosti se zahvaljujem se Zavodu za Šport Sežana, Balinarskemu klubu Pliskovica ter Alešu Žerjalu za odlično sodelovanje pri organizaciji in vodenju lige. Rad bi se zahvalil tudi vzdrževalcem Zavoda za Šport Sežana pri pripravi igrišč.

Vsem ekipam se zahvaljujem za sodelovanje v zimski ligi in srčno upam, da se vidimo ponovno v zimski ligi 2023/24.

Zaključni turnir:

Polfinale:

Tabor Lokev – Skala (6 : 2)

Pliskovica – Zgonik (2 : 8)

Za 1. mesto:

Tabor Lokev – Zgonik ((4 : 4) (2 : 1) - razigravanje)

Za 3. mesto:

Pliskovica – Skala (6 : 2)

Končni vrstni red: Tabor Lokev, Zgonik, Pliskovica, Skala Sežana, Upokojenec, Repentabor

Besedilo: Ervin Ozbič

Slika: Eneja Ozbič Primc



Zlati kolajni za sežanski atletinji

Atletika, kraljica športa, ima korenine še v času pred našim štetjem, ko so potekale antične olimpijske igre. V Sežani so se treningi atletike pričeli leta 2013 in v teh desetih letih so iz vrst trenerke Saše Prokofjev prihajali športniki, ki so posegali po medaljah in odličnih uvrstitvah tako na državni kot mednarodni ravni, njeni bivši atleti pa še vedno brnijo dosežene rekorde.

V zimski sezoni in dvoranskih tekmah so letos sodelovali atleti mlajših kategorij, in sicer letnik 2010 in 2011, ima pa Sežana tudi državno prvakinja v kategoriji U 16.

V marcu si je zlato medaljo med deklicami letnika 2011 pritekla Lana Pajer, ki je za stotinko premagala konkurenco in odnesla naslov državne prvakinja na 60 metrov med deklicami 2011. Tekmovanja, ki je potekalo 11. marca 2023 v Ljubljani, so se udeležili štirje sežanski atleti, in sicer poleg zlate Lane še Zala Spetič, Monika Kocina in Jakob Gerželj.



Iz Zagreba pa se je na državnem tekmovanju pionirjev in pionirk do 16. leta vrnila z zlato medaljo Živa Pfeifer in si tako pridobila naslov državne prvakinja na 300 metrov. Na februarški tekmi je bila edina sežanska predstavnica.

Atleti športnega društva Hopla Sežana se sedaj že pripravljajo na poletno sezono, ki s tekmami pričneja v maju, pred tem pa se bodo udeležili tudi intenziv-



nih priprav v Medulinu, kjer se srečujejo tudi z atleti iz ostalih slovenskih klubov. Po uspehih na zimskih dvoranskih tekmovanjih ciljajo na medalje tudi na poletnih prvenstvih in mitingih.

Besedilo: Marjeta Škrlj

Sliki: Saša Prokofjev in Peter Kastelic

Rončel in Kavčič uspešna v Avstriji

Simon Rončel in David Kavčič, člana ŠD Gas Kras, sta uspešno začela letošnjo tekmovalno sezono v reliju. 17. in 18. marca sta se udeležila tekmovanja na avstrijskem Koroškem. Rally Rebenland v okolici Lučan (Lautschach) sta zaključila na 5. mestu v razredu RC4 in kot 19. v generalni razvrstitvi. Prvič sta sedela v novem avtomobilu Peugeot 208 Rally4.

Reli je bil zahteven in naporen, že v petek popoldan so posadke odpeljale sedem hitrostnih preizkušenj, še devet pa jih je bilo na vrsti v soboto. Ceste so bile močno popeskane in zelo zahtevne

za vožnjo, zato sta Simon in David pričela nekoliko previdneje. A sta hitro ujela ritem, zaostanki za vodilnimi pa niso bili veliki. Prvi dan sta zaključila na 5. mestu v razredu RC4 z dvema minutama in pol zaostanka za prvouvrščeno posadko. Tudi sobotni del sta odpeljala v enakem ritmu in uvrstitev zadržala uvrstitev v svojem razredu, skupno pa sta se povzpela še nekaj mest višje. Ob tem velja poudariti, da sta za tretjim mestom, ki ga je zasedel izkušen domačin, zaostala manj kot minuto.

Vseeno pa sta se nastopa, kjer sta s

sovoznikom preizkusila tudi nekoliko drugačen sistem zapiskov, lotila z veliko spoštovanja, kot je po prespani noči povedal Simon Rončel: »Ja, res je, prišla sva na neznan teren z novim avtomobilom in na začetku sem imel velike oči kot kakšen otrok. Predvsem se v Avstriji veliko bolj seka, krajša zavoje, kot pri nas, zato je na cesti ogromno peska. Tako zelo hitro pride do napake, pri tem pa je najin letošnji dirkalnik veliko bolj agresiven kot lanski. Zato sem zelo pazil na začetku, potem pa je šlo z vsakim kilometrom bolje. V cilju sva bila z doseženim zelo zadovoljna, avtomobil pa je deloval brezhibno. Lepa izkušnja, pa še veliko smo se naučili.«

Krstni nastop v regijskem pokalu Mitropa je za posadko ŠD Gas Kras zdaj arhiviran, pogled pa že sega naprej. Tudi na drugo dirko bosta Simon in David odpotovala v Avstrijo, ko se bosta sredi aprila udeležila relija Lavanttal. Tekmovanje v Labotski dolini je v preteklosti štel tudi za naše državno prvenstvo, pogoji, na katere bosta naletela, pa so podobni tem na prvem reliju. V ekipi so optimistično razpoloženi.

Besedilo in slika: Paolo Zanutto





Zmagovalci:

POLMARATON (moški)

1. BEČAN, Timotej: 1:10:48
2. LAVRENCIČ, Urban: 1:13:05
3. DONEY, Thomas: 1:13:20

POLMARATON (ženske)

1. MAKLIN, Neža: 1:26:11
2. BORG, Chiara: 1:27:34
3. GORJANC, Nika Blažka: 1:33:51

KRAŠKA 10ka (moški)

1. MAKOVEC, Aljaž: 0:32:05
2. ROZMAN, Uroš: 0:32:43
3. TRČEK, Jan: 0:34:13

KRAŠKA 10ka (ženske)

1. KRŠINAR, Neja: 0:35:07
2. AMERŠEK, Kim: 0:38:29
3. KRMELJ, Petra: 0:40:33

KLANČARJEVIH 6 (moški)

1. SLEMENŠEK, David: 0:24:20
2. KOVAČIČ, Jurij: 0:24:37
3. SLEMENŠEK, Urban: 0:25:06

KLANČARJEVIH 6 (ženske)

1. GOMIZELJ, Lana: 0:27:53
2. STRNAD KOS, Petra: 0:28:49
3. VRABEC, Nika: 0:32:00



Mali kraški maraton 2023

Prva pomladna nedelja že tradicionalno na Kras privabi veliko število tekačev. Prireditev, ki se je pred 23 leti začela na osnovi prijateljstva in druženja, a s kančkom tekmovalnosti, je vsa leta zadržala svoje bistvo in je ravno pri tem prepoznavna s strani slehernega slovenskega tekača.

Mali kraški maraton, že enaindvajseti po vrsti, z dveletnim premorom (kovidni časi) je bil poleg lepega vremena poln pozitivne energije, veselja in smeha. Na startni strel je ob 11. uri ob fantastičnem vzdušju je čakalo več kot 1.000 tekačev in tekačic, ki so se podali na šest, deset in 21 kilometrov dolgo krožno traso.

Že ob 9.30 je za pravo navdušenje poskrbelo 700 otrok, ki so čakali na svoj start. Otroci vse od vrtca pa do devetega razreda so se borili na štirih različnih razdaljah Lipiških tekov in prav vsi so v

cilju dobili medaljo, saj so bili vsi zmagovalci. Letošnja novost je bil tek mladih, na katerega se je podalo kar nekaj dijakov in dijakinj.

Tudi pohodniki so se ob 10.30 podali na osem kilometrov dolg voden pohod z vodniki iz Planinskega društva Sežana. V izvedbo maratona je bilo vključenih 300 prostovoljcev, med katerimi so bili dijaki in dijakinje Šolskega centra Srečka Kosovela Sežana in varovanci Varstveno delovnega centra Sežana, Kmetije Brinjevka, Društva Vezi, Doma na Krasu ter lokalna športna in ostala društva, vaščani Orleka in posamezniki iz Sežane in drugih krajev Slovenije in Italije, ki so s svojim delom in srčnostjo soustvarjali dogodek.

Besedilo: Matej Glavina
Slike: Sportida





Dekliška odbojka na Krasu

Nov športni klub v Sežani! Naš namen je oživiti odbojko na Krasu in začeti trenirati deklice v Sežani in Dutovljah,



seveda bomo poskrbeli tudi za rekreativce. Pogosto slišan moto Od ideje do uresničitve nam predstavlja vodilo in letos začnemo z novo zgodbo na našem prostoru ter verjamemo, da bo več kot uspešna. Dejstvo, da odbojke kot izvenosnovnošolske in srednješolske dejavnosti za dekleta na področju Krasa ni že več kot dve desetletji, je porodilo idejo ... Povezale smo se tri motivirane ženske, ki nas družijo velika ljubezen do tega športa, in ustanovile športno društvo Odbojarski klub Sežana. Namen našega društva je vzpodbujati in organizirati športne aktivnosti, gojiti vrednote odbojke kot kolektivne tekmovalne in rekreacijske igre ter jo razširiti med ljudi, ob tem pa krepiti delovno, športno in moralno kakovost igralcev ter trenerjev. Cilj kluba je vzgoja zdravega in ustvarjalnega življenja, koristno preživljanje prostega časa ter skladen psi-



hosocialni razvoj mladih. Naše sanje so velike – članske tekme ženske odbojke v Sežani, mogoče že v bližnji prihodnosti, a smo šele na začetku.

Besedilo: Nataša Bajt Mugoša, Klaudija Jelenko Gabrič, Majda Čičić
Slika: arhiv Odbojarskega kluba Sežana

Poskokčev tečaj rolanja

Toplejši dnevi se bližajo in čas je za zunanje Poskokčeve aktivnosti. Vaditelji bodo morali počasi obuti rolarje in se pripraviti na tečaj rolanja za otroke. Rolanje je šport, ki postaja vse bolj priljubljen med vsemi starostnimi skupinami. Gre za aktivnost, ki združuje gibanje, zabavo, izboljšuje koordinacijo in ravnotežje. Čeprav je sprva rolanje videti precej zahtevno, pa se z nekaj vaje in pravega usmerjanja, ki ga pri Poskokcu nudimo, hitro naučimo pravilnega zaviranja, padanja, zavijanja, sestopanja in drugih osnov ter napredujemo v bolj

zahtevne trike in tehnike. Če razmišljate o vstopu svojega otroka v svet rolanja ali pa bi radi njihovo znanje še izboljšali, je tečaj rolanja pri Poskokcu prava izbira. Naš tečaj je namenjen otrokom od 4. do 12. leta starosti in je primeren za popolne začetnike kot tudi za nadaljevalce. Z izvajanjem tečaja pričnemo v tednu od 9. maja 2023 dvakrat tedensko v popoldanskih urah. Več o tečaju in prijavi si lahko preberete na www.poskokec.si.

Besedilo: Nicol Likar
Slika: arhiv društva



Poskokčeva šola tenisa



Prihajajo toplejši dnevi, kar pomeni, da bomo kmalu začeli s prvimi uricami Poskokčeve šole tenisa. Tenis je pri otrocih priljubljena aktivnost, ki jim omogoča, da razvijejo vzdržljivost, koordinacijo, moč, hitrost, reakcijske sposobnosti in splošno spretnost. Prav tako pa ima pozitivne učinke iz psihološkega pogleda, predvsem na motivacijo in vztrajnost. Tenis otrokom omogoča tudi pridobivanje socialnih veščin in zavezanosti k dosežku ciljev. Na Poskokčevi šoli tenisa se bomo

seznanili z osnovnimi tenišskimi udarci, izpopolnjevali njihovo tehniko, se učili teniških pravil in obnašanja na igrišču. Namenjena je otrokom od 4. do 12. leta starosti. Program bomo izvajali dvakrat na teden v popoldanskih urah. S prvo urico tenisa bomo začeli v sredo, 10. maja 2023. Več o programu in prijavi na Poskokčevo šolo tenisa najdete na spletni strani www.poskokec.si.

Besedilo: Nicol Likar
Slike arhiv društva

Obeležitev slovenskega kulturnega praznika v Domu na Krasu

V začetku februarja so v avli Doma na Krasu postavili panoje z besedilom Povednega moža z ilustracijami in portretom Franceta Prešerna, ki ga je naslikal stanovalec. To je bil uvod na pripravo proslave ob dnevu slovenskega kulturnega praznika, ki so jo stanovalci Doma na Krasu v priredili v dopoldanskem času dan prej.

Najprej je iz zvočnikov zadonela Prešernova Zdravljica, ki jo izvaja Lačni Franc, nato pa sta Stanislava Kiseljak in Vilhelm Tomislav prebrala nekaj Prešernovih pesmi, medtem ko je Miran Možina prebiral lastne pesmi. Program je povezoval Gregor Benedik tako, da so se s svojim znanjem o Prešernu preizkusili tudi v občinstvu. Stanovalci so vse nastopajoče nagradili z aplavzom.

Sledila je pogostitev s keksi.

Besedilo in sliki: Ludvika Foški



Sodelovanje med skupino Svobodne duše iz Doma na Krasu in VDC Sežana se nadaljuje



V torek, 14. februarja, ravno na valentino, se je skupina za samopomoč Svobodne duše iz Doma na Krasu iz Dutovelj predstavila stanovalcem VDC Sežana s svojimi prispevki, ki so jih napisali lani v okviru Dnevov evropske kulturne dediščine na temo Vztrajnost. Vsak od članov skupine: Ema F., Ivica K., Veronika M., Nina F., Dean D., Cveto P. in Iztok Š. so prebrali po dva svoja članka. Za uvod in med sklopi je za glasbeno spremljavo zaigral na kitaro Samo V. Spremljali sta jih mentorici Ivanka V. in Ludvika F.

To medsebojno druženje, ki vsem popestri dan, traja že vrsto let. Letos so se stanovalci članom skupine Svobodne duše poleg aplavza zahvalili z ročno izdelanimi rdečimi srčki napolnjenimi s sivko in napisom: Hvala.

Besedilo in slika: Ludvika Foški

Praznovanje dneva žena v Domu na Krasu v Sežani

Pred osmim marcem, dnevom žena, smo se v stanovanjskih skupinah v Sežani dogovorili, da bomo ta dan primerno obeležili. Stanovalci smo ob pomoči zaposlenih spekli piškote in marmorni kolač, moški stanovalci pa so šli nabirat zvončke.

Na dogovorjeni dan smo se vse ženske predstavnice iz vseh stanovanjskih enot iz Sežane zbrale v hiši na Kettejevi ulici, se podružile ob kavi in dobrotah, ki smo jih spekli. Stanovalci so nam izročili šopke rožic. Ob tej priložnosti nam je Igor tudi igral na harmoniko, vsi pa smo zraven še veselo zapeli.

Besedilo in slika: Ivica Korenčan



Poklon ženskam, materam in očetom v Domu na Krasu

V petek, 24. marca 2023, so v Domu na Krasu v Dutovljah obeležili materinski dan, ki so ga združili z 8. marcem, dnevom žena, in očetov dan, ki je na praznik vseh Jožetov, Jožic, Jožefov, Jožef ...

V uvodu je stanovalec Gregor B. povedal nekaj besed o teh treh 'praznikih' - kje, kdaj in zakaj so se začeli praznovati, nato pa je sledil kulturni program. V njem je sodeloval domski pevski zbor Kraška burja pod vodstvom Karmen O. in Sare Č. Stanislava K., Tomislav V., Ema F., Gregor B. in Miran Možina pa so recitali pesmi slovenskih avtorjev na temo



žensk, mam in očetov. Miran M. je celo sam napisal pesem Materi za 8. marec. Za svoj trud so bili nagrajeni z bučnim aplavzom.

Nastopajoči in poslušalci so dobili ročno izdelano priponko v obliki rožice, ki so jih izdelali stanovalci skupaj z zaposlenimi v centru aktivnosti v Domu na Krasu. Po prireditvi je sledilo še krajše druženje ob kavici in keksih.

Besedilo in slika: Ludvika Foški

Križev pot na Guro pri Povirju

Kot že vrsto let doslej je sežanski župnik Aleksander Skapin v marcu na nedeljo organiziral križev pot na Guro pri Povirju, kar je prej oznanil pri oznanilih pri maši. Udeleženci smo se zbrali pri kapelici v Povirju. Nekateri prebivalci iz Povirja in bližnjih krajev so prišli peš, ostali smo se pripeljali z avtomobili.

Eden od udeležencev je spredaj nosil križ, ostali smo se zvrstili za njim. Po poti smo molili in peli. Pri vsakem križu, ki je bil obešen na vsakem desetem drevesu, smo se ustavili in zmolili molitve križevga pota. Bilo je kar veliko hoje, in to v hrib. Na vrhu smo se ustavili pri cerkvi in si odpočili, nato pa smo se vrnili do avtomobilov v Povirju, od koder smo se odpeljali domov.

Besedilo in slika: Ivica Korenčan



Kroshi obzorja

Druženje članic združenja Europa Donna Obalno-kraške regije

Članice združenja Europa Donna Slovenija, podružnice Obala in Kras, smo se konec januarja odločile, da primemo v roke kvačke, povabimo članice s Krasa in pričnemo izdelovati naglavne trakove, ki smo jih kasneje podarile vsem pohodnicam iz našega društva. Smo skupina bolnic, ki nas povezuje želja po ustvarjanju in druženju. Ob ponedeljskih popoldne smo se pridružile Medobčinskemu društvu invalidov Sežana in v prostorih Občine Sežana pričele z delom. Naša mentorica Nevenka Stegel, ali kar 'naša tršica', kot smo jo poimenovali, je tudi sama bolnica in članica društva. Z veseljem je sprejela izziv, da nas nauči kvačkanja. Skvačkale smo več kot 50 naglavnih trakov, ki smo jih ob ogledu brkinske jame Dimnice razdelile pohodnicam naše podružnice Obala in Kras. Pridobile smo znanje in voljo do kvačkanja in se odločile, da za skupino Nitke nas povezujejo, ki kvačka odejice uporabnikom invalidskih vozičkov, skvačka-



mo dve odejici. Podarile smo ju Domu upokojencev Sežana, ki so bili daril zelo veseli.

Zavedamo se, da delo z rokami, kot so vsa ročna dela, prežene depresijo in tesnobo, kar je pomembno za vse, ki se srečajo z boleznijo. Zato bomo še poskrbele za presenečanja izpod naših rok, saj tako pomagamo tudi sebi, kadar imamo slabe dneve. Dnevi pa so vse

toplejši, zato bomo čez poletje kvačko zamenjale za pohode v naravi, vendar vedno z mislijo, kateri bo naslednji projekt, ki ga bomo izpeljale.

Besedilo: Orjana Gombač
Slika: arhiv Združenja Europa
Obala in Kras

Mavrični bojevnik Dejan Sotirov - ambasador otrok s sindromom ADHD na Krasu

Ljudska univerza Sežana je v Srednji dvorani Kosovelovega doma v Sežani 13. februarja 2023 organizirala zelo zanimivo in dobro obiskano predavanje z naslovom Novi otroci, novi časi: Mavrični bojevniki. Po uvodnem pozdravu organizatorke izobraževanja sežanske Ljudske univerze Sandre Božeglav je na

govorniški oder stopil Dejan Sotirov, ki je že pred desetimi leti ustanovil nevladno organizacijo Zavod Mavrični bojevniki, ki pomaga otrokom in mladostnikom z motnjo pozornosti s hiperaktivnostjo.

Dejan (42 let) je raziskovalec in nagrajenec na področju inovativnega pristopa pri obravnavni mladih in ima tudi

sam (od 35. leta) diagnosticiran ADHD (motnjo hiperaktivnosti in primanjkljaj pozornosti), ki ga uporablja v prid otrokom in mladostnikom, ki se počutijo drugačne, pa ne vedo, zakaj in kaj početi s to drugačnostjo.

Predavatelj je s svojo strokovnostjo, dinamiko, predvsem pa s podanimi številnimi praktičnimi primeri vzbudil veliko zanimanje staršev takih otrok. Postregel je tudi s statističnimi podatki. V ZDA je diagnosticiranih od 40 do 60 odstotkov vseh adolescentov in 5,9 milijona oseb, starih od 4 do 17 let, kar 2,6 milijona oseb pa prejema zdravlila. Če je v ZDA od 10 do 15 odstotkov vseh otrok, jih je na slovenskih tleh od tri do pet odstotkov. Dokazano je, da so posamezniki z ADHD v resnici nadpovprečno sposobni hiperfokusa in koncentracije, če jih stvar pritegne in zanima.

Spregovoril je tudi o začaranem krogu, v katerega so ujeti otroci z ADHD. Drugi otroci namreč hitro ugotovijo, da je eden izmed njihovih vrstnikov težaven, zato se ga začnejo izogibati. Nesprejetost pa v otroku sproži še večjo agresijo,



ki jo nato strese nad svoje sovrstnike in začaran krog je sklenjen. Iz takšnega kroga otrok ne zna sam poiskati poti, zato je nujno, da dobi pomoč izkušene- ga odraslega oz. strokovnjaka.

V 10 letih se je taborov za otroke z ADHD in Aspergerjevim sindromom, ki jih organizira predavatelj, udeležilo okrog 1.300 otrok. Za tabore, pravi Sotirov, ki je tudi inštruktor preživetja v naravi, vlada veliko zanimanje. Ti otroci najbolj potrebujejo pozornost, predvsem pa veliko ljubezni, zato je v zadnjih letih zmanjšal število otrok na taboru. Dvakrat letno sprejme na tabore največ 20 otrok.

Ta edina organizacija na Slovenskem s širokim pristopom celostno obravnava tako otroka kot tudi družino v povezavi z okoljem (dom in šola). Vesel je, ko vidi pri otrocih pozitiven napredek. Tudi Kraševci in Brkinci so pokazali veliko zanimanje za tovrstne tabore in si bili



enotni, da edino ljubezen zdravi vse.

Napovedano 90-minutno predavanje se je podaljšalo za dobro uro. Zanimanje staršev za njegovo doživljajsko pedagogiko, ki je zelo učinkovita, je bilo

namreč veliko. Bili so pripravljeni sodelovati z njim in mu ob koncu namenili obilen aplavz.

Besedilo in sliki: Olga Knez

Delavnica Zdravo in aktivno na deželi

Zdrav življenjski slog in gibanje sta ključna za kakovostno življenje ljudi. Pomembno je, da poskrbimo za raznovrstno in uravnoteženo prehrano, ki jo spremlja tudi telesna dejavnost. Velikokrat se zgodi, da na to pozabimo predvsem v času bolezni in rehabilitacije, ko je ključno, da našemu telesu pomagamo in mu priskrbimo vsa hranila, ki jih potrebuje. Pri sami izbiri živil je pomemben tudi njihov izvor. Izbira lokalno pridelanih živil predstavlja bistveno krajšo pot od ponudnika do potrošnika, prav tako s tem podpiramo tudi naše lokalne pridelovalce Krasa in Brkinov. Da bi lokalnemu prebivalstvu tovrstno vsebino še bolj približali, je v sklopu projekta Po poti zdravja pod okriljem Bolnišnice Sežana potekala prva delavnica Zdravo in aktivno na deželi.

Prva delavnica se je ob odličnem vzdušju odvijala na domačiji Pri Starčih – Tavčar v Križu pri Sežani. V uvodnem pozdravu je vodja projekta Adrijana Šonc nagovorila udeležence delavnice, jim predstavila namen projekta in sodelujoče. Nato je sledilo aktivno in zabavno razgibavanje ob glasbi s fizioterapevtko Silvano Janežič. O pomenu zdrave prehrane in gibanja za naše življenje je spregovorila dietetičarka Nadja Righetti, direktorica Bolnišnice Sežana Silvana Šonc pa je predstavila in poudarila, kako pomembna je kakovostna oskrba starejših v času zdravljenja in rehabilitacije, tako v bolnišničnem okolju



kot doma. Poleg odličnih predstavitev je potekalo tudi merjenje krvnega sladkorja in krvnega tlaka, ki ga je izvajala dietetičarka Tjaša Ludvik. Ob koncu je sledila še degustacija okusnih lokalnih in domačih jedi, ki sta jih pripravili gostiteljici Katjuša in Milena Tavčar.

Delavnice z različnimi vsebinami bodo v naslednjih mesecih potekale tudi pri ostalih partnerjih projekta, ki so: Miro Stojan Benčič – Turistična kmetija z nastanitvami (Filipčje Brdo), Biodinamična izletniška kmetija Pri Kamnarjevih (Volčji Grad), Emiljana Lipovšek – Dujčeva domačija (Škoflje) in Sirah – trgovina in

storitve (Golac). Veseli bomo, če se nam pridružite na delavnicah. Našim nadaljnjim aktivnostim lahko sledite tudi na strani Facebook Po poti zdravja.

Projekt je financiran iz tretjega javnega poziva LAS Krasa in Brkinov, kjer gre za uresničevanje ciljev Strategije lokalnega razvoja na območju občin Sežana, Divača, Komen in Hrpelje - Kozina, ki se financira iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP).

Besedilo: Tjaša Ludvik

Slika: Olga Knez



Program Svit učinkovito deluje, a želeli bi si še višje odzivnosti

Državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb in raka na debelem črevesu in danki – Program Svit je v Sloveniji prisoten že od leta 2009. Po podatkih Registra raka je pomembno prispeval k znižanju števila novih primerov raka debelega črevesa in danke in s tem k boljšemu zdravju prebivalcev Slovenije. V programu je bilo doslej odkritih 3.800 primerov raka, pri 29.800 osebah je bil odstranjen napredovali adenom, ki predstavlja večje tveganje za raka. Na dosežene rezultate smo v Sloveniji upravičeno ponosni.

Program Svit pri navidezno zdravih Slovencih v starosti od 50 do 74 let s preprostim testom blata išče sledove prikrite krvavitve. Osebe s pozitivnim izvidom presejalnega testa na kri v blatu so pregledane na kolonoskopiji, kjer se ugotovi vzrok krvavitve. Cilj programa je med navidezno zdravimi osebami odkriti tiste, pri katerih je velika verjetnost, da bi se iz sprememb na steni debelega črevesa in danke razvil rak ali že imajo začetno obliko raka, in te spremembe odstraniti. Zgodaj odkrito bolezen lahko uspešno zdravimo, z odkritjem predrakavih sprememb pa lahko bolezen celo preprečimo.



Podatki o delovanju programa v letu 2022

- V Program Svit je bilo povabljenih dobrih 315.000 oseb, odzivnost na vabila je bila 63,4%. Odzivnost v Sloveniji je najvišja v goriški regiji – 67,1 %.
- Odzivnost v Program Svit po letih, zaznamovanih z epidemijo covid-19, zopet raste, odzivnost moških je za 10 odstotnih točk nižja od odzivnosti žensk.
- Med osebami s pregledanimi vzorci blata je imelo 94,6 % oseb negativen, 5,4 % oseb pa pozitiven izvid presejalnega testa.
- V okviru programa je bilo opravljenih 9.445 kolonoskopij in 6.887 histopatoloških preiskav.
- Povprečen čas do kolonoskopije v Programu Svit je bil v letu 2022 3 tedne, najdaljša čakalna doba pa pet tednov od naročila na preiskavo.
- Zadnje objavljeno Letno poročilo Registra raka za leto 2019 navaja, da so presejalni programi, ki jih priporoča Svet Evropske unije in smo jih uvedli tudi v Sloveniji, z zgodnjim odkrivanjem že zmanjšali umrljivost za te rake in njihovo incidenco. To velja tudi specifično za raka debelega črevesa in danke, ki ga s presejanjem odkriva Program Svit.

Dr. Dominika Novak Mlakar, vodja Programa Svit: »V mesecu boja proti raku debelega črevesa in danke želimo poudariti pomen ozaveščanja o

pomembni bolezni, ki prizadene številne posameznike in njihove bližnje. V Sloveniji letno za to boleznijo zboli več kot 1.300 oseb. Rak debelega črevesa in danke je bolezen, ki je v veliki meri povezana s starostjo, nezdravim življenjskim slogom, boleznimi črevesa (polipi, kronična vnetna črevesna bolezen) In dejavniki genetske predispozicije.

Da bi zmanjšali tveganje za razvoj raka debelega črevesa in danke, je pomembno spodbujati preventivne ukrepe, kot je redno sodelovanje v presejalnem programu in spreminjanje življenjskih navad, kar vodi k zdravi prehrani, telesni aktivnosti in prenehanju kajenja.«

Naredimo vsi skupaj nekaj več za svoje zdravje

Še vedno se vsaka tretja oseba vabilu Programa Svit ne odzove. Ker se rak na debelem črevesu v telesu razvija več let, preden se pojavijo simptomi, je dostikrat ob opaženih težavah bolezen že napredovala. Ukrepati je potrebno prej – z rednim sodelovanjem in odzivom na vabilo Programa Svit vsaki dve leti si vsak udeleženec zelo poveča možnost, da morebitno bolezen pravočasno odkrijemo in v črevesu odstranimo spremembe, ki predstavljajo večje tveganje za raka.

Živa Žerjal

POMEMBNO OBVESTILO

Ambulanta za neopredeljene paciente

Zdravstveni dom Sežana je odprl ambulanto za neopredeljene paciente.

Ambulanta za neopredeljene je z delom pričela v torek, 14. februarja 2023, po naslednjem urniku:

- **torek in sredo:** od 9. do 11. ure (prostor diabetološke ambulante, 1. nadstropje)
- **četrtek:** od 15. do 17. ure (prostor ambulante dr. Simunich Knežević, 1. nadstropje)

Naročanje poteka med delovnim časom ambulante na **tel. št. 051 666 602**.

V ambulanti za neopredeljene so dobrodošle tudi tiste osebe, ki so vpisane v čakalno knjigo za opredelitev v kateri od splošnih ambulant.

Kim Trobec

Srečanje krvodajalcev jubilarntov Krasa in Brkinov

Območno združenje Rdečega križa Sežana je po nekaj letih premora priredilo srečanje krvodajalcev jubilarntov vseh štirih občin Krasa in Brkinov. Na prireditvi, ki se je 3. marca 2023 odvijala v Kosovelovem domu v Sežani, so se zbrali krvodajalci, ki so v zadnjih nekaj letih dosegli okrogle jubileje darovanja krvi.

Za najžlahtnejše dejanje, s katerim uresničujejo en sam cilj, to je reševanje življenja, sta jubilarntom izrekli zahvalo predsednica sežanskega OZ RK Saša Likavec Svetelšek in predstavnik Centra za transfuzijsko dejavnost Bojan Barič. »Krvodajalci prispevate človeštvu največ – dajete del sebe in s tem ohranjate nešteto življenj. Za to plemenito dejanje se zahvaljujem v imenu vseh, ki so vašo kri potrebovali, jim rešili življenja in povrnili zdravje. Hvala za to humano človeško gesto, vztrajnost in skrb za zdravje. Po vas naj se zgledujejo drugi,

predvsem mladi. Naj prostovoljnost in srčnost nikoli ne umre,« je poudarila Likavec Svetelšek.

Po besedah sekretarke sežanskega RK Dore Sedmak se je v zadnjih letih nabralo kar 390 krvodajalcev jubilarntov. Zahvalo jim je poleg predsednice izrekla tudi podpredsednica sežanskega RK dr. Ljubislava Škibin.

50-krat in več je kri darovalo kar 83 krvodajalcev. Najvišja jubileja sta dosegla Drago Mali za 220-krat darovano kri in Simon Pirjevec za 150-krat darovano kri, celice in plazmo. Jubilarnti za 90-krat darovano kri so: Jernej Vrabec, Franc Gerič, Darko Brezovec, Dušan Škerlj in Bruno Kocjan. Visoke jubileje za 50- in več darovano kri je prejelo tudi sedem krvodajalk (tri za 50-krat, prav tako tri za darovano kri 60-krat in Nadja Mahnič za 70-krat).

Čebelarski mojster in upokojeni policist Drago Mali iz Sežane je rojen prav



v letu 1956, ko je organizacijo krvodajalstva prevzel RKS ter vzpostavil prostovoljno, brezplačno in anonimno krvodajalstvo. »Že pred 18. letom starosti sem dvakrat daroval kri kot dijak kovinarske šole v Kopru. Kot vojaški obveznik v Bitoli pa sem to plemenito dejanje opravil trikrat. Sicer pa sem se redno udeleževal krvodajalskih akcij v Sežani in s pokojnim Vojkom Gregoričem tudi v Ljubljani.

Če bi se še enkrat rodil, bi šel po isti poti krvodajalca,« pove Mali.

V kulturnem programu so večer, ki ga je povezovala Minka Kos, sodelovali člani KD Kraška harmonika in mladi pianist sežanske glasbene šole Sebastian Šimečič, za smeh pa je poskrbela komenska humoristka Erna Stantič v vlogi Pepke, žene gasilca Pepija.

Besedilo in slike: Olga Knez



Kraški srčniki nadaljujejo z delom

Kraška podružnica Društva za zdravje srca in ožilja Slovenije, ki jo že 16 let vodi predsednica dr. med. Ljubislava Škibin, kot preventivno društvo skupaj s telovadnimi skupinami Kluba Kraški dren, po dveh manj dejavnih letih nadaljuje z delom. Glavni dejavnosti društva sta gibanje, ki preprečuje številne bolezni, in ohranjanje ter izboljšanje zdravstvenega stanja človeka.

Kot je na zboru članov, ki so ga 13. marca 2023 organizirali na kmečkem turizmu Pri Francinovi v Avberju, po-

vedala njena predsednica Škibinova, organizirajo mesečne pohode, na katerih številni udeleženci različnih starosti vsako tretjo nedeljo v mesecu spoznavajo nove poti in kraje. Tako ob že tradicionalnih pohodih, kot je pohod v dolino Glinščice in po Napoleonovi poti na italijanski strani, na Stari Tabor pri jami Vilenica, odkrivajo nove lepote v naravi. Njihov zvesti vodnik je mladi Amadej Jurij Škibin, ki jih je lani popeljal kar na pet pohodov. Tako so si ogledali Lipico z Resljevo učno potjo, na Komenskem

Krasu so šli na Trstelj in si ogledali pogo-rišče po velikem požaru, ob dnevu srca v septembru so potekale tradicionalne meritve krvnega sladkorja, gleženjskega indeksa in svetovanja ter ogled prečudovite kraške lepote Vilenica (zaradi slabega vremena ni bilo tradicionalnega pohoda na Stari Tabor), leto pa so sklenili s pohodom od Tomaja do Repentabra tudi po delu Jakobove poti, in od Kosovelj do Skopega, ki sta ga vodila Agnes Jeverica in Ivan Vodopivec. Pohode združujejo tudi z meritvami dejav-

nikov tveganja in svetovanji. Vključujejo se v program Skupaj za odgovorno pitje alkohola in pripravljajo predavanja z različnimi vsebinami za svoje člane. Teh predavanj sicer v zadnjih letih ni bilo toliko kot pred časom, a bodo s pestrimi vsebinami nadaljevali v letošnjem letu.

Člani, vseh je 109, radi prebirajo revijo Za srce. V prejšnjih letih je kaške srčnike zelo rad obiskal prim. Boris Cibic, po rodu s Proseka, ki ga je tokrat zaradi starosti (101 leto) nadomestil Franc Zalar. Zalar je predstavil aktivnosti zveze. Čeprav sta bili leti v znamenju koronskega virusa, je le-ta prinesel tudi dobre plati. Tako so se enkratna mesečna srečanja in predavanja, ki so se v živo odvijala v Ljubljani, spremenila v srečanja po aplikaciji Zoom, ki jih lahko spremljajo člani iz vseh koncev Slovenije. Zveza, v katero je vključenih čez šest tisoč članov, si prizadeva za dostopnost do zdravnikov ter kakovostno in varno zdravstveno oskrbo. Raziskave kažejo, da člani, ki so vključeni v društvo, bolj skrbijo za svoje zdravje kot nečlani ter



da je Slovenija uspešna na področju preventive. Zalar je še sporočil, da se bo letošnje osrednje srečanje slovenskih podružnic odvijalo v Brežicah, aprila 2024 pa bo tovarna Krka spet imela dan odprtih vrat. Tajnik kraške podružnice Iz-tok Čebihin je pohvalil prostovoljce, ki nesebično pomagajo pri delu društva,

ki je prepoznavno v slovenskem merilu.

Po uradnem zboru članov so se udeleženci zadržali še na prijetnem in koristnem druženju.

Besedilo in slika: Olga Knez

Vpis v novo šolsko zobozdravstveno ambulanto

Otroke in njihove starše, ki še nimajo izbranega šolskega zobozdravnika, vabimo k vpisu v novo šolsko ambulanto dr. Šekoranje Senčar v novih prostorih v kleti Osnovne šole Srečka Kosovela Sežana (vhod s Stjenkove ulice). Zdravstveni dom Sežana je jeseni 2022 dobil nov program šolskega in mladinskega zobozdravstva in uredil novo zobno ambulanto na OŠ Srečka Kosovela Sežana. **Ambulanta sprejema otroke do 19 leta starosti. Deluje od ponedeljka do petka, od 7. do 14. ure, razen ob sredah, ko je odprta od 11. do 18. ure. Naročite se lahko osebno, na telefonski številki 05 29 27 551 ali preko spletne pošte narocanje.sza3@zd-sezana.si.** Več si lahko preberete na spletni strani ZD Sežana.

Zdravi zobje in ustna votlina so pomemben temelj našega zdravja, zato poskrbite, da bodo vaši otroci redno obiskovali zobozdravnika že od malih nog!

Gaja Božeglav

Posvet o novi gradbeni zakonodaji



V prostorih Male sejne dvorane sežanske občine je 16. februarja 2023 v. d. načelnika Upravne enote Sežana Dušan Krt sklical posvet, ki so se ga udeležili projektanti, ki sodelujejo s sežansko upravno enoto. Glavni namen je bil predstaviti nov gradbeni zakon, ki ureja pogoje za graditev objektov in druga vprašanja, povezana s tem, in nov sistem dela na sežanski upravni enoti.

Vodja Oddelka za okolje, prostor, kmetijstvo in splošne zadeve sežanske upravne enote Zoran Šušteršič je predstavil novosti Gradbenega zakona (GZ-1), ki se nanaša na dokumentacijo za pridobitev gradbenega dovoljenja,

mnenja pristojnih organov, o pravici gradnje posameznega investitorja ter o pravicah stranskih udeležencev v postopkih izdaje gradbenih dovoljenj. Projektantom so predstavili najpogostejše pomanjkljivosti vlog, ki podaljšujejo reševanje njihovih zahtev.

V. d. načelnika Dušan Krt je prisotnim predstavil nov sistem dela na področju gradbenih zadev. Vsak četrtek se

bo sestel z vsemi uradniki, ki delajo na področju gradbenih zadev, da skupaj preverijo in pregledajo tedensko pripravljene odločbe, gradbena dovoljenja ter uporabna dovoljenja, ki se jih nato odpremi vlagateljem oz. investitorjem. Na področju gradbenih zadev je načrtovana tudi kadrovska okrepitev z dvema novima zaposlitvama, vse s ciljem hitrejšega pregledovanja in reševanja

zadev, kar naj bi pozitivne rezultate predvidoma izkazalo že jeseni.

Po predstavitvi se je razvila konstruktivna razprava z namenom boljšega sodelovanja in učinkovitejšega reševanja zadev s področja gradbeništva.

Besedilo in slika: Olga Knez

Prostorska stiska organov javne uprave na Krasu

Koordinacijski sosvet Upravne enote Sežana je 16. marca 2023 sklical v. d. načelnika Dušan Krt. V Mali sejni sobi Občine Sežana so se po treh letih zbrali predstavniki organov javne uprave, ki delujejo na območju Krasa in Brkinov, kjer prebiva več kot 26 tisoč prebivalcev, za katere je krajevno pristojna sežanska upravna enota.

Sosveta so se udeležili predstavniki vseh štirih občin Krasa in Brkinov, Centra za socialno delo, Finančne uprave, policije, Medobčinskega inšpektorata in redarstva, Inšpektorata za delo, Zavoda za zaposlovanje, Zavoda za zdravstveno zavarovanje, Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov ter Inšpektorata za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo.

Predstavili so organizacijo in delovanje organov, način sodelovanja s sežansko upravno enoto in ostalimi organi, kjer medsebojno sodelovanje poteka dobro. Želijo pa si še boljšega sodelovanja na nekaterih področjih. Še zlasti so izpostavili gradbene zadeve, ki jih bodo na upravni enoti reševali s kadrovske okrepitvijo in spremembami v reševanju nepopolnih vlog.

Vsi so pozdravili ponovno odprtje krajevnih uradov. »Razlog za ponovno odprtje treh KU v Komnu, Divači in Hrpeljah je približevanje storitev invalidom in starejšim osebam. Se pa javna uprava srečuje s prostorsko stisko, kot tudi CSD Sežana, ki posluje v neprimerljivih in nedostopnih prostorih. Na mini-

strstvu sem odprl tematiko združitve organov državne uprave, javnih zavodov in nosilcev javnih pooblastil v novi stavbi upravne enote, ki bi se ob podpori ministrstev zgradila na Partizanski cesti v Sežani, nasproti stavbe Kraškega zidarja. Lokacija je zelo primerna za prebivalce, saj omogoča enostaven dostop z vlakom, avtobusom, v bližini je veliko parkirnih prostorov. Gradnja bi bila prilagojena starejšim in invalidom. S tem bi olajšali dostopnost do storitev za invalide, ki mora biti rešena do leta 2025, ko se izteče prehodni rok za odpravo arhitektonskih ovir v javno dostopnih objektih, ki so v javni ali zasebni lasti. Veljaven OPN na tem zemljišču predvideva poslovno stavbo na površini 1.000 m², s skupno površino 4.000 m². V kletni etaži bo skupen arhiv, v pritličju bo domovala UE, v višjih nadstropjih ostale službe javnega sektorja,« razlaga Krt.

Beseda je tekla tudi o naraščanju števila zadev, povezanih s tujci. Pogovarjali so se tudi o logističnem centru v Sežani, kjer je napovedano 400 novih delovnih mest. Prepričani so, da jih bodo v veliki večini zasedli predvsem delavci tretjih držav. Na prihod tuje delovne sile se morajo organi javnega sektorja ustrezno pripraviti.

Koordinacijski sosvet se bo ponovno sestel v juniju.

Besedilo in slika: Olga Knez



Dan odprtih vrat Centra za ravnanje z odpadki Sežana

11. marca 2023 smo na Centru za ravnanje z odpadki vrata odprli občanom. Predstavili smo naše delo in jih poučili o pravilnem ravnanju z odpadki. V vodenem ogledu Centra smo obiskovalcem predstavili vstopno postajo s tehniko, odlagališče v zapiranju, pretovorno postajo, zbirni center, stiskalnico od-

padkov, vse skladiščne prostore in naša vozila. Predstavili smo tudi pravilno ločevanje odpadkov, tema dneva pa so bili zavržena hrana in biološki odpadki. Po podatkih statističnega urada Slovenije vsak izmed nas v enem letu zavrže kar 68 kg hrane, od tega 27 kg še užitne. Največ odpadne hrane nastane ravno v

gospodinjstvih. Obiskovalce smo opremili z napotki, kako lahko zmanjšajo količino odpadne hrane. Najmlajši obiskovalci pa so zavrteli kolo odpadkov in se preizkusili v pravilnem ločevanju odpadkov ter v različnih igrah.

Dan odprtih vrat smo izvedli v sodelovanju z Občino Sežana, v okviru pro-



jekta Njivce na vasi, katerega osnovni namen je ozaveščanje javnosti o pomenu prehranske samooskrbe ter spodbujanje uporabe lokalnih proizvodov. Kot del samooskrbe smo prepoznali tudi domače kompostiranje, ki nam ga je s praktično delavnico prikazala Katarina Pleško. Obiskovalci so lahko domov odnesli tudi kompost s Kompostarne Rosa z Vrhnike, poleg novih znanj pa so domov odnesli tudi praktično darilo, košek za zbiranje bioloških odpadkov. V aprilu in maju bomo z razdeljevanjem koškov za biološke odpadke nadaljevali tudi v sklopu določenih čistilnih akcij in ostalih prireditev, kjer boste lahko prevzeli košek za svoje gospodinjstvo. O dnevih in lokacijah vas bomo še obvestili.

Dan odprtih vrat je lepo uspel, zato vabimo vse občane, da nas obiščete naslednje leto spomladi, ko bo Center za ravnanje z odpadki Sežana ponovno odprl svoja vrata in se predstavil.

Besedilo: Mojca Uršič, Komunala Sežana, d. d.

Slike: Petra Arko in arhiv Komunale Sežana, d. d.

Problem širjenja bele omele

Bela omela je zimzelena polzajedavska rastlina, ki ima obliko grmička polkrožnega obrisa. V premeru doseže povprečno med 20 in 90 cm, včasih pa celo do 120 cm. Svoje korenine poganja v veje dreves in jim tako 'krade' vodo.



Steblo bele omele je okroglo in golo ter se od dvakrat ali trikrat viličasto cepi v po dve veji. Steblo in listi so zelene barve, listi pa poganjajo v parih na koncih vej. Listi so usnjati, suličasti in ovalne oblike. Vzdolž listov poteka po tri do šest vzporednih žil.

Cvetovi so blede rumeni, nameščeni na koncu vejic tesno drug ob drugem. Plodovi so svetleče bele barve in so po velikosti in obliki grahovega zrna. Plodovi vsebujejo po eno ali dve semeni, ki jih raznašajo ptiči. Včasih so s pomočjo lepila, izdelanega iz plodov, ptiče tudi lovili, zato beli omeli pravimo tudi ptičji lim.

V zimskem času vidimo belo omelo na drevesih zelo dobro, saj so sicer listopadna drevesa postala zaradi bele omele zimzelena. Drevesom s svojimi koreninami, ki jih poganja v veje dreves, odvzema vodo in pa ob večji razraščeni tudi svetlobo. Na veji, kjer se ukorenini, nastane odebelitev in po navadi se veja od mesta ukoreninjenja naprej posuši. Posledično drevo hira in se po časi, toda zagotovo suši in propade.

Izkušnje kažejo, da je treba belo omelo na napadenih drevesih zatirati vsako leto. To pa pomeni, da je najbolj učinkovito, če vejo, na kateri se je pojavila bela omela, odrežemo z njo vred. Rezanje grmičkov prav veliko ne pomaga, saj iz korenin še isto leto rastlina požene nove poganjke. V sadovnjakih se to še lahko naredi, medtem ko je na visokih lipovih drevesih odstranjevanje bele omele s plezanjem po drevesu smrtno nevarno.

Če rednega izrezovanja ni, se bela omela lahko zelo razraste in drevesa odmrejo, kar lahko opazujemo v zapuščenih visokodebelnih sadovnjakih. Samo rezanje bele omele izvajamo pred novim letom, saj so zimzelene grmički lep okras, uporabljajo pa se tudi v zdravilne namene. Uporabljajo se sveži ali posušeni mladi olistani poganjki ter cvetovi in plodovi bele omele, ki se nabirajo od marca do aprila ter v septembru ali oktobru.

Določene vrtnarije belo omelo v prednovoletnem času celo odkupujejo, tako da lahko z rezom naredimo

dobro delo za drevo in še nekaj zasluži. Širjenje bele omele na lipi lahko zmanjša čebeljo pašo. Na žalost so čebelarji v tem primeru nemočni in popolnoma odvisni od vestnosti lastnikov dreves.

Belo omelo izredno rada obžira tudi divjad. Če jo boste pustili pod drevesom, je v nekaj dneh ne bo potrebno pospravljati, saj je ne bo več. To bi lahko izkoristili lovci v dogovoru z lastniki, saj bi jim posekana drevesa v zimskem času koristila

kot hrana za parkljasto divjad.

Z gozdarskega vidika se bela omela ne zatira in le če lastnik izrazi željo, se napadena drevesa odkažejo za posek. Vendar je to prej redkost kot pravilo, saj les lipe ni cenjen za kurjavo, primeren pa je za rezbarjenje. Čebelarji pa iz lesa lipe izdelujejo okvirčke za satnice. S takim posekom zmanjšujemo število medovitih dreves. Zato se odločimo le za posek dreves, ki so z belo omelo izredno močno preraščena. Če so to gozdna

drevesa, mora posek z odločbo dovoliti revirni gozdar.

Zaposleni na Zavodu za gozdove Slovenije lastnikom gozdov lahko posek dreves z belo omelo le svetujemo, ne moremo pa ga določiti kot obveznost. Vzrok je v tem, da bela omela drevesa le počasi slabi in zato ne spada med nevarne škodljive organizme gozdnega drevja, kot so npr. smrekovi lubadarji.

Besedilo in slika: Blaž Ambrožič

Ponovno vzpostavljanje travnišč na Krasu

Suha kraška travnišča so še pred nekaj desetletji prekrivala pretežni del Krasa. Skozi desetletja in stoletja sta paša in košnja vzdrževali habitate, ki so dom velikemu številu različnih vrst. K temu je prispevala razgibanost krajine in talnih razmer, človek pa je pestrost še povečal z raznolikostjo rabe, vzdrževanjem kalic, mejic, suhozidov in drugih kamnišč.

S spremembo načina življenja se je spremenila tudi naša raba krajine. Na slabo rodovitnih kraških tleh prihaja do opuščanja rabe in njihovega zaraščanja. Delež travniških površin na Krasu je bil v sredini 18. stoletja kar 82-odstoten, danes pa je nižji od 20 %. Ob tem krajina izgublja svojo pestrost in je vse manj primerna za travniške vrste, ki so jo poseljevale. Med njimi je veliko vrst, ki so tudi v evropskem merilu ogrožene in zavarovane. V luči dogodkov zadnjega poletja moramo gotovo omeniti tudi, da se z zaraščanjem povečuje požarna ogroženost.

V Sloveniji imamo več kmetijskih ukrepov, s katerimi želimo obnoviti zaraš-

čajoče se površine. Žal se obnovljene površine velikokrat spremenijo v intenzivne kmetijske površine, ki za ogrožene vrste niso primerne in vodijo v dodatno upadanje pestrosti vrst. V okviru projekta Za Kras smo želeli preizkusiti sonaravne načine vzpostavljanja suhih kraških travnikov na predhodno zaraščajočih se površinah. Da bi dosegli vrstno čim bolj pestre travnike, smo dela želeli izvesti skladno z naslednjim:

- Pasemo po čredinkah, pri čemer živali na posamezni čredinki niso dlje kot 14 dni naenkrat. S tem omogočimo enakomerno popasenost, zmanjšamo možnost ponovnega zaraščanja in omogočimo drugim bitem, da v času odsotnosti pašne živine zaključijo svoj življenjski krog.
- Površin ne gnojimo in živali ne dohranjujemo na naravovarstveno pomembnih travniških. Z dodatnim vnašanjem organskih snovi iz travnikov izgine večina ogroženih in zavarovanih vrst, poveča se nevarnost onesnaževanja podzemlja. Z vnašanjem



krme tudi povečujemo možnost vnosa invazivnih tujerodnih vrst.

- Na najbolj pestrih travnikih ne kosimo in ne pasemo pred sredino junija. S tem imajo travniške vrste dovolj časa, da razvijejo semena in poskrbijo za naslednje generacije. Posledično ni potrebno in se ne izvaja dosejevanje komercialnih travnih mešanic.
- Čiščenje lesne zarasti izvajamo tako, da se ohrani obstoječa travnišča, v tla posegamo le izjemoma, tal se ne globinsko mulči. Izkušnje iz tujine kažejo, da globinsko mulčenje na skalnatih tleh privede do sprememb kislosti tal, spiranja zemljine in upadanja rodovitnosti.





- Površine, ki jih zaradi del poškodujemo, čim prej zatravimo s senenim drobirjem ali zelenim mulčem s sosednjih travnikov. Komercialne semenske mešanice trav ne vsebujejo domorodnih vrst in zato za kraške razmere niso primerne.
- Če je le mogoče, na površinah vsaj v prvih letih pasemo tudi kože in/ali osle. Kože večinoma obirajo grmovje in z objedanjem učinkovito preprečujejo ponovno zaraščanje površin.
- Površine skrbno nadziramo, da se na njih ne bi pojavile invazivne tuje-roodne vrste, če se pojavijo, jih takoj odstranimo. S hitrim odzivom si lahko prihranimo veliko težav in dela. Ob

mulčenju in rabi druge mehanizacije se na izkrčenih površinah posebej pogosto pojavljajo vrste, kot je raznozobi grint (*Senecio inaequidens*), s sosednjih površin pa se pogosto naselijo vrste, kot so veliki pajesen (*Ailanthus altissima*), navadna pavlovnija (*Paulownia tomentosa*) in navadna barvilnica (*Phytolacca americana*).

- Poleg tega travnikov nismo požigali, odstranjevanje lesne zarasti pa smo izvajali le v obdobju, ko je to zakonsko sprejemljivo (Zakon o divjadi in lovstvu, navzkrižna skladnost itd.).

Nadaljnja leta bodo pokazala, kakšni bodo rezultati. Gotovo pa je, da se je

v času projekta nabralo veliko novega znanja pa tudi izzivov ki čakajo na nadaljnje rešitve. Prepričani pa smo, da lahko s preišljeno, ekstenzivno in usmerjeno rabo zagotovimo obstoj suhih kraških travnišč tudi v prihodnje. Ključno vlogo pri ohranjanju suhih travnišč bodo imeli marljivi in vztrajni kmetje, ki bodo z ohranjanjem zdravih kraških travnišč in številnih organizmov na njih prispevali k ohranjanju naravnega ravnovesja in zdravega okolja za nas vse.

Besedilo: Jana Laganis

Slike: Jana Laganis, Stanislav Gomboc

Nova kolesarska trasa na Krasu že pridobiva svojo podobo

Domačini iz občin Sežana in Komen, širša lokalna skupnost ter domači in tuji turisti bodo predvidoma do konca tega leta dobili novourejeno, 27,2 kilometrov dolgo kolesarsko traso med Sežano in Komnom. S pomočjo evropskih in državnih finančnih sredstev sta se Občina Sežana in Občina Komen odločili postaviti regijsko kolesarsko povezavo v sklopu 3,8-milijonskega projekta GEOMOB. Projektant Krasinvest, d. o. o., je kolesarsko pot načrtoval po večinoma že obstoječih poteh. Z glavne trase bodo v občini Komen izpeljani še trije kolesarski kraki – proti Volčjemu Gradu, Tomačevici in Kobjeglavi. Kolesarska pot bo opremljena s počivališči s klopmi (ponekod tudi z mizami), kolesarnico ter ustrezno signalizacijo.

ORA Krasa in Brkinov, Občina Sežana in Občina Komen informirajo prebivalce o aktualnem dogajanju na svojih sple-



tnih komunikacijskih kanalih in ostalih medijih. Organiziranih je bilo že šest delavnic za ozaveščanje občanov o bistvenih značilnostih projekta in informiranje o poteku gradbenih del. V prihodnosti

namerava ORA Krasa in Brkinov organizirati še dogodke z javno razpravo, o katerih bo lokalno javnost obveščala predvsem preko spletnih kanalov www.ora.si in profila Facebook ORA Krasa in Brkinov.

S februarjem 2023 je Komunala Sežana, d. d., začela izvajati gradbena dela na začetnem odseku trase, tj. od pokopališča v Sežani do vrhoveljske ceste. V marcu so se v občini Sežana nadaljevala dela na več ostalih odsekih, konec marca in v začetku aprila pa so se v občini Komen začela dela na območju Kobjeglave in Volčjega Grada.

Regijski projekt GEOMOB, ki bo dokončan oktobra 2023, je namenjen predvsem trajnostni mobilnosti občanov, zagotovo pa bodo pot z veseljem uporabljali tudi številni obiskovalci, rekreativci in turisti.

Besedilo: Lucija Kavčič,
ORA Krasa in Brkinov
Sliki: Lucija Kavčič, Mitja Božič



Mislino in delamo zeleno – Kras in Brkini



Ker se zavedamo odgovornosti, da zanamcem zapustimo ohranjeno okolje in blaginjo, smo v destinaciji Kras-Brkini pristopili k spodbujanju zelene miselnosti in trajnostnega turizma. Želimo, da obiskovalci, ki prihajajo v našo destinacijo – v mesta in v naše kraško-brkinske vasice na podeželju – začutijo naša trajnostna / zelena prizadevanja in se vanje – tudi preko naših spodbud, vključijo.

Vabljeni k branju naših trajnostnih prizadevanj, ki smo jih strnili v Trajnostnem poročilu za leto 2022: QR koda (v prilogi).

Katja Kralj,
ORA Krasa in Brkinov, d. o. o.



Očistimo sosesko

Krajevna skupnost Sežana vabi na **ČISTILNO AKCIJO** okoli blokovskega naselja v Sežani, v soboto, 22. aprila 2023, z zbirališčem ob 9.00 na nogometnem igrišču na Lenivcu v Sežani.

V manjših skupinah bomo očistili sprehajalne poti, parke in okolico soseske.

Za vreče bo poskrbljeno.

Na akcijo pridite ustrezno oblečeni, obuti in z rokavicami.

V primeru dežja bo akcija preložena.

Vabljeni v čim večjem številu.

**Ohranimo naše okolje
prijazno in čisto!**



Svoje pisne predloge in pripombe lahko krajani podate v elektronski obliki na naslov: krajevna.skupnostse@siol.net.



Ni prevoza? Ni panike!

1. Naloži si aplikacijo ToyotaGO.
2. Dodaj svoje podatke.
3. Rezerviraj prevoz po simbolni ceni!

Za prevoze na treninge, obšolske dejavnosti, opravke ali družabne dogodke v občinah Krasa in Brkinov je prevoz na zahtevo prava izbira!

Več informacij na lokalnopovezani.si.



Ko nimate prevoza ... uporabite prevoz na zahtevo!

Za prevoze na treninge, obšolske dejavnosti, opravke ali družabne dogodke v občinah Krasa in Brkinov lahko po novem rezervirate prevoz na zahtevo. Ta sodobna oblika trajnostne mobilnosti omogoča, da prevoz enostavno rezervirate preko aplikacije, določite dan in uro odhoda, uro povratka in zanj odštete le simbolni znesek. Prevozi na zahtevo niso taksi, saj si vozilo (kombi) delite s tistimi, ki se istočasno odpravljajo v isto smer.

Kako deluje prevoz na zahtevo?

Prevoz rezervirate s pomočjo aplikacije ToyotaGO, ki si jo prenesete na svojo pametno napravo. Enostavna in intuitivna aplikacija vas ob prvi uporabi vodi skozi postopek namestitve ter vam pri nadaljnji uporabi omogoča rezervacije in plačila prevozov.

Kdaj lahko naročim prevoz na zahtevo?

Prevozi so na voljo od ponedeljka do petka med 6. in 19. uro. Prevoze lahko naročite že teden dni pred želenim odhodom in si tako zagotovite, da bo prevoz na voljo. Želimo si, da bi jo uporabili

čim pogosteje, da storitev zaživi in da tako postanemo bolj trajnostno naravnani.

Kam lahko potujem s prevozom na zahtevo?

Kamor koli na območju občin Divača, Komen, Hrpelje - Kozina in Sežana. Anketa, ki smo jo v okviru projekta LAS Krepitev trajnostne mobilnosti na Krasu in Brkinih izvedli na območju vseh štirih občin, je pokazala, da si občani želijo predvsem dodatnih prevozov do občinskih središč, ko je treba po opravkih, za prevoze otrok na športne dejavnosti, v glasbeno šolo ali druge obšolske dejavnosti ter na družabna srečanja. Prevoz na zahtevo lahko rezervirate tudi za prevoz k zdravniku ali do trgovine.

Kdo izvaja prevoze na zahtevo?

Polletno pilotno izvedbo prevozov na zahtevo za občane vseh štirih kraško-brkinskih občin omogoča izvedba projekta LAS Krepitev trajnostne mobilnosti na Krasu in v Brkinih, ki smo mu naredi slogan Lokalno povezani. ORA Krasa in Brkinov, občine Divača, Komen, Hrpelje - Kozina in Sežana ter Zavod



Sopotniki smo se za izvedbo projekta povezali z lokalnim prevoznikom Petika, Peter Česnik, s. p., in podjetjem Toyota Adria. Prevoze izvajamo z dvema Toyota tinitima voziloma, aplikacija ToyotaGO pa nam omogoča rezervacijo in koordinacijo prevozov na zahtevo na območju Krasa in Brkinov.

Več informacij poiščite na www.lokalnopovezani.si in rezervirajte svoj prvi prevoz na zahtevo.

Besedilo: Jerneja Modic
Slika: arhiv LAS Krasa in Brkinov

Festival Gin & Brin 2023 – tradicija se nadaljuje

Kljub temu, da je pomlad še v povojih, se v ŠKRD Na placu že oziramo proti poletju. Z veseljem naznanjamo, da se Festival Gin & Brin tudi letos vrača pod borovce v Dutovljah, s še bogatejšim dogajanjem.

Za tiste, ki ga še ne poznate: Festival Gin & Brin je poklon raznolikosti okusov, ki jih prinaša gin, ter tradiciji brinjevca v kraški regiji. Vsako leto se v Dutovlje pripelje vrsto zanimivih destilaterjev iz celotne Slovenije in kakšen iz sosednjih držav. Ponuja edinstveno priložnost, da jih na enem mestu spoznate, okusite njihove mojstrovine in se podučite o kulturnem uživanju, kakovosti in raznolikosti teh pijač.

Lanski festival je 2. in 3. julija uspešno privabil obiskovalce iz celotne Slovenije in zamejstva. Dogajanje je popestril nastop komikov stand upa Sanija Možeta ter Marka Žerjale, zvečer pa smo uživali v glasbenih ritmih: v petek sta bilia z nami Prizma Acoustic in Blue Cheese, v soboto pa ansambel Ikebana, s katerimi se je noč podaljšala do jutranjih ur. Na festivalu so se predstavili različni slovenski in en zamejski destilar. Zelo smo ponosni na to, da je med odličnimi destilaterji gina tudi vedno več Kraševcev. Morda ste zasledili, da je Komarjev gin letos prejel prestižno priznanje na tekmovanju World Gin Awards. Verjamemo, da tudi uspešna izvedba ocenjevanja ginov in brinjevcev v sklopu festivala prispeva k stalni rasti kakovosti teh pijač v Sloveniji.

Letos se bo festival odvijal 30. junija in 1. julija ob športnem igrišču v Dutovljah in bo ponujal še več. Dva izmed največjih dosežkov bosta zagotovo akustična koncerta, saj se nam bodo pridružile odmevnejše skupine. Prvič pa bomo pripravili



tudi program za najmlajše. Več bo tudi delavnic in dogajanja, povezanega s spoznavanjem destilatov. Za vse informacije o dogajanju sledite naši spletni strani in družabnim omrežjem.

Že v sredini junija bomo spet izpeljali tudi strokovno ocenjevanje ginov in brinjevcev. Svoje vzorce lahko prijavijo vsi – tudi destilaterji, ki se na festivalu ne predstavljajo. Vse, ki vas sodelovanje zanima, naprošamo, da spremljate našo spletno stran (<http://ginbrinfestival.si>) ali družabna omrežja (FB ali IG), kjer bomo objavili vse informacije ter roke za oddajo vzorcev.

Festival Gin & Brin poteka izključno s prostovoljnim delom navdušencev, ki nas povezuje, tako dejstvo, da cenimo znanje, zgodovino in tradicijo teh pijač kot tudi želja po nadgrajevanju zabavnega in kulturnega dogajanja na Krasu. Festival se zato opira tudi na podporo lokalnih podjetij in drugih sponzorjev. Če ste pripravljeni podpreti ta fantastični dogodek, vas prosimo, da se povežete z nami. Z veseljem bomo prisluhnili vašim predlogom.

Nenazadnje pa se obračamo tudi na vse tiste, ki želite festival spoznati z druge strani, nam pomagati pri izvedbi ter postati del zgodbe, ki jo z njim pišemo (Mimogrede, letos poteka že sedmič!). Povežite se z nami in se pridružite naši ekipi. Veseli vas bomo, saj se vsakim novim članom razširjajo naše zmožnosti in ideje za prihodnost.

Besedilo: Katja Gabrijelčič

Slika: arhiv Športno kulturno razvojnega društva Na Placu



Razstava slik v dvorani šole v Skopem

Umetnik Stane Barič vabi na ogled razstave slik v dvorano šole v Skopem. Razstavljene slike si lahko ogledate do sredine maja 2023.





Potujoče gledališke avanture na Krasu in v Brkinih

Sobota, 20. maj 2023

PRVA POTUJOČA GLEDALIŠKA AVANTURA

Ob 17.00 - Odhod TLK gledališkega avtobusa izpred stare avtobusne postaje v Sežani

Ob 17.30 – Kulturni dom Tomaj – gledališka predstava **djakov Srednješolskega centra Sežana – UMOR NA TNEIRO EXPRESSU**

Po predstavi degustacijo kraških dobrot pri Marjanu Tavčarju v Dutovljah, kjer vas čaka tudi majhno presenečenje med 19. in 20. uro, nato odhod avtobusa v Dol pri Vogljah.

Ob 20.30 – Vaški dom Dol pri Vogljah – komedija gledališke skupine **Razvojnega združenja Repentabor – DOBRA LETINA**. Po predstavi odhod avtobusa v Sežano.

Sobota, 27. maj 2023

DRUGA POTUJOČA GLEDALIŠKA AVANTURA

Ob 17.00 – Odhod TLK gledališkega avtobusa izpred stare avtobusne postaje v Sežani

Ob 17.30 – Dvorana »Rudnik Vreme« - komedija **TKŠD Urbanščica – BRŽOLA IN POMFRI**

Po predstavi degustacija izbranih dobrot v Vinski kleti pri STARČIH – Tavčar v Križu, kjer vas čaka majhno presenečenje med 19. in 20. uro, nato odhod avtobusa v Kobjeglavo.

Ob 20.30 – Kulturni dom Kobjeglava – komedija **KRD Brce iz Gabrovice pri Komnu - NORČIJE V SPALNICAH**. Po predstavi odhod avtobusa nazaj v Sežano.

Sobota, 3. junij 2023

TRETJA POTUJOČA GLEDALIŠKA AVANTURA

Ob 17.00 – Odhod TLK gledališkega avtobusa izpred stare avtobusne postaje v Sežani

Ob 17.30 - Zadrugi dom Štorje – komedija **Igralske skupine Rodik - FRIŠN ZRAK**

Po predstavi odhod na degustacijo izbranih koktejllov pri Gin Brinu v Rodiku, kjer vas med 19. in 20. uro čaka tudi simpatično presenečenje, nato odhod avtobusa v Hrpelje.

20.30 – Kulturni dom Hrpelje – gledališka predstava **Dramske skupine Štjrnca – AVDICIJA**. Po predstavi odhod avtobusa v Sežano.

Vstopnice za Potujoče gledališke avanture lahko naročite na tel. številki 031 572 592 vse tja do 30. aprila. Cena za eno Potujočo gledališko avanturo je 20 EUR, za dve Potujoči gledališki avanturi je 35 EUR in za vse tri Potujoče gledališke avanture samo 45 EUR.

Cena vstopnice za posamezno Potujočo gledališko avanturo zajema avtobusni prevoz, vstopnici za obe gledališki predstavi, degustacijo in presenečenje na degustaciji.

Po tem datumu bo mogoče kupiti samo vstopnice za posamezne predstave in posamezne degustacije v lastni režiji na dan organizirane Potujoče gledališke avanture.

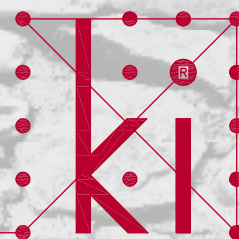
Ne čakajte na maj, vstopnice za potujoče gledališke avanture kupite takoj, da ne ostanete brez sedeža v TLK avtobusu. Z veseljem vas pričakujemo JSKD OI Sežana in kraško-brkinske gledališke skupine v tednu ljubiteljske kulture 2023!

KRASINVEST d.o.o. SEŽANA

Partizanska cesta 30, 6210 Sežana

info@krasinvest.si, www.krasinvest.si

tel. 386 (0)5 7313 180, fax. 386 (0)5 7313 181



- projektiranje
- inženiring
- nadzori
- geodetske storitve
- ocenjevanje vrednosti nepremičnin

Interreg
Italia-Slovenija



Cofinanziato
dall'Unione europea
Sofinancia
Evropska unija



REGIONE AUTONOMA
FRILVLI VENEZIA GIULIA

Kras-Carso II

www.ita-slo.eu



Praznik ob **390-letnici** turizma
v Vilenici in **60-letnici**
ponovnega odprtja jame
5.–28. maj 2023

Več o programu na www.visitkras.info.

17. tradicionalna prireditel



V OSRČJU DEŽELE TERANA

V vaseh TOMAJ, KRIŽ, DUTOVLJE

Sobota, 27. maj 2023

10.00

Voden pohod

11.00

Vodena kolesarska tura

13.00

Otvoritev v Tomaju na placu

13.00–20.00

Vinske degustacije po odprtih domačijah

TOMAJ

Vinarstvo Starc
Vinska klet Petelin Rogelja
Vina Štolfa / Domačija pr` Cenetovih
Turistična kmetija Škerlj

KRIŽ

Vinogradništvo in vinarstvo Pipan
Vinska klet pri Starčih - Tavčar

DUTOVLJE

Vinska klet Širca Kodrič
Posestvo Ravbar
Vinarstvo Lah

SPOZNAJTE IN OKUSITE KRAS
OB KOZARCU TERANA IN
KLEPETU Z VINARJEM
V SAMEM OSRČJU DEŽELE TERANA.



V OSRČJU DEŽELE TERANA



OBČINA SEŽANA

Komisija za ocenjevanje urejenosti mesta Sežana
in naselij v občini Sežana

19. aprila 2023

pričenja z akcijo

»Občina Sežana v cvetju 2023«,

v okviru katere bo na območju občine Sežana potekalo ocenjevanje

Vasi oz. naselij,

Javnih ustanov, organizacij ter gospodarskih subjektov,

Okolic hiš in balkonov

Najlepše urejenih okolic po izboru komisije.

Prijavnica, pogoji za sodelovanje in merila za ocenjevanje v akciji bodo z dnem
začetka akcije objavljeni na spletni strani Občine Sežana:

www.sezana.si.

Rok za prijavo je do vključno **31. maja 2023.**

Vljudno vabljeni k sodelovanju.

Andrej Sila
ŽUPAN

